

Psykologinen vankila

Miesten kokemuksia heihin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta

Mari Karvinen

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalitieteiden laitos

Turun yliopisto

Helmikuu 2021

*Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.*

TIIVISTELMÄ

TURUN YLIOPISTO

Sosiaalitieteiden laitos/Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

KARVINEN, MARI: Psykologinen vankila. Miesten kokemuksia heihin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta

Pro Gradu -tutkielma, 67 s., 4 liites.

Sosiologia

Helmikuu 2021

Parisuhdeväkivalta on monimutkainen yhteiskunnallinen ongelma, joka koskettaa ihmisiä monin tavoin. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan miesten kokemuksia heihin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta. Tavoitteena on selvittää millaista parisuhdeväkivalta on miesten kertomana, mitä eri väkivallan muotoja he ovat kokeneet ja miten he niistä kertovat. Lisäksi tavoitteena on tarkastella, miten parisuhdeväkivaltaa kokeneet miehet selittävät väkivaltaista suhdetta suhteessa itsestään ja yhteiskunnallisiin normeihin. Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen ja sen aineisto koostuu kahdeksasta parisuhdeväkivaltaa kokeneen miehen haastattelusta. Aineiston analyysiin käytetään narratiivianalyysiä.

Kaikki tutkimuksessa haastatellut miehet olivat kokeneet parisuhteissaan henkistä väkivaltaa ja lähes kaikki myös fyysistä. Vain yksi miehistä kertoi, että suhteessa ei ollut fyysistä väkivaltaa. Lisäksi miehet kertoivat parisuhteiden seksuaalisista haasteista ja taloudellisesta epätasa-arvosta. Miesten kertomuksissa korostui henkinen väkivalta ja etenkin kontrollointi sen muotona. Tämä koettiin hyvin raskaana ja epäoikeudenmukaisena. Fyysistä väkivaltaa miehet eivät pääosin pitäneet vakavana.

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös väkivaltaa kokeneiden miesten keinoja käsitellä väkivaltaa ja tehdä väkivaltaisessa suhteessa elämistä ymmärrettäväksi. Näitä keinoja tarkasteltiin erikseen yksilöön ja yhteiskuntaan liittyen. Yksilötasolla selitystä ja ymmärrystä väkivaltaiselle parisuhteelle haettiin väkivallan kokijan omien ominaisuuksien ja väkivaltaisen kumppanin ominaisuuksien perusteella. Huomioitavaa on, että väkivallan kokijat löysivät enemmän syitä itsestään väkivallan mahdollisuuteen ja suhteeseen jäämiseen kuin kumppanistaan.

Parisuhdeväkivaltaa selitettiin myös yleisemmällä yhteiskunnan tasolla. Tällä tasolla ymmärrystä väkivaltaiselle suhteelle haettiin puolestaan ydinperheen ihanteesta, eri sukupuolten kasvatuksesta, väkivallasta puhumisesta sekä väkivallan tunnistamisesta ja avun hakemisesta. Näissä oli nähtävissä sukupuoleen liitettyjä normeja ja ihanteita. Väkivallasta puhuminen ja avun hakeminen koettiin pääosin hankaliksi.

Tämän tutkimuksen tulokset kertovat siitä, että miehet kokevat monenlaista parisuhdeväkivaltaa. Sukupuoleen liitetyt normit ja ihanteet vaikuttavat siihen, kuinka heidän on mahdollista käsitellä kokemuksiaan ja saada apua. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että miehiin kohdistuvassa parisuhdeväkivallassa on kyse vakavasta ongelmasta, jota ei ole tunnistettu tarpeeksi hyvin. Ilmiön tunnistamista pitäisi parantaa niin kouluissa, terveydenhuollossa kuin sosiaali- ja terveysalan järjestötoiminnassa.

ASIASANAT: parisuhdeväkivalta, miesuhri, maskuliinisuus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 PARISUHDEVÄKIVALTA.....	4
2.1 Parisuhdeväkivallan käsite ja eri muodot	4
2.2 Parisuhdeväkivallan tutkimus.....	6
2.3 Väkivaltainen parisuhde	11
3 MIEHIIN KOHDISTUVA PARISUHDEVÄKIVALTA.....	15
3.1 Miehiin kohdistuva parisuhdeväkivalta.....	15
3.2 Sukupuoli sosiaalisena konstruktiona.....	20
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
4.1 Tutkimuskysymykset.....	25
4.2 Aineisto.....	27
4.3 Menetelmänä narratiivianalyysi	30
4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	33
5 TULOKSET	35
5.1 Parisuhdeväkivalta miesten kertomana	35
5.1.1 Henkinen väkivalta	35
5.1.2 Fyysinen väkivalta	42
5.1.3 Seksuaalinen väkivalta.....	45
5.1.4 Taloudellinen väkivalta.....	46
5.2 Yksilön kokemus ja yhteiskunnalliset normit	48
5.2.1 Parisuhdeväkivallan tekeminen ymmärrettäväksi yksilötasolla	48
5.2.2 Parisuhdeväkivallan tekeminen ymmärrettäväksi yhteiskuntatasolla.....	54
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	62

Lähteet

Liitteet

1 JOHDANTO

”Sanotaan, että vuosikymmenet kun ei uskaltanut nauraa, ei uskaltanut hymyillä, ei mitään. Et ajatellaan, että ollaan hiljaa ja paikallaan, niin se on kaikista paras.” (Hannu)

Meistä lähes jokainen tuntee jonkun, joka kokee lähisuhdeväkivaltaa, vaikka emme itse sitä tietäisi (THL 2019a). Suomi on maailman turvallisin maa (WEF 2017, 12), mutta lähisuhdeväkivaltaa täällä raportoidaan EU:n tasolla paljon (FRA 2015, 30). Parisuhdeväkivalta on yhteiskunnallisesti merkittävä ilmiö, joka koskettaa ihmisiä monin tavoin. Marita Husson (2005, 11) mukaan perheissä ja parisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa voidaan pitää jopa yhtenä aikamme vaikeimmista kaikkia sosiaaliryhmiä koskettavista maailmanlaajuisista yhteiskunnallisista ongelmista. Kyseessä on monimuotoinen ilmiö, jossa on usein kyse pitkäaikaisesta prosessista (STM 2006). Yksilötasolla parisuhdeväkivalta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti ihmisten hyvinvointiin. Se myös työllistää runsaasti esimerkiksi poliisia ja oikeuslaitosta sekä sosiaali- ja terveysalan sektoreita. (Husso 2005, 11.) Vallitseva näkemys parisuhdeväkivallasta vaikuttaa sosiaalipolitiikkaan, julkiseen mielipiteeseen sekä siihen, miten ongelmiin puututaan (Heiskanen & Ruuskanen 2010). Parisuhdeväkivaltaa ei ole käsitelty tarpeeksi julkisuudessa ja vain kaikkein pahimmat tapaukset päätyvät tilastoihin. Oma kumppani rikoksen tekijänä tekee tästä väkivallan muodosta aivan erityisen sekä rikoksena että kokemuksena. (Husso 2003b.) Tyypillisesti tällaisen väkivallan uhreina ajatellaan naisia. Valtaosa parisuhdeväkivallan tutkimuksesta ja sitä koskevasta puheesta onkin keskittynyt naisiin uhreina ja miehiin tekijöinä (esim. Husso 2003a; Lindqvist 2009; Piispa ym. 2012). Tässä tutkimuksessa käsittelen kuitenkin miehiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää millaista parisuhdeväkivalta on miesten kertomana. Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen ja sen aineisto koostuu kahdeksasta parisuhdeväkivaltaa kokeneen miehen haastattelusta. Aineiston analyysiin käytän narratiivianalyysiä. Tarkastelen sitä, millaista väkivaltaa haastattelemani miehet ovat kokeneet ja miten he siitä kertovat. Lisäksi tarkastelen myös sitä, miten he tekevät väkivaltaista parisuhdetta ja siinä elämistä ymmärrettäväksi. Tällöin tutkin, kuinka he selittävät väkivaltaista parisuhdetta suhteessa itseensä ja toisaalta yhteiskunnallisiin normeihin. Tarkastelen sitä, miten erityisesti sukupuoleen liitettyt normit näkyvät väkivallan tunnistamisessa, väkivaltaisessa suhteessa olemisessa ja siitä puhumisessa.

Miehiin kohdistuva parisuhdeväkivalta on edelleen kiistanalainen aihe, vaikka tutkimukset ovat jo vuosien ajan osoittaneet tällaisen väkivallan olemassaolon (esim. Cho & Wilke 2010; Dixon ym.

2020; Drijber ym. 2013; Hines & Douglas 2010; Lien & Lorentzen 2019; Machado ym. 2020; Nybergh ym. 2016). Parisuhdeväkivallan tutkimuksessa kiistellään, siitä kuka on väkivaltainen, ketä kohtaan ja mistä se johtuu (esim. Allen ym 2009; Archer 2000; Dobash & Dobash 2004). Toisten tutkijoiden mukaan naiset ovat vähintään yhtä väkivaltaisista mieskumppaneista kohtaan, elleivät jopa väkivaltaisempia kuin miehet (esim. Moffit ym. 2001; Morse 1995; Straus & Gelles 1990). Toiset taas ajattelevat, että parisuhdeväkivalta on ylivoimaisesti suurimmilta osin miesten naisiin kohdistamaa (esim. Dobash ym. 2004; Nazroo 1995; Wilson & Daly 1992). Tutkimustavasta riippuen sekä naisiin että miehiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan yleisyys vaihtelee. Parisuhdeväkivallasta on kerätty tilastoja, joiden lisäksi sitä on tutkittu naisuhritutkimuksilla, kansallisilla uhritutkimuksilla sekä parisuhdekonfliktitutkimuksilla. Tilastollisesti naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta on yleisempää. Vuonna 2018 hieman yli 80 prosentissa tapauksista nainen oli väkivallan uhri. Läheskään kaikkea lähisuhdeväkivaltaa ei kuitenkaan ilmoiteta viranomaisille, joiden tietoihin tilastot perustuvat. (SVT 2019.) Parisuhdekonfliktitutkimusten mukaan naiset ja miehet kokevat yhtä paljon parisuhdeväkivaltaa (Heiskanen & Ruuskanen 2010). Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ole kuitenkaan tarkastella kuinka yleistä miehiin kohdistuva parisuhdeväkivalta on, vaan ennemmin sitä, millaista tämä väkivalta on ja miten miehet siitä kertovat.

Pitkään parisuhdeväkivaltaa pidettiin perheen sisäisenä ongelmana. Julkisesti siitä alettiin puhua vasta 1970-luvulla. Tämän jälkeen tavat käsitellä asiaa ja aiheeseen liittyvät lait ovat vähitellen muuttuneet. Suomessa astui vuonna 2015 voimaan Euroopan neuvoston yleissopimus perheväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta ja ehkäisemisestä (ns. Istanbulin sopimus) (STM 2017). Tämän myötä valtion ja kuntien vastuu lähisuhdeväkivaltatyön palveluiden järjestämisestä on kasvanut (Piippo ym. 2019). Parisuhdeväkivalta tunnistetaan nykyisin vakavaksi ihmisoikeusloukkaukseksi ja yhä enenevässä määrin myös julkiseen terveydenhuoltoon liittyväksi ongelmaksi (Allen 2013). Edelleen väkivallan tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa on kuitenkin kehitettävää.

Parisuhdeväkivaltaa tutkitaan sosiologiaa tyypillisemmin esimerkiksi sosiaalityössä ja hoitotieteessä. On tärkeää tarkastella aihetta myös sosiologisesta näkökulmasta. Muiden tieteenalojen keskittyessä enemmän käytännön työhön ja yksilökeskeisyyteen, sosiologiassa voidaan tarkastella esimerkiksi, miten yhteiskunta vaikuttaa siihen kuinka yksilöt voivat käsitellä asioita kuten parisuhdeväkivaltaa. Sosiologisen näkökulman avulla voidaan pyrkiä löytämään säännönmukaisuuksia, samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia parisuhdeväkivallasta. Kyseessä on kaksisuuntainen prosessi, jossa yhteiskunnalliset elementit vaikuttavat yksilötasolla aiheen käsittelyyn ja tämä taas puolestaan vaikuttaa yhteiskuntaan. Esimerkiksi ihmiset, jotka vaikeutuvat

parisuhdeväkivallasta luovat samalla sellaista yhteiskuntaa, jossa parisuhdeväkivallasta ei puhuta. Tarkastelemalla yksilöiden kokemuksia parisuhdeväkivallasta voidaan tutkia sitä, miten yhteiskunnassa vallitsevat normit vaikuttavat yksilöiden tapoihin käsitellä tällaista väkivaltaa. Tässä tutkimuksessa keskityn erityisesti sukupuoleen liittyviin normeihin ja ihanteisiin.

Yhteiskunnassa vallitsevat normit vaikuttavat yksilöihin monin tavoin. Normien asettaminen on keskeistä sosiaaliselle elämälle ja niillä on vaikutuksensa myös parisuhdeväkivaltaan. Maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat perustavanlaatuisia jakoja yhteiskunnassamme. Miesten ajatellaan olevan vahvoja suoriutujia ja naisten herkkiä huolehtijoita. Sukupuolella on kyse yhteiskunnallisesta konstruktiosta (ks. esim. Conley 2017; Goffman 1977; Juvonen 2016). Miesten kokemaan parisuhdeväkivaltaan liittyen etenkin hegemonisen maskuliinisuuden käsite on merkittävä. Se viittaa siihen, kuinka tietynlainen maskuliinisuus nähdään toisia parempana (Connell 1987). Voidaan ajatella, että tämä niin sanottu voittajamaskuliinisuus on ristiriidassa parisuhdeväkivallan kokemisen kanssa. Sukupuoleen oppiminen alkaa lapsuudessa, mutta jatkuu läpi elämän. Tältä pohjalta voidaan hyvin ymmärtää, miksi voi olla vaikea ajatella miehiä parisuhdeväkivallan kokijoina.

Miehiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa on tutkittu suhteellisen vähän etenkin Suomessa, joten on tärkeää saada aiheesta lisää tietoa. On myös syytä rikkoa aiheen tabumaisuutta, helpottaa ongelman tunnistamista ja kehittää palveluita myös miespuolisille väkivallan kokijoille. Yhteiskunnan asenteet vaikuttavat vahvasti väkivallan kokijan selviytymiseen, silloinkin kun hän salaa asian muilta. Muiden suhtautuminen voi lannistaa tai rohkaista väkivallan kokijaa. (Lidman 2020, 120.) Miehiin kohdistuvaan parisuhdeväkivaltaan liittyy vahvoja ennakkoluuloja ja mielikuvia. Usein näissä ajatellaan naista lyömässä miestä kaulimella tai muuta vastaavaa. Moni on varmasti kuullut tapauksesta, jossa hätäkeskuspäivystäjä oli kysynyt puhelun aikana mieheltä "Otat sä naiselta pataan?" (Oikeusasiamies 2010). Tosiasiassa parisuhdeväkivalta on monimutkainen ja vakava ongelma – myös silloin, kun se kohdistuu miehiin.

Tutkimukseni rakentuu seuraavasti: aloitan tarkastelemalla parisuhdeväkivallan käsitettä, väkivallan eri muotoja, tutkimusta ja väkivaltaista parisuhdetta yleisesti. Näiden jälkeen tarkastelen miehiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa ja sukupuolta sosiaalisena konstruktiona. Luvussa neljä kerron tutkimuksen toteutuksesta tarkentamalla tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset, esittämällä tutkimuksen aineiston sekä sen analysointiin liittyvän narratiivianalyysin. Luvussa viisi vastaan tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja raportoin tutkimuksen tulokset. Lopuksi luvussa kuusi esitän tutkimuksen johtopäätökset sekä pohdin saatuja tuloksia suhteessa aihepiiristä käytyyn aiempaan keskusteluun.

2 PARISUHDEVÄKIVALTA

Tässä luvussa tarkastelen yleisesti parisuhdeväkivaltaa. Aloitan luvun tarkastelemalla parisuhdeväkivallan käsitettä ja eri muotoja. Tämän jälkeen käsittelen parisuhdeväkivallan tutkimusta ja luvun lopuksi sitä, millaisia piirteitä väkivaltaiseen suhteeseen tyypillisesti kuuluu.

2.1 Parisuhdeväkivallan käsite ja eri muodot

Käsitteenä parisuhdeväkivalta ei ole yksiselitteinen. Se on sidoksissa muun muassa aikaan, paikkaan ja kulttuuriin. (Marttala 2011; Notko & Husso 2019.) Suomalaista parisuhdeväkivaltakeskustelua on leimannut käsitteiden moninaisuus ja sisällön epätarkkuus (Lindholm 2008). Ilmiöstä käytetyt käsitteet ja määritelmät vaihtelevat paljon myös tieteellisessä tutkimuksessa (Siltala ym. 2014). On tärkeää valita huolella mitä käsitteitä käytetään, sillä ne vaikuttavat olennaisesti siihen, miten asioista puhutaan ja miten ne ymmärretään (Jokinen 2000). Ne vaikuttavat myös väkivaltatyöntekijöiden näkemyksiin väkivallasta sekä myös auttamistyön, politiikan ja lainsäädännön kehittämiseen (Kaittila & Nyqvist 2014).

Tässä tutkimuksessa käytän termiä parisuhdeväkivalta (intimate partner violence tai intimate partner abuse). Tällaiseen väkivaltaan voi kuulua monenlaisia asioita aina väkivallan uhasta seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Olennaisinta on, että väkivalta tapahtuu juuri parisuhteessa (ks. esim. Nicolaidis & Paranjape 2009). WHO:n määritelmän mukaan parisuhdeväkivalta viittaa mihin tahansa sellaiseen käyttäytymiseen parisuhteessa, joka vahingoittaa parisuhteen osapuolia fyysisesti, psyykkisesti tai seksuaalisesti (WHO 2012).

Parisuhdeväkivallalle läheisiä käsitteitä ovat perheväkivalta ja lähisuhdeväkivalta. Käsitettä perheväkivalta käytettiin Suomessa yleisesti 1970- luvun lopulta 1990-luvulle. Tuolloin väkivallan ajateltiin olevan koko perheen ongelma ja kaikki osapuolet nähtiin uhreina. (Keskinen 2010, 250.) Tutkimuksissa ja turvakotien periaatteissa korostettiin alusta asti perheväkivallan olevan koko perheen ongelma (Husso 1994, 130). Käsite on sukupuolineutraalimpi verrattuna moniin muihin maihin, joissa puhutaan perheväkivallasta naisiin kohdistuvana väkivaltana (Kaitue ym. 2007). Esimerkiksi Ruotsissa tyypillisiä ilmauksia ovat naisten pahoinpitely (kvinnomisshandel) ja naisiin kohdistuva väkivalta (våld mot kvinnor). Samoin Norjassa käytetään kvinnomisshandel -termiä. (Nyqvist 2001, 19.) Käsitteenä perheväkivalta on kuitenkin saanut osakseen paljon kritiikkiä. Sitä on kritisoitu mielikuvasta, jossa kaikki perheenjäsenet olisivat syyllisiä väkivaltaan. Se hämärtää käsitystä siitä, kuka on tekijä ja kuka uhri. Perheväkivalta viittaa siihen, että kaikki perheenjäsenet ovat yhtenäisessä konfliktissa keskenään. (Allen 2013; Ronkainen 1998.) Lähisuhdeväkivallalla

puolestaan viitataan väkivaltaan, jossa henkilö on väkivaltainen entistä tai nykyistä avo- tai aviopuolisoaan, seurustelukumppaniaan, sisarustaan, vanhempansa tai lastaan kohtaan (Kaitue ym. 2007; THL 2017).

Käsite väkivalta on jo itsessään hieman hankala termi. Väkivallan kokijoiden voi olla vaikea nähdä kokemuksiaan varsinaisena väkivaltana. Useat parisuhdeväkivaltaa kokeneet miehet käyttävät väkivallan sijasta sanoja 'järjetön' ja 'hullu' kuvaamaan parisuhdettaan. (Lien & Lorentzen 2019.) Niinpä väkivalta- käsitteen käyttäminen saattaa piilottaa osan kokemuksista. Esimerkiksi rajojen ylittäminen voisi olla parisuhdeväkivaltaa käyttökelpoisempi käsite. Rajojen ylittämällä viitataan mihin tahansa sellaiseen käyttäytymiseen, joka rikkoo tai rajoittaa henkilön oikeutta turvallisuuteen, itsemääräämisoikeuteen, itsetuntoon, yksityisyyteen, maineeseen tai itseilmaisuun. Tämä voi olla sanallista, emotionaalista ja fyysistä. (Walker ym. 2020.)

Parisuhdeväkivallan käsitteiden ja termien moninaisuus johtuu siitä, että kyseessä ei ole yhtenäinen ilmiö vaan sen piirteet vaihtelevat riippuen esimerkiksi osapuolten elämäntilanteesta ja väkivallan kestosta (Piispa 2011, 23). Nuorten seurustelusuhteissa tapahtuva väkivalta on usein erilaista kuin pitkien parisuhteiden väkivalta. Myös fyysisen ja henkisen väkivallan määrä voivat vaihdella paljonkin eri suhteiden välillä. Väkivalta voi olla hyvin kokonaisvaltaista kumppanin elämän terrorisointia tai arjessa silloin tällöin tapahtuvia yksittäisiä tapauksia. (THL 2019b.) Usein parisuhdeväkivalta jaetaan fyysiseen, henkiseen, seksuaaliseen ja taloudelliseen väkivaltaan.

Parisuhdeväkivallasta puhuttaessa huomio kiinnittyy yleensä sen fyysiseen puoleen. *Fyysinen väkivalta* voi olla esimerkiksi potkimista, tönimistä, lyömistä, tukistamista, raapimista tai ampumatai teräaseen käyttöä (THL 2017).

Tutkimusten mukaan parisuhteessa, jossa on fyysistä väkivaltaa, on usein myös henkistä väkivaltaa (Krug ym. 2002). *Henkinen väkivalta* voi olla niin hienovaraista, ettei edes väkivallan kokija itse sitä välttämättä tiedosta. Henkistä väkivaltaa on esimerkiksi uhkailu, jatkuva väheksyminen ja nöyryyttäminen (emt). Näiden lisäksi siihen voi kuulua esimerkiksi kontrollointia, arvostelua, nimittelyä, alistamista, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittamista, eristämistä, tavaroiden hajottamista tai itsemurhalla uhkaamista (THL 2017). Myös sairaalloinen mustasukkaisuus, johon sisältyy usein myös kontrollointia voi kuulua henkiseen väkivaltaan (Husso 1995).

Seksuaalinen väkivalta voi olla mitä tahansa tahdonvastaista toimintaa kiristyksestä raiskaukseen (Marttala 2011, 49). Tällaisia tekoja voivat olla esimerkiksi raiskauksen yritys, raiskaus tai erilaisiin seksuaalisen kanssakäymisen muotoihin pakottaminen tai painostaminen, ehkäisyn käytön

kieltäminen, aborttiin pakottaminen, seksuaalinen halventaminen tai pornografiaan pakottaminen (THL 2017). Myös miehet voivat kokea seksuaalista väkivaltaa (ks. esim. Walker ym. 2020).

Taloudellinen väkivalta voi olla esimerkiksi rahaan liittyvää kontrollointia tai taloudellista hyväksikäyttöä (Kaittila & Nyqvist 2014). Se voi olla myös itsenäisen rahankäytön estämistä, taloudelliseen päätöksentekoon osallistumisen estämistä tai puolison pakottamista antamaan rahansa väkivallan tekijälle (THL 2017). Taloudellinen väkivalta on yhteydessä muihin parisuhdeväkivallan muotoihin ja kuten niilläkin, silläkin on taipumus jatkua ja raaistua. Taloudellista väkivaltaa voi esiintyä myös eron jälkeen, esimerkiksi entisen puolison manipuloidessa yhteisiä varoja tai kieltäytyessä maksamasta elatusmaksuja. (Kaittila & Nyqvist 2014.)

2.2 Parisuhdeväkivallan tutkimus

Perheväkivallasta puhuminen aloitettiin feministisen liikkeen saattamana 1970- luvulla (Giddens 2006; Lundy & Grossman 2001; Nicolaidis & Paranjape 2009). Sitten eri tahot ympäri maailmaa ovat tehneet runsaasti töitä tällaisen väkivallan tunnistamisen parantamiseksi ja uhrien auttamiseksi (ks. esim. Kuusinen 2012). Myös lainsäädäntöä on vuosien varrella muutettu. 1990-luvulla Suomessa kriminalisoitiin avioliitossa tapahtuva raiskaus ja lähestymiskiellolaki tuli voimaan. Niin ikään pahoinpitely yksityisellä paikalla ja raiskaus tulivat virallisen syytteen alaisiksi (Kuusinen 2012; Niemi-Kiesiläinen 2004.) Vuonna 2005 astui voimaan perheen sisäinen lähestymiskielto (Rantala 2010).

Parisuhdeväkivallan tutkimuksessa kiistellään siitä kuka on väkivaltainen, ketä kohtaan ja mistä se johtuu (ks. esim. Allen ym 2009; Archer 2000; Dobash & Dobash 2004). Toisten tutkijoiden mukaan naiset ovat vähintään yhtä väkivaltaisista mieskumppaneitaan kohtaan, elleivät jopa väkivaltaisempia kuin miehet (esim. Moffit ym. 2001; Morse 1995; Straus & Gelles 1990). Toiset taas ajattelevat, että parisuhdeväkivalta on ylivoimaisesti suurelta osin miesten naisiin kohdistamaa (esim. Dobash ym. 2004; Nazroo 1995; Wilson & Daly 1992).

Nämä yleensä toisilleen vastakkaisina nähdyt lähestymistavat voidaan kuitenkin nähdä erilaisina tapoina selittää samaa ilmiötä. Näin tehdään niin sanotussa Johnsonin tyypittelyssä, jossa parisuhdeväkivallassa voidaan tunnistaa intiimiä terrorismia, tilanneväkivaltaa, väkivaltaista vastarintaa, eron käynnistämää väkivaltaa ja molemminpuolista väkivaltaista kontrollointia (Johnson 2006; 1995; Johnson & Leone 2005; Kelly & Johnson 2008). *Intiimissä terrorismissa*

(myöh. *coercive controlling violence* ks. Kelly & Johnson 2008) kumppani käyttää vakavaa fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa yhdistettynä useisiin kontrollointikeinoihin, joilla hän joko suorasti tai epäsuorasti pyrkii kontrolloimaan kumppaniaan. Tällaisiin kontrollikeinoihin voi kuulua henkistä väkivaltaa, eristämistä, uhkailua, nöyryyttämistä, ahdistelua ja lapsien kääntämistä kumppania vastaan. (Johnson & Leone 2005.)

Tilanneväkivalta (situational violence) on yleisin fyysisen parisuhdeväkivallan muoto. Väkivallan tekijöinä on sekä naisia että miehiä. Yleensä tilanneväkivaltaan johtaa riitatilanne, joka eskaloituu fyysiseksi väkivallaksi. (Johnson 2006; 1995; Kelly & Johnson 2008.) Tällaisessa väkivallassa naiset ovat sekä itse aloitteellisia väkivaltaan ryhtymisessä että osallistuvat molemminpuoliseen väkivaltaan. Erityisesti teini-ikäisten ja nuorten aikuisten otoksissa naiset ovat useammin väkivaltaisista kumppaniaan kohtaan kuin miehet. (Kelly & Johnson 2008.)

Näiden lisäksi voidaan erottaa myös *väkivaltainen vastarinta (violent resistance)* ja *eron käynnistämä väkivalta (separation-instigated violence)* (Kelly & Johnson 2008). Lisäksi voidaan puhua myös *molemmin puoleisesta väkivaltaisesta kontrolloinnista (mutual violent control)*, jossa kumpikin kumppaneista on väkivaltainen ja kontrolloiva (Johnson 2006).

Parisuhdeväkivalta ei tule helposti esille tilastoissa tai tutkimuksissa (Piispa 2011, 15).

Parisuhdeväkivallan tabumaisuuden lisäksi aiheen tutkimusta ja tulosten tarkastelua hankaloittavat erilaiset tutkimustavat. Määritelmien ja tutkimustapojen erojen takia eri tutkimusten vertailu on hankalaa. Useat tekijät vaikuttavat parisuhdeväkivallasta kerätyn datan laatuun ja vertailtavuuteen. Erilaisiin tutkimustuloksiin vaikuttavat esimerkiksi väkivallan määrittely ja kriteerit tutkittavien suhteen. Myös vastaajien halukkuus puhua avoimesti ja rehellisesti väkivallan kokemuksista voi vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Kaikki tutkimukset eivät myöskään erottele väkivallan eri muotoja. Tutkimukset eroavat toisistaan myös sen suhteen mille aikavälille sijoittuvaa väkivaltaa tarkastellaan. Osassa tarkastellaan väkivallan ilmenemistä esimerkiksi viimeisten viiden vuoden aikana ja osassa koko elämän aikana. (Krug ym. 2002.)

Kuvio 1. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2009–2019. Lähde: SVT. Suomen virallinen tilasto. 2020.

Parisuhdeväkivallasta on kerätty tietoa tilastoihin, joiden lisäksi sitä on tutkittu naisuhritutkimuksilla, kansallisilla uhritutkimuksilla sekä parisuhdekonfliktitutkimuksilla.

Tilastokeskuksen (SVT 2020) mukaan 10 600 ihmistä joutui lähisuhdeväkivaltarikosten uhriksi vuonna 2019. Tämä on seitsemän prosenttia edellisvuotta enemmän. Kuten kuviosta 1 nähdään, suurin osa uhreista oli naisia. Vuonna 2019 tuli ilmi 5700 tapausta, jossa väkivalta oli avo- tai aviopuolisoiden sekä entisten avo- tai aviopuolisoiden välistä. Kasvua edellisvuodesta oli 6,4 prosenttia. (SVT 2020.)

Vuoden 2020 koronakevään aikana ilmoitukset perheessä tapahtuvasta väkivallasta lisääntyivät. Vuoden 2020 tammi-kesäkuussa perheväkivaltatapauksissa oli kasvua edellisvuoteen 12 prosenttia. Kasvua oli kuitenkin jo nähtävissä ennen varsinaista etätyön lisääntymistä. (Haapakangas 2020.) Suoraan koronan johdosta koteihin vetäytymisen ja väkivallan yhteydestä tästä siis ei voida päätellä. On kuitenkin tyypillistä, että tämän kaltaiset tilanteet vaikuttavat lähisuhdeväkivallan esiintyvyyteen (Moreira & Pinto da Costa 2020; Speed ym. 2020).

On tärkeää pohtia sitä, mitä tilastot oikeastaan kertovat. Mitä itseasiassa on tilastoitu ja millaisia määritelmiä käytetään. Tilastokeskus on parisuhdeväkivallan suhteen poliisilta tulevien tietojen varassa. Näihin tietoihin tilastokeskus yhdistää rekisteritietoja, kuten tietoja perhesuhteista ja kotipaikkakunnasta ja muodostaa näistä tilaston (SVT 2020). Tilastoihin vaikuttaa myös se, ovatko

ne muodostettu rikoksen tapahtuma-ajasta vai ilmoitusajasta. Esimerkiksi jouluna tapahtunut pahoinpitely saattaa näkyä vasta seuraavan vuoden tammikuun tilastossa. (Haapakangas 2020.)

Lisäksi tilastot ovat vahvasti keskittyneet lähisuhdeväkivallan fyysiseen puoleen ja jättävät henkisen väkivallan lähes kokonaan ulkopuolelle. Suomalaiset tilastot ovat kattavia, mutta ne kuvaavat kuitenkin enemmän vain tilastoviranomaisen tai hallinnon tapaa luokitella todellisuutta kuin sitä millaista väkivalta oikeasti on (Holma & Partanen 2008, 275). Törrösen (2009) sanoin ”tilastoissa näkyy vain se, mitä tilastoidaan.”

On siis selvää, että tilastot tavoittavat parisuhdeväkivallasta vain murto-osan. Merkittävä osa lähisuhteissa tapahtuvasta väkivallasta jää edelleen viranomaisilta piiloon ns. piilorikollisuudeksi. Vaikka esimerkiksi lieväkin pahoinpitely on virallisen syytteen alainen rikos. Tämän takia on tärkeää tarkastella väkivallan yleisyyttä myös väestökyselyillä. (October 2018.) Uhritutkimukset antavat kattavamman kokonaiskuvan lähisuhdeväkivallasta, sillä ne perustuvat väestötason otoksiin ja sisältävät myös tekoja, joita ei ole ilmoitettu poliisille (Fagerlund 2016). Ensimmäiset tutkimukset perheväkivallasta ja yleiset uhritutkimukset tehtiin Suomessa 1980-luvun alussa. Sen jälkeen etenkin naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimus yleistyi nopeasti. (Rantala ym. 2008.) Kansallisten uhritutkimusten tarkoituksena on tutkia suomalaisten väkivallan uhriksi joutumista sekä tapaturmia. Uusin tutkimus on vuodelta 2017. Tässä tutkimuksessa selvitettiin myös lähisuhdeväkivallan osuutta kaikista väkivaltakokemuksista. Fyysinen lähisuhdeväkivalta muodosti selvästi yli puolet kaikista väkivaltakokemuksista. Fyysistä lähisuhdeväkivaltaa oli kokenut 3,2 prosenttia kaikista vastaajista. Miehistä 2,7 prosenttia ja naisista 3,7 prosenttia oli kokenut fyysistä lähisuhdeväkivaltaa edellisen vuoden aikana. (Haikonen ym. 2017.) Parisuhdeväkivallan lisäksi lähisuhdeväkivaltaan lasketaan kuitenkin mukaan kaikki läheisissä suhteissa tapahtuva väkivalta, kuten esimerkiksi ystävien tai sukulaisten välillä, joten suoraan parisuhdeväkivallasta tämä tutkimus ei kerro.

Parisuhdeväkivallasta on kerätty tietoa myös naisuhritutkimuksilla. Suomessa on toteutettu kaksi naisuhritutkimusta vuosina 1997 ja 2005 (Heiskanen & Piispa 1998; Piispa ym. 2006). Ensimmäiseen naisuhritutkimukseen vastanneista naisista 22 prosenttia oli joutunut nykyisen puolison ja 50 prosenttia entisen miehen väkivallan uhriksi. Tämä tutkimus oli ensimmäinen selkeä tilastollinen näkökulma naisiin kohdistuvaan parisuhdeväkivaltaan. Se osoitti ilmiön olevan yllättävän tavallinen ja aliymmärretty.

Seuraavan, vuoden 2005, naisuhritutkimus puolestaan paljasti, että naisiin kohdistuvassa väkivallan yleisyydessä ei ollut tapahtunut suuria muutoksia kyselyiden välillä eli kahdeksan vuoden aikana (Heiskanen & Piispa 2006).

Miehiä parisuhdeväkivallan kokijoina ei naisuhritutkimuksissa kuitenkaan huomioitu. Hannu T. Sepponen (2007) kritisoikin ensimmäistä naisuhritutkimusta sen lähtöasetelmasta miehistä väkivallan tekijöinä ja naisista uhreina ilman, että asiaa on ennestään tutkittu. Uhritutkimuksien ongelmana on myös se, että tällaiset tutkimukset eivät anna luotettavaa tietoa, mikäli uhri ei halua puhua väkivallasta (Piispa & Heiskanen 2006). Toisaalta voidaan kysyä antaako mikään tutkimus luotettavaa tietoa parisuhdeväkivallasta, jos osapuolet eivät halua siitä puhua. Sepponen (2007) väittää myös, että kyseisen tutkimuksen luvut ovat liioiteltuja, kun verrataan niitä esimerkiksi kansallisiin uhrikokemuksiin. Heiskanen ja Piispa (2006) huomauttavat itsekin, että yleiset uhritutkimukset antavat pienempiä esiintyvyyksiä parisuhdeväkivallalle kuin naisuhritutkimus, joihin myös heidän tutkimuksensa lukeutuu. Heidän mukaansa selvää syytä tähän ei tiedetä. He kuitenkin arvelevat eron olevan monen tekijän summa, johon vaikuttaa tutkimusten erilainen tapa lähestyä väkivaltaa, yksittäisten kysymysten erilainen muotoilu sekä erilaiset tutkimusaineiston keräysmenetelmät. Naisuhritutkimuksessa käytetään postikyselymenetelmää, joka voi mahdollisesti toimia paremmin arkaluontoisissa asioissa kuin puhelinhaastattelumenetelmä, jota käytetään yleisessä uhritutkimuksessa (Heiskanen & Piispa 2006). Lisäksi on syytä muistaa, että tiettyyn teemaan rajatut kyselytutkimukset saattavat aiheuttaa valikoitumista aiheen perusteella sillä kiinnostus kyselyn teemaan tai sen aiheen tärkeänä pitäminen saattavat olla yhteydessä vastaamisaktiivisuuteen ja näin ollen kyselytutkimuksen kadon valikoituvuuteen (esim. Järvisilta ym. 2018, 12).

Vuonna 2012 toteutettiin ensimmäistä kertaa uudenmuotoinen uhritutkimus, jossa kyselyyn sisältyi peruskysymysten lisäksi osio nimenomaan parisuhdeväkivallasta. Tutkimuksen mukaan naisista kymmenen prosenttia ja miehistä kuusi prosenttia oli kokenut fyysistä parisuhdeväkivaltaa jossakin vaiheessa elämänsä aikana. Viimeisen vuoden aikana fyysistä parisuhdeväkivaltaa oli kokenut naisista viisi prosenttia ja miehistä kaksi prosenttia. Tutkimuksessa parisuhdeväkivaltaa kokeneista miehistä 67 prosenttia ilmoitti, ettei ole kertonut kenellekään tapahtumista, kun naisten kohdalla vastaava luku oli 37 prosenttia. Tutkimuksessa selvitettiin vain fyysistä parisuhdeväkivaltaa tai sillä uhkaamista sekä seksuaaliseen kanssakäymiseen pakottamista tai sen yrittämistä. Henkistä väkivaltaa ei huomioitu. Vain harvasta tapauksesta oli tehty rikosilmoitus. Poliisin tietoon tuli vain kymmenen prosenttia naisiin kohdistuneista väkivaltatapauksista ja kolme prosenttia miehiin kohdistuneista tapauksista. (Danielsson & Salmi 2013.)

Parisuhdeväkivallasta saadaan tietoa myös parisuhdekonfliktitutkimuksilla, joissa tutkitaan arkipäivän ristiriitatilanteita erityisen mittarin, Conflict Tactics Scale (CTS) avulla (Straus 1979; ks. myös Straus ym. 1996). CTS mittaa seurustelevien, yhdessä asuvien ja avioliitossa olevien välistä henkistä ja fyysistä väkivaltaa sekä keskustelua ja neuvottelua konfliktien ratkaisussa (Straus ym. 1996). CTS koostuu erilaisista asioista lähtien vähäisen pakottamisen asioista (kuten konfliktin selvittämisestä keskustelemalla) päättyen pakottavampaan ja aggressiivisempaan toimintaan listan lopussa (kuten läpsimiseen ja lyömiseen). CTS:ää on käytetty useiden vuosien ajan tutkimuksissa ympäri maailman (ks. esim. Babcock ym. 2019; Gelles & Edfeldt 1986; Hinshaw & Forbes 1993; Kelmendi ym. 2019; Tang 1994). CTS:n tarkoitus on mitata konkreettisia tapahtumia, ei konfliktien ja väkivallan syitä tai seurauksia (Straus ym. 1996).

2.3 Väkivaltainen parisuhde

Lähisuhdeväkivalta on maailmaanlaajuinen ilmiö ja se koskettaa yksilöitä ja yhteiskuntia monin eri tavoin (Notko & Husso 2019). Aiemmin ajateltiin, että perheissä tapahtuva väkivalta olisi alempiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvien ongelma, mutta tutkimukset ovat osoittaneet, että asia ei ole aivan näin. Perhe- ja parisuhdeväkivaltaa on kaikissa yhteiskuntaluokissa, eri tulo- ja varallisuusryhmissä. Parempiosaisemmat saattavat kuitenkin kyetä piilottamaan väkivaltaongelmansa paremmin kuin vähäosaisemmat, erityisesti viranomaisilta. (Husso 2005.) Henkilötasolla parisuhdeväkivallasta tekee erityisen haavoittavaa se, että se tapahtuu intiimissä parisuhteessa ja tekijänä on ihminen, jolta odotetaan täysin päinvastaista toimintaa: rakkautta ja huolenpitoa (THL 2019b). Väkivallan muotona parisuhdeväkivalta on hankala, sillä siihen liittyy monenlaisia asioita kuten alistussuhteita, taloudellisia ja emotionaalisia sidoksia. Siihen liittyy myös paljon häpeää, salailua ja vaikenemista (STM 2006).

Lähisuhdeväkivallassa on harvoin kyse ohimenevästä tapahtumasta. Parisuhdeväkivaltaa voidaan kuvata prosessina. Väkivaltaan johtavat tekijät, väkivallan kohteena oleminen ja henkilön oma väkivaltaisuus limittyvät toisiinsa ja punoutuvat yhteen. (Flinck ym. 2008.) Parisuhdeväkivallalle tyypillistä onkin juuri prosessimaisuus ja raaistuminen. Ajan kuluessa väkivalta muuttuu usein rajummaksi ja seuraukset pahenevat. Väkivalta voi muuttua myös esimerkiksi fyysisestä henkiseksi. (THL 2019b.)

Parisuhdeväkivallan kokemukset ovat aina yksilöllisiä. Monia tekoja yhdistää kuitenkin esimerkiksi väkivallan syklisyys, uhrin kokema syyllisyys ja tietynlainen valta-asema. Parisuhdeväkivallan kohdalla puhutaan väkivallan syklisyyden teoriasta. Tämän teorian mukaan toistuvassa väkivallassa

on kolme vaihetta. Ensimmäinen niistä on jännittyneisyyden kohoaminen ja tunne vaaran lähestymisestä, toinen on itse väkivaltainen teko ja kolmas vaihe on rakastava hengähdystauko. (Walker 2007; 1979.) Tällä viitataan kierteeseen, jossa vuorottelevat yhä uudelleen väkivaltaiset teot, uhka, pelko, anteeksi antaminen ja toivo kaiken muuttumisesta paremmaksi (Lidman 2020, 72.) Husson (1994, 135) mukaan Eva Lundgrenin haastattelemat väkivallan tekijät nujersivat uhrinsa juuri tällaisella kylmä-kuuma -kohtelulla, ilman hallitsematonta vihaa.

Kuva 1. Väkivallan syklisyys (Lidman 2020, 73).

Väkivallan kokija voi myös pyrkiä selittelemään väkivaltaisen kumppanin käytöstä parhain päin ja osittain tämä voi kantaa uhria eteenpäin (Ojuri 2004, 133). Parisuhdeväkivaltaa kokeneet naiset ovat löytäneet itsestään vikoja ja puutteita, joilla syyllistävät itseään väkivallasta. Henkilökohtaisista ominaisuuksista ja toiminnasta haetaan syitä väkivallalle ja kumppanin syytökset vahvistavat syyllisyyttä entisestään. (Emt., 127.)

Myös väkivallan tunnistaminen voi olla vaikeaa. Väkivaltaan voi kuulua esimerkiksi toisen jatkuvaa mitätöintiä ja vähättelyä, joka on kuluttavaa ja myrkyttää kumppaneiden tunnesiteen. Tällaista sanallista väkivaltaa eivät välttämättä ulkopuoliset eivätkä parisuhteen osapuoletkaan osaa ajatella väkivaltana. Ajan saatossa väkivalta voi myös normalisoitua. Tämän normalisoitumisprosessin myötä väkivallasta tulee osa suhteen normaalia arkea, jossa kumpikin on sokeutunut tilanteen vakavuudelle. (Lidman 2020, 86.)

Parisuhteesta lähtemistä vaikeuttavat häpeä, arjen vaatimukset ja tällaisen väkivallan dynamiikka, jossa väkivallan kokija tuntee syyllisyyttä häneen kohdistuvasta väkivallasta (Lidman 2020, 72).

Väkivallan ja rakkauden osoitusten vuorottelun seurauksena väkivallan kokija voi myös tulla uskolliseksi pahoinpitelijälleen, mikä on tyypillistä kidutuksen logiikalle (Husso 1994, 135).

Väkivaltaisesta suhteesta lähteminen on hankalaa ja usein ihmiset elävät suhteessa pitkään ennen avun hakemista tai eroa. Pariskunta saattaa myös erota ja palata uudelleen yhteen monta kertaa ennen lopullista eroa. Parisuhdeväkivallan kokijat tuntevat usein syyllisyyttä ja häpeää tilanteestaan. Tämä saa heidät peittelemään väkivaltaa ulkopuolisilta. He pelkäävät usein myös suhteesta lähtemisen seurauksia ja väkivallan uhkaa. Suhteesta lähtemistä vaikeuttaa myös tunne- ja vastuusidokset, vaikka taloudellista pakkoa suhteeseen jäämiseen ei olisi. Väkivallan uhri voi myös tuntea olevansa vastuussa tekijän hyvinvoinnista tai haluta jäädä suhteeseen lasten takia. Usein uhrin myös uskovat ja toivovat pitkään, että väkivaltainen kumppani muuttuisi ja väkivalta loppuu. (THL 2019b.)

Parisuhdeväkivallan prosessiin kuuluu myös vaikeneminen ja peittely. Aiheesta ei yleensä haluta puhua ja väkivallan uhrin tekevät kaikkensa salatakseen asian. Peittely ja häpeä voivat johtaa myös sosiaaliseen eristäytymiseen. Tämän myötä uhrilta häviää myös mahdollisuus vertailla tunteita ja kokemuksia parisuhteen ulkopuolelle. Tilanne saattaa myös tuntua niin käsittämättömältä, että väkivallan kokija etsii itsestään syytä väkivallalle, koska muuten koko tilanne vaikuttaa niin järjettömältä. (Husso 1994, 137.)

Parisuhdeväkivaltaa kokeneilla naisilla ja miehillä on yllättävän samanlaisia syytä jäädä suhteeseen. Näitä ovat esimerkiksi se, että uhrilla ei ollut ketään, joka auttaisi häntä, uhri häpesi sitä, että muut saisivat tietää ja se, että uhri syytti itseään väkivallasta. Mieskokijoilla kuitenkin korostui naisia enemmän tarve olla vahvempi osapuoli suhteessa sekä se, että tunsu tarvetta jäädä suhteeseen suojellakseen kumppaniaan. Kummallakin sukupuolella painavana syynä jäädä suhteeseen oli se, että he ajattelivat lasten tarvitsevan molempia vanhempiaan. (Eckstein 2011.)

Parisuhdeväkivalta ei tyypillisesti tule ulkopuolisten tietoon samalla tavoin kuin muu väkivalta. Lähisuhdeväkivallan uhri hakee vain harvoin apua viranomaisilta. Hän saattaa tuntea syyllisyyttä tapahtuneesta väkivallasta tai pelkoa tai halua suojella tekijää. Tämän lisäksi hänellä saattaa olla huonoja kokemuksia viranomaisista tai hän ei koe tilannetta riittävän vakavaksi, jotta ulkopuolista apua tarvittaisiin. (Kaitue ym. 2007.) Miesten kohdalla tilanne saattaa olla vielä vaikeampi, sillä miehiä ei olla totuttu ajattelemaan parisuhdeväkivallan kokijoina. Uhrille väkivallalla aina henkisiä ja usein myös fyysisiä seurauksia. Parisuhdeväkivalta vaikuttaa myös uhrin läheisiin. Erityisesti lapset ovat hyvin haavoittuvassa asemassa. (Riski 2009.) Muiden ihmisten asenteet, todelliset ja kuvitellut, vaikuttavat siihen, että väkivallan kokija kieltää väkivaltaisen perhetilanteensa tai

ajattelee avun saamisen olevan mahdotonta (Lidman 2020, 120.) Parisuhdeväkivaltaa ei myöskään aina ajatella samalla tavalla rikoksena kuin tuntemattoman tekemää väkivaltaa. Suomessa merkittävä osa henkirikoksista on parisuhdeväkivaltaa. Taposta tuomitaan täällä yli sata henkilöä vuosittain ja näistä neljännes parisuhdekumppanin taposta (Niemi-Kiesiläinen 2004).

3 MIEHIIN KOHDISTUVA PARISUHDEVÄKIVALTA

Tässä luvussa käsittelen ensin, millaista miehiin kohdistuva parisuhdeväkivalta on tutkimusten perusteella. Tämän jälkeen tarkastelen sukupuolta sosiaalisena konstruktiona.

3.1 Miehiin kohdistuva parisuhdeväkivalta

Tutkimusta miehistä parisuhdeväkivallan kokijoina on tehty jo yli 40 vuotta sitten (Steinmetz 1978). Miehiä parisuhdeväkivallan uhreina on tutkittu jonkin verran kansainvälisesti, mutta Suomessa vähemmän. Tilastojen mukaan Suomessa miehiä on parisuhdeväkivallan uhreista noin 20 prosenttia (SVT 2020). Kuten aiemmin todettu suurin osa parisuhdeväkivallasta ei näy tilastoissa. Miesuhrien kohdalla tilanne voi olla naisia pahempi, sillä ilmoituskynnys on heillä korkeampi. Esimerkiksi vuoden 2012 uhritutkimuksessa parisuhdeväkivaltaa kokeneista miehistä lähes 70 prosenttia ei ollut kertonut kenellekään tapahtumista (Danielsson & Salmi 2013). Suomalaisen tutkimuksen mukaan parisuhteessa olevista miehistä 16 prosenttia oli joskus kokenut kumppaninsa tekemää väkivaltaa tai uhkailua. Naiset ja miehet olivat joutuneet lähes yhtä usein nykyisen kumppanin tekemän väkivallan kohteeksi. (Heiskanen & Ruuskanen 2010.)

Väkivallan kokemukset

Miehet kokevat monenlaista heihin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa, johon kuuluu niin henkistä, fyysistä, seksuaalista kuin taloudellistakin väkivaltaa (Dixon ym. 2020; Drijber ym. 2013; Hines & Douglas 2010; Lien & Lorentzen 2019; Machado ym. 2020; Morgan & Welles 2016). Miesten kokemaan fyysiseen parisuhdeväkivalltaan kuuluu esimerkiksi lyömistä esineillä ja ilman (Bates 2020b; Cho & Wilke 2010). Lisäksi väkivalltaan voi kuulua esimerkiksi puremista, raapimista, potkimista ja kuristamista (Corbally 2015; Hines ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019). Miehiä on myös uhkailtu veitsellä (Nybergh ym. 2016) sekä puukotettu (Cho & Wilke 2010). Naiset ovat hyökänneet miesten kimppuun myös näiden nukkuessa (Bates 2020b; Corbally 2015). Eräs mies kertoo esimerkiksi naisen sytyttäneen sängyn palamaan miehen nukkuessa (Bates 2020b).

Miesten kokemuksissa henkisestä väkivallasta nousee vahvasti esille kontrollointi. Miehet kokevat sekä yleistä kokonaisvaltaista kontrollointia että kontrollointia esimerkiksi lasten kautta (Bates 2020b; Corbally 2015; Dixon ym. 2020; Hines ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019; Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020). Väkivaltaiset kumppanit kertovat valheita lapsille miehestä, nimittelevät miehiä lasten kuullen ja tekevät virheellisiä ilmoituksia perheväkivallasta saadakseen

lasten huoltajuuden (Walker ym. 2020). Toisinaan naiset pahoinpitelivät miehiä lasten edessä ja tätä miehet kuvailevat kaikkein pahimmaksi (Dixon ym. 2020) Väkivaltaiset kumppanit kontrolloivat miehiä myös sillä, että tiesivät näiden suostuvan mihin tahansa lasten takia (Bates 2020b). Lisäksi lasten mahdollinen menettäminen voi saada miehet myös tuntemaan olevansa loukussa väkivaltaisessa parisuhteessa ja vaikeuttaa siitä lähtemistä (Morgan & Welles 2016). Naiset uhkailevat miehiään sillä, että jos nämä lähtevät, he eivät enää koskaan näe lapsiaan (Corbally 2015). Naiset käyttävät kontrollin välineenä myös seksiä ja lisääntymistä. Miehet kertovat naisten esimerkiksi sabotoineen ehkäisyä ja kiristäneen miestä jäämään suhteeseen raskauden varjolla (Bates 2020b.) Miehet ovat kokeneet myös seksuaalista ahdistelua ja häirintää (Walker ym. 2020).

Kontrollointiin voi kuulua myös manipulointia, eristämistä ystävistä ja sukulaisista, vapauden kontrollointi ja pelko tai epävarmuus jatkuvan väkivallan pelon kanssa eläessä. Väkivaltainen kumppani saattoi esimerkiksi jatkuvasti vaatia tietää missä mies on tai tarkkailla tämän puhelinta. (Bates 2020b.) Uhrin eristäminen muista ihmisistä voi tapahtua joko fyysistä väkivaltaa tai hienovaraisempia keinoja käyttämällä. Miehet kertovat kuinka väkivaltainen kumppani on rikkonut miehen ystävyys-suhteita tai yrittänyt eristää miehen sukulaisistaan (Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020). Miehet myös kuvailevat, kuinka heidän kumppaninsa kohtelivat heitä alempiarvoisina ja saivat heidät tuntemaan itsensä huonoiksi ja kelvottomiksi (Gaman ym. 2017; Lien & Lorentzen 2019; Walker ym. 2020). Miehet ovat kokeneet myös sairaalloista mustasukkaisuutta (Morgan & Welles 2016). Miehet ovat kertovat kumppanin myös uhkailleen fyysisellä väkivallalla ja huutaneen sekä kiroilleen heille (Gaman ym. 2017). Eräs mies kertoo, kuinka hänen vaimonsa petti häntä useasti ja kertoi aina miehelleen yksityiskohtaisesti mitä oli tehnyt. Mies kuvaili kuinka hänestä tuntui, että nainen halusi hänen kärsivän ja tämä nautti siitä. (Lien & Lorentzen 2019). Miesuhreilla on kokemuksia myös siitä, että nainen valehtelee ja syyttää miestä pahoinpitelijäksi (Machado ym. 2020; Morgan & Welles 2016). Naiset ovat esimerkiksi levittäneet perättömiä huhuja miehestä tämän lapsen harrastuspiireihin, kouluun ja kavereille (Morgan & Welles 2016).

Miesten kokemuksiin parisuhdeväkivallasta liittyy myös se, että miehet itse tai yhteiskunta heidän ympärillään ajattelee parisuhdeväkivallan kokemista epämiehekkäänä (Bates 2020a; Morgan & Welles 2016). Miehet kokevat, että heidän mahdollisuutensa selviytyä ja elää parisuhdeväkivallan kanssa ovat rajalliset sosiaalisten odotusten takia. He kokevat myös, että maskuliinisuuteen liitetyt stereotypiat vaikuttavat heidän kokemuksiinsa. Miesten kokemuksia naisesta pahoinpitelijänä ei välttämättä uskota. Tähän liittyi esimerkiksi se, että mies oli naista isompi kooltaan (Bates 2020a; Morgan & Welles 2016.) Miesten kokemuksiin kuuluu myös se, että he eivät useinkaan puolustaudu kokemaansa väkivaltaa vastaan, koska eivät halua käyttää väkivaltaa naista kohtaan (Dixon ym. 2020; Lien & Lorentzen 2019).

Esteet lähtemiselle

Usein ihmetellään miksi väkivallan kokija ei lähde suhteesta. Niillä miehillä, joilla on lapsia ja/tai ovat naimisissa tärkeimmät syyt jäädä suhteeseen ovat lapset ja avioliitto (Bates 2020a; Hines & Douglas 2010). Yleinen syy jäädä suhteeseen on myös rakkaus (Hines & Douglas 2010). Myös halu olla hyvä ja luotettava aviomies vaikuttaa miesten jäämiseen suhteeseen väkivallasta huolimatta (Corbally 2015).

Parisuhdeväkivallan uhrit voivat kehittää erilaisia selviytymisstrategioita, joiden avulla he pystyvät elämään väkivaltaisessa suhteessa. Näitä ovat esimerkiksi kumppanin päähänpistoihin varautuminen, pysyminen pois tämän tieltä, itsesyytökset sekä se, että ei itse koskaan näytä vihaa väkivaltaista kumppania kohtaan. (Allen-Collison 2009.) Miehet kuvailevatkin kokemuksiaan varuillaan olemiseksi (walking on egg shells), yrittäen välttää ärsyttämästä kumppaniaan (Bates 2020b; Lien & Lorentzen 2019; Morgan & Welles 2016; Dixon ym. 2020). Väkivallan uhri voi myös kehittää erilaisia keinoja oman vihansa hallitsemiseksi kuten meditoinnin (Allen-Collison 2009). Miehet keksivät myös tekosyitä ymmärtääkseen tai oikeuttaakseen kumppaninsa väkivaltaisen käytöksen (Dixon ym. 2020).

Parisuhdeväkivaltaan liittyy sen normalisoitumisprosessi ja väkivalta yleensä myös pahenee jatkuessaan. Tämä on tyypillistä myös miesuhrien kokemuksissa (Bates 2020a; Dixon ym. 2020). Myös tämä vaikeuttaa väkivallan huomaamista ja tilanteen ymmärtämistä. Miehet saattavat ajatella, että kumppanin käytös on normaalia ja kuuluu avioliittoon (Dixon ym. 2020). Todd (Dixon ym. 2020) kuvailee tätä osuvasti vertauksella sammakkoon kiehuvasse vedessä. Jos sammakko laitetaan kiehuvaan veteen, se hyppää pois. Mutta jos sammakko laitetaan kylmään veteen, joka lämmitetään, se pysyy siellä kunnes se kuolee.

Osa miehistä myös syyttää itseään tapahtumista (Bates 2020a; Nybergh ym. 2016). He kokevat esimerkiksi, että väkivalta johtui osittain heidän omasta käytöksestään tai että, heidän olisi pitänyt ymmärtää lähteä suhteesta aiemmin. (Bates 2020a.)

Miehet myös uskovat kumppaneidensa muuttuvan, heillä ei ole tarpeeksi rahaa lähteä, heillä ei ole paikkaa mihin mennä tai he pelkäävät jonkun saavan tietää heidän joutuneen pahoinpidellyiksi. Osa miehistä ei halua viedä lapsia pois näiden äideiltä ja osa sanoo, että nainen uhkailee itsemurhalla, jos mies lähtee. (Hines & Douglas 2010.)

Miehet kuvailevat, että jossakin vaiheessa he eivät vain enää kestäneet, eivätkä enää kestäneet kumppaneidensa käytöstä, ja niin he pääsivät lopulta pois suhteesta. Tähän vaikutti esimerkiksi sen ymmärtäminen mitä tällaisessa ympäristössä eläminen tekee lapsille. (Dixon ym. 2020.)

Väkivallan seuraukset

Parisuhdeväkivallalla on usein vakavia seurauksia riippumatta sukupuolesta. Useat tutkimukset osoittavat nämä seuraukset myös miesuhrien kohdalla (esim. Bates 2020a; Hines & Douglas 2009; Machado ym. 2020; Randle & Graham 2011). Useat miehet kärsivät monista henkisistä ongelmista sekä parisuhteen aikana että sen jälkeen (Lien & Lorentzen 2019). Parisuhdeväkivalta vaikuttaa miehiin sosiaalisesti ja taloudellisesti sekä myös persoonaan ja tunteisiin (Machado ym. 2020). Miehet kuvailevat usein henkisen väkivallan olevan fyysistä pahempaa (Bates 2020a). Väkivallan seurauksena miehet kärsivät myös unettomuudesta, keskittymisvaikeuksista, turvattomuuden tunteesta ja rauhattomuudesta. Jotkut kärsivät myös traumaista ja sosiaalisesta ahdistuksesta. (Lien & Lorentzen 2019.) He ovat peloissaan, menettäneet mielenterveytensä ja harkinneet tai yrittäneet itsemurhaa (Bates 2020a; Machado ym. 2020). Lisäksi kokemukset väkivaltaisesta parisuhteesta voivat myös vaikuttaa siihen, että miehillä on vaikeuksia ryhtyä uuteen parisuhteeseen (Bates 2020a). Väkivalta vaikuttaa myös miehen suhteisiin lapsiinsa. Useat ovat kokeneet väkivaltaisen kumppanin vieraannuttaneen heitä lapsistaan. (Bates 2020a; Hines ym. 2007.)

Avun hakeminen

Miehet kokevat avun hakemisen usein hankalaksi. Tähän liittyy esimerkiksi se, että miehille suunnattuja mahdollisuuksia avun hakemiseen on rajoitetusti. Esimerkiksi eräät miesuhrit ovat soittaneet perheväkivallan uhrien auttavaan puhelimeen, josta heille sanottiin vain, että linja on tarkoitettu naisuhreille (Dixon ym. 2020; Machado ym. 2020). Myös yhteiskunnassa vallitsevat maskuliinisuuteen liitetyt stereotypiat vaikeuttavat avun hakemista (Morgan & Welles 2016). Jos miehet pääsevätkin avun äärelle, he usein kokevat, että heitä vähätellään eikä oteta tosissaan tai heidät nähdään pahoinpitelijöinä (Drijber ym. 2013; Dutton & White 2013; Morgan & Welles 2016). Pääosin miehet kokevat avun hakemisen vaikeaksi, mutta joitakin poikkeuksia on. Esimerkiksi mielenterveyden ammattilaisten avusta miehillä on positiivisia kokemuksia (Dixon ym. 2020; Machado ym. 2020.) Joillakin on positiivisia kokemuksia myös poliiseista (Bates 2020a).

Miesten kertominen parisuhdeväkivallan kokemuksistaan ulkopuolisille vaihtelee. Miehet sanovat, että kertoessaan kokemuksistaan ystävilleen ja sukulaisilleen, näiden reaktiot olivat vaihtelevia. Osa ymmärsi ja oli miehen tukena, osa taas nauroi ja käski miesten miehityä ("man up"). Osa

väkivaltaa kokeneista miehistä ei kertonut kokemuksistaan kenellekään. Tähän liittyi pelkoa siitä, että koettiin ettei kukaan kuitenkaan uskoisi. (Bates 2020a.)

Parisuhdeväkivaltaa kokeneet miehet näkevät tärkeänä sen, että tietoisuutta miesten kokemuksista väkivallan kokijoina lisätään (Dixon ym. 2020).

3.2 Sukupuoli sosiaalisena konstruktiona

Ympäröivä yhteiskunta instituutioineen, rakenteineen, kulttuureineen ja normeineen vaikuttaa monin tavoin yksilöiden toimintaan. Vaikka elämä on aiempaa vapaampaa, meitä sitoo edelleen laaja joukko erilaisia kirjallisia ja kirjoittamattomia sääntöjä eli normeja.

Normien asettaminen on keskeistä sosiaaliselle elämälle. Normit voivat olla esimerkiksi kiellon, käskyn tai luvan muotoisia ja niitä tuetaan erilaisin pakottein. Epävirallisia säännöksiä ei usein ilmaista ääneen, mutta ne ovat yleisesti tiedossa. Nämä ovat sosiaalisen elämän kirjoittamattomia sääntöjä. Niiden avulla ihmiset ikään kuin kontrolloivat toisiaan tarkkailemalla muita ympärillään. Puhumattomat sosiaalisen elämän säännöt omaksutaan pääosin sosialisoinnin myötä. (Conley 2017, 198.) Perhe osaltaan siirtää yhteiskunnan normeja seuraavalle sukupolvelle. Sosialisoinnin aikana lapset oppivat vanhempiensa tapoja, arvoja, normeja ja sosiaalisia käytäntöjä (Giddens 2006, 163). Normit sisäistetään lapsuudessa yleensä niin, että myöhemmin niiden rikkomisesta seuraa katumusta tai omantunnontuskia ilman, että kukaan olisi valvomassa niiden noudattamista (Allardt 1983, 59). Näin ollen miesten kokemasta parisuhdeväkivallasta vaikeneminen voi juontaa juurensa kauemmaksi yksilöiden elämässä. Lapsuudesta alkaen on jo voitu oppia, että tällaisista asioista ei ole tapana puhua.

Perheessä lapset oppivat myös parisuhteeseen liittyviä normeja. Usein ajatellaan, että hyvässä parisuhteessa kummallakin on samanlaiset oikeudet ja velvoitteet. Tällaisessa tasa-arvoisessa suhteessa osapuolet kunnioittavat toisiaan ja haluavat toistensa parasta. Lisäksi suhteessa tulisi olla luottamusta ja kommunikaatiota. Hyvään parisuhteeseen ei kuulu mielivaltaista vallankäyttöä, pakottamista eikä väkivaltaa. (Giddens 2006, 205.) On siis selvää, että parisuhdeväkivalta rikkoo parisuhteen normeja hyvin kokonaisvaltaisesti.

Yhteiskunnassa vallitsevista normeista miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa keskeisiä ovat sukupuoleen liitetyt normit. Sukupuolten jaottelu miehiin ja naisiin läpäisee koko yhteiskunnan ja sen toiminnot (Connell & Pearse 2014; Davis ym. 2006). Jako maskuliinisuuteen ja feminiinisuuteen voidaan nähdä perustavanlaatuisena jakona yhteiskunnassamme (Jokinen 2010, 128). Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvät arvot ja käsitykset vaihtelevat paljon ajasta ja paikasta riippuen (Conley 2017, 290; Rossi 2010, 23). Sukupuoli on asia, joka vaikuttaa ensin luonnolliselta, mutta ovat kaikkea muuta (Conley 2017, 282). Kyse on enemmän yhteiskunnallisesta konstruktista (esim. Connell & Pearse 2014; Goffman 1977; Juvonen 2016). Länsimaisessa kulttuurissa sukupuolten ymmärtäminen samanlaisiksi tai erilaisiksi on vaihdellut aikakaudesta toiseen. Eroja on toisinaan häivytetty ja toisinaan korostettu. (Rossi 2010, 25.)

Länsimaissa sukupuoli nähdään usein binäärisenä mies-nainen -jaotteluna, mutta näin ei ole kaikkialla. Eri kulttuureissa on esimerkkejä sukupuolen monimuotoisuudesta ja liukuvuudesta. (ks. esim. Conley 2017.)

On selvää, että miesten ja naisten välillä on biologisia eroja. Näillä eroilla on kuitenkin huomattavasti suuremmat seuraukset yksilöiden elämässä kuin olisi tarpeellista. Kyse on siitä, miten sosiaaliset suhteet on järjestetty yhteiskunnassa. Sukupuoli on perusta tälle järjestykselle. Sukupuoli on perustavanlaatuinen kategoria, jonka perusteella yksilöt muodostavat käsitystä itsestään. (Goffman 1977.) Käsityksen muodostaminen itsestä alkaa jo lapsuudessa sosialisoinnin myötä. Yksilöt syntyvät biologiseen sukupuoleen (sex), mutta heidän täytyy oppia sosiaalinen sukupuolensa (gender) (Corrado 2009). Sukupuoli (gender) viittaa sosiaaliseen asemaan, sosiaalisten järjestelyjen kokonaisuuteen, joka on rakennettu normatiivisten biologisiin eroihin perustuvien (sex) sukupuolikategorioiden ympärille (Conley 2017, 283). Sukupuolen sosialisoinnissa yksilöt oppivat sukupuoleen liittyviä arvoja ja normeja sekä muodostavat sukupuoli-identiteettinsä. (Corrado 2009.) Perhe on sukupuolen sosialisoinnin ensisijainen lähde. Vanhemmat kohtelevat usein tyttöjä ja poikia eri tavoin, myös tiedostamattaan. Lisäksi sukupuolen sosialisointiin vaikuttavat esimerkiksi leikit, lelut, ikätoverit, koulut ja media. (Corrado 2009; Giddens 2006; Huntoon 2009.) Vaikka suurin osa tästä prosessista tapahtuu lapsuudessa, sosialisointi ei pääty siihen. Sukupuoli (gender) on sosiaalinen konstruktio, joka läpäisee kaikki sosiaaliset instituutiot, läpi elämän. Arkielämän vuorovaikutuksessa yksilöt rutiininomaisesti navigoivat sukupuoleen liittyvien odotusten maailmassa ja muuttavat sekä ylläpitävät sukupuoli-identiteettejään. (Connell 2001; Corrado 2009; Messner 2000; West & Zimmerman 2009; 1987.) Tältä pohjalta voidaan ymmärtää, että koska sosiaalinen sukupuoli on opittua ja sitä on ylläpidettävä jatkuvasti, miesten voi olla vaikeaa ajatella itseään parisuhdeväkivallan kokijana tai etenkin tuoda asiaa ilmi muille.

Sukupuoli (gender) on pohjimmiltaan yhdistelmä stereotypioita. Sukupuoleen liitetyt stereotypit vaikuttavat monissa asioissa yksilöiden elämässä, kuten ihmisten käytökseen, ammatteihin, harrastukseen, ulkonäköön ja perheeseen. Sukupuolistereotypit muokkaavat ihmisten käyttäytymistä, odotuksia ja rooleja; sitä vastoin rooleista voi tulla stereotyyppisiä. (Huntoon 2009.) Uskomukset sukupuoleen liittyvistä normeista toimivat itseään toteuttavina ennusteina. Ne osaltaan tuottavat sukupuolittunutta käyttäytymistä. (Goffman 1977, 304.)

Sukupuolirooli-ideologia (gender role ideologies) on yksi nimi, jonka sosiologit ovat antaneet sukupuoleen liittyville odotuksille (ks. esim. Gibbons ym. 1997). Tämä käsite viittaa sukupuolirooliin, johon kuuluvat toimintaodotukset ja kyvyt pohjautuvat biologiseen sukupuoleen.

Sukupuoli toimii myös ”ideologiana” siinä mielessä, että uskomukset sukupuolirooleihin liittyen ovat laajalle levinneitä ja tunteita herättäviä. Niinpä sukupuolirooli-ideologioista pidetään tiukasti kiinni eikä niistä helposti luovuta. Ne vaikuttavat vaihtelevissa määrin kaikkiin yksilöihin. (Santore 2009.)

Maskuliinisuus ja feminiinisyys

Sukupuolen sosiaaliseen konstruktion liittyy odotuksia maskuliinisuudesta ja feminiinisuudesta (Pennington 2009). Myös maskuliinisuus on sosiaalisesti rakentunut ja tuotettu eikä se ole vain sattumalta luonnostaan olemassa (Hearn & Kimmel 2006). Maskuliinisuus on joukko normeja ja käyttäytymisodotuksia, joita yhteiskunta asettaa miehille (Lynch 2009). Yksilöt rakentavat käsitystä itsestään ja siitä keitä he ovat suhteessa sukupuoliluokkaansa (sex-class). Itsensä arviointi tapahtuu suhteessa sukupuolinnormeihin kuten maskuliinisuuden ihanteisiin (Goffman 1977, 304). Mitä enemmän yksilöllä on maskuliinisia piirteitä, sitä varmemmin hän on ’mies’. Maskuliinisuus onkin miehisten ominaisuuksien ideaali. Mieheksi ei synnytä, vaan mieheys ansaitaan. Maskuliinisuutta ja feminiinisuutta ajatellaan toisilleen vastakkaisina. Niinpä feminiinisiksi määritellyt piirteet eivät kuulu maskuliinisuuteen. (Jokinen 2010.) Perinteinen maskuliinisuus viittaa siihen, että miehet ovat vahvoja, hallitsevia, itsenäisiä ja aggressiivisia (esim. Connell & Messerschmidt 2005; Gilbert 2002). Miesten odotetaan kontrolloivan ja piilottavan tunteitaan eikä näyttävän merkkejä haavoittuvuudesta (Leaper ym. 2019). Niinpä miehet usein oppivat piilottamaan tunteitaan ja tämä on yhdistetty jopa miesten naisia suurempiin itsemurhalukuihin (de Boise & Hearn 2017).

On useita eri tapoja toteuttaa miehisyyttä eli on olemassa useita eri maskuliinisuuksia. Nämä maskuliinisuudet eivät kuitenkaan ole keskenään samanarvoisia, vaan osaa pidetään parempina kuin toisia (esim. Connell 2001). Parisuhdeväkivaltaan liittyen hegemoninen maskuliinisuus on merkittävä käsite, sillä se viittaa siihen kuinka tietynlainen maskuliinisuus nähdään toisia parempana. Maskuliinisuutta on monenlaista ja niiden hierarkkisessa järjestyksessä hegemoninen maskuliinisuus on huipulla (Lynch 2009). Nämä R. W. Connellin uraa uurtavat käsitykset moninaisista maskuliinisuuksista ja hegemonisesta maskuliinisuudesta (Connell 1987) on otettu keskeiseksi käsitteiksi sukupuolen sosiologiassa (Schippers 2007). Hegemoninen maskuliinisuus on heteroseksuaalista, aggressiivista ja kilpailuhenkistä. Siihen kuuluu muun muassa fyysinen voima, taloudellinen menestys, kontrolli, heteroseksuaalisuus, urheilullisuus sekä sellaisten tunteiden tukahduttaminen, mitkä ilmaisevat haavoittuvuutta kuten empaattisuus ja surullisuus. Näistä ominaisuuksista muodostuu ”oikea mies” – kaikista kunnianarvoisin mies. Nämä standardit muuttuvat ajasta ja paikasta toiseen. Jos olisi helppoa saavuttaa hegemoninen maskuliinisuus, miehet, jotka tavoittelevat (tai ovat sellaisia) sitä eivät tuntisi tarvetta yrittää niin vahvasti pitää siitä

kiinni. Vaikka hegemonista maskuliinisuutta on lähes mahdotonta saavuttaa, useimmat miehet hyötyvät siitä. (Lynch 2009.)

Hegemonisen maskuliinisuuden käsite toimii analyyttisenä välineenä sukupuolten epätasa-arvon kasvamiseen vaikuttavien asenteiden ja toimien tunnistamisessa. Tähän kuuluu sekä miesten valta suhteessa naisiin että toisten miesten valta suhteessa toisiin miehiin. (Jewkes ym. 2015, 113.)

Hegemoninen maskuliinisuus muodostuu suhteesta naisiin ja alistettuihin maskuliinisuuksiin. Hegemonia tarkoittaa sosiaalista valta-asemaa, jota ei ole kuitenkaan saavutettu voimankäytöllä tai uhkailulla. Se on ennemmin valta-asema, joka on uppoutuneena (embedded) esimerkiksi uskonnollisiin käytäntöihin, mediaan, palkkarakenteisiin ja hyvinvointipolitiikkaan. Näin hegemoninen maskuliinisuus ilmentää sitä, miten syvällä yhteiskunnan rakenteissa tietynlainen maskuliinisuuden ihanne on. Hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluu myös se, että se ei vastaa suurimman osan miesten maskuliinisuuksia. (Connell 1987.)

Hegemoninen maskuliinisuus on sitä mitä vaaditaan siihen, että tulee yhteiskunnassa nähdä ”oikeana miehenä”. Tähän kuuluva ominaisuuksien joukko vaihtelee ajan saatossa kulttuurista toiseen. Hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyy myös sukupuolen performointi. Sukupuolen esittäminen viittaa siihen, että sukupuoli (gender) ei ole sidottu sukupuolen (sex) biologisiin puoleen. Ennemmin se on joukko odotuksia, joita yhteiskunta ja yksilöt asettavat sekä joukko erilaisia yksilöiden ja instituutioiden toimia. (Lynch 2009.)

Seksuaalisuuksia ja sukupuolia hahmotetaan yleisesti vastakkainasettelun kautta (Rossi 2010, 23). Niinpä maskuliinisuus muodostuu vuorovaikutuksessa feminiinisuuden kanssa (Jokinen 2010, 133). Naiset nähdään äiteinä, tarjoamassa hoivaa ja tukea muille. Kun naisia sosiaalistetaan hoivaajiksi, he oppivat, että heidän täytyy olla mukavia ja laittaa toisten tarpeet omiensa edelle. (Huntoon 2009.) Naisia idealisoidaan ja mytologisoidaan. Heidät nähdään viattomina, lempeinä, ja hauraina. (Goffman 1977.) Naiset eivät ole luonnostaan miehiä heikompia tai alempiarvoisempia, vaan naisista tehdään vähemmän voimakkaita sosiaalisen toiminnan kautta (Pennington 2009). Naisia ei yleensä haluta nähdä aggressiivisina, vaikka tutkimusten mukaan myös naiset käyttävät väkivaltaa (esim. Gavin & Porter 2014). Mediassa julkaisuja väkivaltaisista naisista leimaa tyypillisesti sensaationhakuisuus (Venäläinen 2016). Väkivaltaiset naiset rikkovat feminiinisuuden normeja ja heidät nähdään ristiriitaisina, pahoina ja jopa hulluina (Gilbert 2002).

Sukupuolistereotypiat rajoittavat niitä mahdollisuuksia ja kokemuksia, joihin naisilla ja miehillä on mahdollisuus (Huntoon 2009). Riippumatta sukupuoli-identiteetistä, jokaisella ihmisellä on todennäköisesti joitain ominaisuuksia, jotka eroavat heidän sukupuoleensa liitetystä stereotyyppiä.

Vaikka stereotypiat voivat olla täysin paikkaansa pitämättömiä, ne voivat vaikuttaa voimakkaasti ihmisten käyttäytymiseen, vuorovaikutuksiin sekä käsityksiin itsestä ja muista. (Emt.) Hyvä esimerkki tästä on parisuhdeväkivallan kokeminen. Voidaan hyvin ymmärtää, miksi sen yhdistäminen miehiin voi olla hankalaa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelen ensin aiemman tutkimuksen pohjalta muodostamani tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen kerron tutkimuksen haastatteluaineiston keruusta sekä analyysiin käyttämästäni narratiivianalyysimenetelmästä. Luvun lopuksi pohdin vielä tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaista parisuhdeväkivalta on miesten kertomana?

Vastaan tähän kysymykseen tarkastelemalla, mitä eri väkivallan muotoja haastatteleman miellet ovat kokeneet ja miten he kertovat näistä kokemuksistaan. Parisuhdeväkivallan piirteet vaihtelevat paljon riippuen esimerkiksi osapuolten elämäntilanteesta sekä parisuhteen ja väkivallan kestosta (Piispa 2011, 23; THL 2019b). Aiemmissa tutkimuksissa miehet ovat kertoneet kokevansa henkistä, fyysistä, seksuaalista ja taloudellista väkivaltaa (esim. Drijber ym. 2013; Lien & Lorentzen 2019; Machado ym. 2020). Parisuhdeväkivallassa sen eri muodot limittyvät toisiinsa ja toimivat usein yhdessä (ks. luku 2.1). Miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa korostuu usein henkinen väkivalta ja etenkin kontrollointi (Bates 2020b; Corbally 2015; Dixon ym. 2020; Hines ym. 2007; Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020). Voidaan olettaa, että myös haastatteleman miehet ovat kokeneet monenlaista parisuhdeväkivaltaa.

Tutkin tarkemmin, mitä väkivallan muotoja he ovat kokeneet ja mitkä niistä erityisesti korostuvat. Tarkastelen myös sitä tapaa, jolla miehet kertovat kokemastaan väkivallasta ja kuinka he sitä kautta muodostavat omaa identiteettiään tarinaansa kertomalla. Erityispiirteenä miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa on esimerkiksi se, että naisten on mahdollista hyödyntää etulyöntiasemaansa lasten ensisijaisena vanhempana miestä vastaan. Tutkimuksissa on todettu naisten kertoneen lapsille valheita miehestä ja tehneen virheellisiä ilmoituksia perheväkivallasta saadakseen lasten huoltajuuden (Walker ym. 2020). Naiset ovat myös kontrolloineet miehiä lasten avulla (Bates 2020b) ja uhkailleet miehiään sillä, että jos nämä lähtevät, he eivät enää koskaan näe lapsiaan (Corbally 2015). Niinpä lasten mahdollinen menettäminen on saanut miehet tuntemaan olevansa loukussa väkivaltaisessa suhteessa (Morgan & Welles 2016). Tarkastelen, miten tämä ilmenee

haastattelemieni miesten kohdalla ja kuinka lapset näyttäytyvät heidän tarinoissaan. Suomessa miesten kokemuksia parisuhdeväkivallasta on ylipäättään tutkittu vain vähän, joten on tärkeää tarkastella millaisia kokemuksia miehillä aiheesta on ja millaista parisuhdeväkivaltaa on miesten kertomana.

2. Miten miehet selittävät väkivaltaista parisuhdetta suhteessa itseensä ja yhteiskunnallisiin normeihin?

Toinen tutkimuskysymykseni jakautuu kahteen alakysymykseen. Ensin tutkin sitä, miten haastattelemani miehet suhteuttavat itseään kokemaansa väkivaltaan. Tarkastelen, miten miehet pyrkivät selittämään väkivaltaista suhdetta ja tekemään sitä ymmärrettäväksi. Väkivaltaisessa suhteessa eläminen vaatii usein erilaisia selviytymisstrategioita. Tällaisia keinoja ovat esimerkiksi oman vihan hallinta (Allen-Collison 2009) sekä varuillaan oleminen pyrkien välttämään kumppanin ärsyttämistä (Bates 2020b; Lien & Lorentzen 2019; Morgan & Welles 2016). Myös väkivallan kokijan itsesyytökset ovat yleisiä ja he voivat keksiä erilaisia syitä ymmärtääkseen tai oikeuttaakseen kumppaninsa väkivaltaisen käytöksen (Dixon ym. 2020; Ojuri 2004, 133). Voidaan olettaa, että myös haastattelemillani miehillä on jonkinlaisia keinoja, joiden avulla he ovat pystyneet elämään väkivaltaisessa suhteessa. Tarkastelen, onko tällaisia keinoja nähtävissä ja millaisia ne ovat. Sukupuoli on osa yksilön identiteettiä, johon peilaten hän muodostaa käsitystä itsestään (Goffman 1977). Kyse on siis tärkeästä osasta ihmisen identiteettiä ja se vaikuttaa merkittävästi ihmisten elämään. Tutkin, miten väkivallan kokija pyrkii ymmärtämään kokemaansa väkivaltaa sekä ottamaan sen osaksi elämäntarinaansa ja omaa identiteettiään. Etenkin henkistä väkivaltaa on usein vaikea tunnistaa (esim. Lidman 2020, 86). Tällainen väkivalta korostuu miesten kokemuksissa, joten voidaan ajatella, että miesten on hankala tunnistaa tai uskoa kokevansa parisuhdeväkivaltaa. Tutkin, kuinka aineistoni miehet ovat tulleet tietoiseksi kokemastaan väkivallasta ja millä tavoin he siitä puhuvat.

Myös sukupuoleen liitettyjen normien ja ihanteiden takia väkivallan käsittäminen voi olla vaikeaa. Toinen osa tutkimuskysymystäni käsittelee sitä, miten yhteiskunnalliset normit näkyvät miesten tarinoissa väkivallasta. Vastaan tähän tarkastelemalla sitä, miten normit näkyvät väkivallan tunnistamisessa, väkivaltaisessa suhteessa olemisessa, siitä puhumisessa ja avun hakemisessa. Normien asettaminen on tyypillistä sosiaaliselle elämälle ja ne vaikuttavat yksilöihin läpi elämän. Sukupuolen sosiaalinen konstruktio on keskeistä tarkasteltaessa miehiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa. Parisuhdeväkivaltaan ylipäättään kuuluu asiasta vaikeneminen ja sen peittely (Husso 1994, 137). Maskuliinisuuteen liitettyjen odotusten ja ihanteiden takia miesuhrien kohdalla

tilanne saattaa olla vielä hankalampi. Miesten ajatellaan usein olevan vahvoja, hallitsevia ja itsenäisiä (esim. Connell & Messerschmidt 2005; Gilbert 2002) sekä kontrolloivan tunteitaan ja piilottomaan haavoittuvuutensa (Leaper ym. 2019). Naisia ei myöskään yleensä haluta nähdä aggressiivisina (Gavin & Porter 2014; Gilbert 2002). Keskeistä miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa onkin se, että miehet itse ja/tai heitä ympäröivä yhteiskunta ajattelevat parisuhdeväkivallan kokemista epämiehekkäänä (Bates 2020a; Morgan & Welles 2016). Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että miehet kokevat maskuliinisuuteen liitettyjen stereotyyppien vaikuttavan heidän mahdollisuuksiinsa selviytyä ja elää väkivaltaisessa suhteessa. Myöskään miesten kokemuksia naisesta pahoinpitelijänä ei välttämättä uskota (Bates 2020a; Morgan & Welles 2016). Myös avun hakeminen on usein hankalaa miehille (Drijber ym. 2013; Dutton & White 2013; Machado ym. 2020). Voidaan olettaa, että haastattelemani miehet ovat kokeneet ristiriitaisuutta parisuhdeväkivallan kokemisen ja maskuliinisuuden ihanteiden välillä. Tarkastelen kuinka haastattelemani miesten kokemukset peilautuvat näihin ihanteisiin ja millä tavoin se vaikuttaa heidän tapaansa käsitellä kokemuksiaan. Lisäksi tutkin myös, miten maskuliinisuuden normit näkyvät siinä, kuinka miehet ovat puhuneet tai olleet puhumatta kokemastaan väkivallasta muille.

4.2 Aineisto

Tutkimukseni aineisto koostuu kahdeksasta parisuhteessaan väkivaltaa kokeneen miehen haastattelusta. Suoritin haastattelut itse. Aloitin haastateltavien etsimisen syksyllä 2018 eri järjestöjen kautta. Otin yhteyttä muun muassa Miessakit ry:hyn, Rikosuhripäivystykseen ja Turun ensi- ja turvakotiin. Osa näistä julkaisi haastattelupyyntöni (ks. liite 1) nettisivuillaan tai Facebookissa ja osa jakoi sitä sähköpostilistallaan. Lisäksi jaoin itse haastattelupyyntöä Facebookissa omalla seinälläni sekä muutamassa eri ryhmässä.

Alun perin ajattelin, että tällaiseen tutkimukseen olisi vaikea saada haastateltavia ja asetin tavoitteeksi noin kymmenen haastateltavaa. Suureksi yllätyksekseni syksyn aikana yhteensä 31 miestä ilmoitti halukkuutensa osallistua tutkimukseen. Osa miehistä jättäytyi kuitenkin itse pois prosessin eri vaiheissa enkä kuullut heistä enää. Osalle jouduin lopuksi ilmoittamaan, että minulla on jo tarvittava määrä haastateltavia. Lopullinen haastateltavien määrä oli lähellä alun perin suunniteltua, sillä haastattelin yhdeksää miestä. Kriteerinä tutkittaville oli, että he ovat heteroseksuaalisia miehiä, jotka ovat kokeneet parisuhteessaan väkivaltaa. Tämän takia jouduin jättämään yhden tekemäni haastattelun aineistostani pois, sillä tämä mies ei varsinaisesti ollut parisuhteessa väkivaltaisen naisen kanssa, vaan heillä oli eräänlainen sivusuhte. Hänet olisi myös

voinut ottaa mukaan aineistoon, mutta selkeyden vuoksi päätin jättää hänet tästä tutkimuksesta pois. Lopullinen aineistoni koostuu siis kahdeksan parisuhdeväkivaltaa kokeneen miehen haastattelusta. Tärkeimmiksi reiteiksi haastatteluihin muodostuivat Facebook, jonka kautta löytyi neljä haastateltavaa sekä Narsistin uhrien tuki ry, jonka kautta haastateltavikseni tuli kolme miestä. Yksi haastateltavista sai tiedon tutkimuksesta tuttavaltaan, eikä hän tiennyt missä tämä oli nähnyt ilmoitukseni. Haastateltavat olivat eri ikäisiä, tulivat eri taustoista ja olivat eri sosioekonomisissa asemissa. Heistä kuudella oli lapsia.

Haastattelut tehtiin syksyn 2018 aikana eri paikkakunnilla ympäri Suomen. Yhtä miehistä haastattelin puhelimitse, muita kasvotusten. Haastattelujen paikkana oli kirjastojen ja yliopiston varattavia tiloja, joissa olimme haastateltavan kanssa kahden. Aikaa haastatteluun olin varannut noin kaksi tuntia. Osan kanssa aika loppui kesken, mutta pääosin aikaa oli sopivasti.

Tutkimushaastattelu on pohjimmiltaan samanlainen vuorovaikutustilanne kuin muutkin vuorovaikutustilanteet. Sitä ohjaa samanlaiset keskustelun rakenteet kuin tavallistakin keskustelua. Tutkimustilanteessa keskustelulla on kuitenkin erilainen tarkoitus ja osallistujilla on erilaiset roolit. Haastateltava on se, jonka hallussa olevasta tiedosta ollaan kiinnostuneita. Tutkija puolestaan yleensä ohjaa keskustelua ainakin jonkin verran. (Ruusuvuori & Tiittula 2005.) Itse pyrin haastattelutilanteessa ohjaamaan keskustelua mahdollisimman vähän. Jokaisen haastateltavan kanssa vuorovaikutus muodostui kuitenkin omanlaisekseen. Osa miehistä puhui kokemuksistaan ilman, että itse sanoin juuri mitään. Toisten kanssa keskustelimme enemmän aiheesta yhdessä. Haastatteluja voidaan luokitella jakamalla ne strukturoituihin, puolistrukturoituihin ja strukturoimattomiin haastatteluihin (Hyvärinen 2017a). Puolistrukturoidulle haastattelulle ei ole olemassa yhtä määritelmää, mutta tyypillistä tällaiselle haastattelumuodolle on kysymysten määrittäminen ennalta ja vastausvaihtoehtojen avoimuus. Kysymysten järjestys voi vaihdella ja haastateltavat voivat vastata niihin omin sanoin. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47.) Luokittelen tekemäni haastattelut puolistrukturoiduiksi, sillä olin etukäteen miettinyt kysymysrungon valmiiksi (ks. liite 2), mutta en asettanut vastausvaihtoehtoja tai tiukkaa järjestystä kysymyksille. Haastattelutilanne oli lähempänä avointa haastattelua kuin täysin strukturoitua.

Sensitiivisten aiheiden tutkijalla on riski, että haastateltavat asettavat tutkijan heitä parempiarvoiseksi. Tämä johtuu pääosin siitä, että he saattavat kertoa tutkijalle asioita, joita he häpeävät tai asioita, joita pidetään kulttuurisesti ala-arvoisina tai tapahtumista, jotka haavoittivat heitä. Tällöin tutkija saattaa kohdata vastustusta ja välttelyä, jotka voivat rajoittaa tutkimusta vakavasti. (Hydén 2013.) En voi sanoa haastateltavieni puolesta millaiseksi he kokivat minut tai haastattelutilanteen, mutta en itse ainakaan huomannut mitään edellä mainitun kaltaista.

Lisäksi sensitiivisten aiheiden, etenkin lähisuhdeväkivallan tutkimuksessa on riskinä, että tutkija on niin kiinnostunut vain tutkittavien elämän kipeistä ja ikävistä puolista, että se peittää alleen kaiken muun. Tällöin koko haastattelu keskittyy kokonaan vain haastateltavien elämän huonoihin puoliin. Tämä voi aiheuttaa kärsimystä ja rajoittaa myös tutkimusta. (Emt.) Tämä pitää kenties jollakin tasolla paikkaansa tässä tutkimuksessa, koska haastattelujen keskiössä on ollut nimenomaan parisuhdeväkivalta. Ei olisi ollut tutkimuksen kannalta kovin relevanttia käsitellä paljon muita asioita tutkittavien elämässä. Haastattelutilanne oli kuitenkin avoin ja haastateltavat saivat puhua mistä halusivat. Haastatelluista jokaisen parisuhde oli päättynyt ja he puhuivat useimmiten positiiviseen sävyyn nykyhetkestä ja suhtautuivat tulevaisuuteen toiveikkaasti. Tämä vaikutti varmasti myös siihen, miten itse koin haastateltavien tilanteet. Olisin varmasti kokenut haastattelemisen paljon raskaampana, jos miesten nykytilanteet olisivat olleet huonompia.

Haastattelijalla on väistämättä oma vaikutuksensa tutkimustilanteeseen. On asioita, joihin hän voi vaikuttaa ja hän voi pyrkiä olemaan haastattelijana tietynlainen (ks. esim. Hirsjärvi & Hurme 2015). Toisaalta haastattelutilanteeseen vaikuttavat myös muut asiat kuten haastattelijan viehättävyys (Jæger 2019) ja sukupuoli (Nygqvist 2011, 106). Naistutkijat ovat toisinaan kokeneet, että mieshaastateltavat suhtautuvat heihin alentuvasti ja kyseenalaistavat naistutkijan ammattitaidon (Koivunen & Ylöstalo 2017). Itse en kokenut vastaavaa, vaan haastateltavani suhtautuivat mielestäni minuun neutraalisti tai ennemmin positiivisesti kuin negatiivisesti. Tähän saattaa vaikuttaa myös tutkimusaihe. Monet miehistä kiittelivät minua, kun olin valinnut tämän aiheekseni. Väkivaltateemaan liittyen miesten saattaa olla myös helpompi avautua naishaastattelijalle kuin miehelle. Leo Nyqvistin parisuhdeväkivalta-aiheisessa väitöskirjassa (2011) havaittiin, että naistutkimusavustajalle haastateltavat puhuivat enemmän seksiin liittyvistä asioista kuin Nyqvistille itselleen. Oma vaikutuksensa miesten kertomuksiin olikin varmasti sillä, millaiseksi he kokivat minulle puhumisen. Eräs haastateltava sanoi, että heti kun hän näki minut ja vaihdoimme ensimmäiset sanat, hän tiesi ettei hänen tarvitse kääntyä pois. Otin tämän kohteliaisuutena siitä, että hän koki heti voivansa luottaa minuun ja kertoa minulle kokemuksistaan. Haastattelijalla on siis pakostakin jonkinlainen vaikutus haastateltaviin ja sitä kautta tutkimuksen tuloksiin, jolle hän ei voi mitään. Tämä on yksi syy siihen, miksi pitää olla varovainen mitä yksittäisen haastattelututkimuksen perusteella voidaan sanoa. Haastattelututkimus sopii kuitenkin hyvin silloin, kun tutkitaan vähän kartoitettua ja tuntematonta aluetta (Hirsjärvi & Hurme 2015). Hyvänä puolena haastattelussa on myös se, että sillä saadaan varmemmin tietoa henkilöiltä, joilla on omakohtaista kokemusta aiheesta. Haastattelija voi myös tarvittaessa muotoilla kysymyksen uudestaan, oikaista väärinkäsityksiä ja keskustella aiheesta haastateltavan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 63.)

Haastattelija ei voi siis koskaan olla täysin neutraali, mutta hänen tulisi kuitenkin minimoida oma vaikutuksensa tutkimustilanteeseen. Omalla kohdallani tämä tarkoitti sitä, että otin huomioon tutkimustilanteen ja pidin tietyn etäisyyden tutkittavaan. Olin kuitenkin oma itseni ja mukauduin tilanteessa haastateltavan mukaan. Väkivalta on sensitiivinen tutkimusaihe, jolloin haastattelutilanteet voivat olla hyvin tunnepitoisia ja tutkijan täytyy olla valmis kohtaamaan haastateltavat ja nämä tilanteet. (Luomanen & Nikander 2017, 246.) Haastattelemani miehet käsittelivät kokemuksiaan eri tavoin. Osa heistä käsitteli asioita enemmän huumorin kautta kuin toiset. Tällöin toimin niin kuin tuntui luontevalta ja käsittelin asioita samoin kuin he. Uskon, että osittain tämän takia tilanne muodostui luontevaksi ja haastattelut menivät todella hyvin. Vaikeiltakaan tunteilta ei välttytty haastatteluissa, mutta mielestäni nekin tilanteet menivät hyvin ja niistä päästiin eteenpäin sujuvasti. Koin, että haastattelumenetelmä sopi erittäin hyvin minulle, haastateltaville ja tämän tutkimuksen tavoitteisiin. Olin jopa hieman yllättynyt kuinka mielellään ja avoimesti haastateltavani kertoivat vaikeistakin asioita elämässään. Sain heiltä erittäin tärkeää ensikäden tietoa aiheesta ja heidän kertomuksensa ylipäättään mahdollistivat tämän tutkimuksen.

4.3 Menetelmänä narratiivianalyysi

Aineiston analyysiin käytän tässä tutkimuksessa narratiivianalyysiä. Narratiivisen tutkimuksen lähtökohtana on, että ihmiset kertovat jatkuvasti tarinoita ja tämä kertominen on jotakin olennaisesti ihmisyyteen liittyvää. Narratiivinen ote soveltuu hyvin tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita yksilöiden kertomista tarinoista omasta elämästään. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tällaisesta lähestymistavasta on tullut hyvin suosittua sosiaalitieteissä. Narratiivisuuden määritelmästä ei kuitenkaan ole yksimielisyyttä ja sitä käytetään tutkimuksissa eri tavoin (ks. esim. Lieblich & Josselson 2012; Squire ym. 2013). Tässä tutkimuksessa ymmärrän narratiivisuuden ennen kaikkea identiteetin rakennusaineena. Lisäksi käsittelen sen kautta myös sitä, mitä haastattelemini miesten tarinat kertovat yhteiskunnastamme ja erityisesti sen normeista.

Laadullista tutkimusta voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen ja teoriasidonnaiseen tutkimukseen (ks. esim. Eskola 2018, 212). Aineistolähtöistä tutkimusta tehdään puhtaasti aineistosta käsin eikä aikaisemmilla tiedoilla tai havainnoilla tarkasteltavasta ilmiöstä pitäisi olla merkitystä analyysin toteuttamisen kannalta. Teorialähtöisessä tutkimuksessa taas nojataan tiettyyn malliin tai teoriaan, jonka pohjalta tutkittava ilmiö on määritelty. Analyysiä ohjaa tällöin aikaisemman tiedon pohjalta luotu malli tai teoria ja taustalla on usein aikaisemman teorian testaaminen uudessa yhteydessä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80.) Lisäksi puhutaan myös

teoriasidonnaisesta tai teoriaohjautuvasta tutkimuksesta, johon tämä tutkimus kuuluu.

Teoriaohjaavassa analyysissä aiempi tieto ohjaa analyysiä, mutta analyysi ei suoraan pohjaudu teoriaan. Tällöin tutkimuksen teoreettisessa osassa käsitellään sitä, mitä ilmiöstä tiedetään jo ennestään. Aineiston analyysiä tehdään aluksi aineistolähtöisesti, mutta analyysin loppuvaiheessa tutkimuksen teoriaosuudessa mainittu aikaisempi tieto ohjaa analyysiä. (Emt., 81.) Juuri näin tein tässä tutkimuksessa. Teoreettisessa osuudessa käsittelin sitä, mitä parisuhdeväkivallasta tiedettiin jo ennestään ja pohdin yhteiskunnallisten normien vaikutusta yksilöihin. Analyysivaiheessa etenin ensin hyvin aineistolähtöisesti. Analyysin edetessä taas tarkastelin miesten kokemuksia parisuhdeväkivallasta yhteiskunnallisten normien kautta sekä otin mukaan teoriaa. Kokonaisuutena kyseessä oli siis pitkään jatkunut prosessi, jossa tutkimuskysymykset ja niiden kautta koko analyysi muodostuivat sekä teorian että aineiston perusteella. Kerron tästä seuraavaksi tarkemmin.

Tutkimukseni alkuvaiheessa en ollut vielä valinnut käytettävää analyysimenetelmää. Keräsin ja litteroin aineistoni itse ja tein kummassakin vaiheessa muistiinpanoja. Niinpä minulla oli jo hyvä käsitys aineistostani ennen varsinaisen analyysin aloittamista. Analyysiä aloittaessa pohdin jonkin juuri tähän tarkoitukseen tehdyn ohjelman, kuten NVivon käyttöä. Päädyin kuitenkin siihen, että tekstinkäsittelyohjelma Word on riittävä tämän aineiston käsittelyyn, joten käytin vain sitä. Aloitin analyysin lukemalla ensin aineistoa ja tutkimalla sitä tarkemmin. Tässä vaiheessa minua ohjasivat alustavat tutkimuskysymykset, jotka olin muodostanut aiemman tutkimuksen perusteella. Nämä tutkimuskysymykset olivat: millaisia kokemuksia miehillä on heihin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta ja miten miehet käsittelevät kokemaansa parisuhdeväkivaltaa? Tutustuin tarkemmin eri analyysimenetelmiin ja huomasin, että haastattelemani miehet olivat kertoneet kokemuksistaan hyvin tarinanomaisesti. He kertoivat avoimesti itsestään ja kokemuksistaan. Huomasin, että aineistossa on sellaisia elementtejä, joita pääsisin käsittelemään perusteellisesti narratiivianalyysin avulla. Aineistoni tuntui olevan kuin tehty narratiivianalyysille, vaikka en sitä aiemmin ollut ajatellut.

Narratiivi on yksi tapa, jonka avulla ihmiset järjestelevät maailmaansa ja ymmärrystään siitä. Pohjimmiltaan tarinoiden kertomisessa on kyse siitä, että mennyttä kokemusta tehdään ymmärrettäväksi ja jaetaan muiden kanssa. Jokainen narratiivi on oma näkemyksensä siitä mitä tapahtui. Useimmat narratiivit eivät vain raportoi tapahtumia vaan kertovat tarinan kertojan perspektiivistä asioiden merkityksestä ja tärkeydestä. (Cortazzi 2001.) Narratiivinen ote auttoi minua kohdistamaan analyttisen katseeni oikeaan paikkaan sekä ymmärtämään sitä, mistä tarinoiden kertomisessa oikeastaan on kyse. Tarinoiden kertominen on ihmisille luontaista ja voidaankin sanoa, että elämme tarinoiden muokkaamassa maailmassa. Narratiivit rakentavat ihmisten todellisuutta ja olemista. (Sparkes & Smith 2008.) Kertomukset toimivat myös ihmisten

kokemusten välittäjinä (Hyvärinen 2017b). Tämäkin osaltaan tukee narratiivianalyysin valintaa tutkimukseen miesten kokemuksista.

Narratiivit ovat rakennusainetta sille, mitä me olemme ja mitä me mahdollisesti voimme tehdä ja mitä emme. (Sparkes & Smith 2008.) Näin ollen narratiivien voidaan ajatella olevan lähellä myös normeja, jotka puolestaan eri näkökulmasta vaikuttavat siihen, mitä voimme tehdä ja tuntea ja mitä emme. Kertomuksen keinoin ihmiset jäsentävät ja ilmaisevat omaa identiteettiään (Hyvärinen 2017b). Identiteetille on olemassa monenlaisia määritelmiä, mutta pohjimmiltaan kyse on siitä, että identiteetti tarjoaa vastauksen kysymykseen ”kuka minä olen” (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005; Lieblich & Josselson 2012). Identiteettiään muodostaessaan ihminen vastaa kysymykseen, mikä tekee hänestä juuri hänet, miten hän eroaa muista ihmisistä. Kyse on toisaalta ihmisen sisäisestä vuoropuhelusta, jossa hän vastaa tähän kysymykseen ennen kaikkea itselleen. Toisaalta identiteetti rakentuu kuitenkin suhteessa muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan. (Lieblich & Josselson 2012.) Tässä tutkimuksessa olennaista on juuri se, miten yhteiskunnan normit näkyvät miesten tarinoissa. Tarkastelen sitä, miten miehet rakentavat omaa identiteettiään kertoessaan tarinoita kokemastaan väkivallasta. Narratiivianalyysi ohjasi tätä tarkastelua ja antaa sille syvyyttä.

Kun olin valinnut käytettävän analyysimenetelmän, järjestin jokaisen aineistoni haastattelun aikajärjestykseen tarinamuodon omaisesti. Tämä järjestys oli: suhteen alku, parisuhteessa, suhteen loppu ja nykyhetki. Tämän jälkeen tein omat tiedostot näille eri vaiheille ja lisäsin niihin kaikista haastatteluista kyseiset asiat. Samalla tutustuin aineistooni paremmin ja katsoin mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia eri haastatteluista on löydettävissä. Tässä vaiheessa huomasin aineistossa uusia asioita, joita en aiemmin ollut tullut ajatelleeksi. Seuraavaksi muodostin analyysiin kolme osiota, jotka olivat: millaista väkivaltaa miehet kokivat, miksi miehet jäivät suhteen ja kolmas osio, johon kuului ero, väkivallan vaikutukset, väkivallasta puhuminen sekä avun hakeminen. Tässä vaiheessa ongelmaksi alkoi muodostua se, että analyysistä oli tulossa aivan liian pitkä. Tämän tutkimuksen puitteissa ei valitettavasti ollut mahdollista käsitellä kaikkea mitä olisin halunnut ottaa mukaan. Niinpä aineistoa piti rajata ja etsiä tutkimuksen tavoitteiden kannalta oleelliset asiat sekä yhdistellä niitä. Vähitellen analyysi sai lähes lopullisen muotonsa. Tämän jälkeen katsoin alustavaa analyysiäni vielä tarkemmin narratiivisten silmälasien läpi ja lopuksi lisäsin mukaan vielä teoriaa.

Analyysivaiheen alussa narratiivinen ote ohjasi analyysiä konkreettisella tasolla, kun järjestin aineistoa uudelleen tarinamuotoon. Analyysin edetessä narratiivi toimi enemmän eräänlaisena fokuksen antajana, ”silmlaseina”, joiden läpi katsoin miesten kokemuksia. Toisaalta tämän tutkimuksen narratiivisuudessa on kyse siitä, että analyysissä edetään kutakuinkin aikajärjestyksessä ja tarinanomaisesti. Tutkimuksen keskiössä on kuitenkin ennen kaikkea se, millä tavoin miesten

tarinoita kokemuksistaan voidaan ymmärtää narratiivin kautta. Siitä, miten ja millaista tarinaa miehet rakentavat itsestään ja kokemuksistaan. Tähän tarkoitukseen narratiivianalyysi sopii erittäin hyvin. Sen avulla saadaan selville millaista miesten kokema parisuhdeväkivalta on ja miten miehet selittävät kokemaansa väkivaltaa. Uskon, että narratiivinen ote ohjasi analyysiä syvemmäksi ja mielenkiintoisemmaksi, kuin millaiseksi se olisi muutoin saattanut jäädä.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Eettinen toiminta auttaa suojelemaan yksilöitä ja yhteisöjä. Huolehtimalla hyvästä eettisestä toiminnasta edistetään myös tutkimuksen rehellisyyttä ja tinkimättömyyttä. (Israel & Hay 2006, 2.) Eettinen sitoutuneisuus ohjaa hyvää tutkimusta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 111). Kaikilla tieteenaloilla Suomessa tutkijaa ohjaa ensinnäkin yleiset eettiset periaatteet. Näihin kuuluu tutkittavien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Tutkijan tulee myös kunnioittaa kulttuuriperintöä ja luonnon monimuotoisuutta. Tutkimuksesta ei myöskään saa koitua tutkittaville merkittäviä riskejä, haittoja tai vahinkoja. Lisäksi tutkimuksessa tulee noudattaa TENKin ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. (TENK 2019.)

Toiseksi, erityisesti ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa tulee ottaa huomioon seuraavat seikat. Keskeinen eettinen periaate ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksen on tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen. Tutkittavalla henkilöllä on milloin tahansa oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, eikä hänelle saa syntyä pelkoa keskeyttämisen seurauksista tai tunnetta osallistumisen pakollisuudesta. Tutkijan tulee dokumentoida tutkittavan antama osallistumissuostumus. Tutkittavalla on myös oikeus keskeyttää osallistumisensa tai peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksia. Tutkittavan tulee myös tietää olevansa tutkittavana. Hänelle tulee antaa ymmärrettävä ja totuudenmukainen kuva tutkimuksen tavoitteista. Tutkittavalla on oikeus saada tietoa henkilötietojen käsittelystä, tutkimuksen sisällöstä ja tutkimuksen käytännön toteutuksesta. Hänelle tulee myös kertoa osallistumisen mahdollisista riskeistä ja haitoista. Eettisiin periaatteisiin kuuluu myös tutkimukseen osallistuneiden yksityisyyden suojeleminen. (TENK 2019.)

Toteuttaakseni näitä periaatteita, pyysin ensinnäkin haastattelun aluksi tutkittavia lukemaan ja allekirjoittamaan suostumuslomakkeen (ks. liite 3). Lomakkeessa kerrottiin tutkimusaineiston luottamuksellisesta käsittelystä ja tutkittavien oikeudesta keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa sekä siitä, että ketään yksittäistä henkilöä ei voi tunnistaa tutkimuksesta. Olen kunnioittanut

haastateltavien yksityisyyttä anonymisoimalla heidät niin, että ketään yksittäistä henkilöä ei voi tunnistaa tutkimuksesta. Jo siinä vaiheessa, kun haastateltavat ensimmäisen kerran ottivat minuun yhteyttä, loin heille omat tunnisteet enkä viitannut heihin omilla nimillään. Tutkimuksen edetessä tein heille pseudonyymit. Lisäksi olen poistanut aineistosta eri paikkakuntiin viittaavat tiedot ja muuttanut sitaatteja yleiskielisemmiksi, jotta murteen perusteella ei voi tunnistaa ketään. Haastatteluaineistoon on ollut pääsy vain minulla itselläni.

Mitä tutkittavien valikoitumiseen tulee, he ovat sikäli valikoituneita, että heistä kolme tuli haastateltaviksi Narsistin uhrien tuki ry:n kautta. Tämä tulee ottaa huomioon tutkimuksen tuloksissa, sillä on oletettavaa, että narsismi tulee esille enemmän kuin täysin satunnaisotoksella valitussa tutkittavien joukossa. Loput haastateltavista tulivat Facebookin kautta. Tätä kautta tutkimukseen tulleet ovat sikäli valikoituneita, että tullakseen valikoiduksi piti olla internetin käyttäjä, kuulua tiettyihin ryhmiin tai minun kavereihin tai kaverin kavereihin Facebookissa. En kuitenkaan tuntenut ketään haastateltavista entuudestaan. Facebookin kautta tutkimukseen valitut olivat nähneet ilmoitukseni erilaisissa ryhmissä, joten en pidä heitä kovin vahvasti valikoituneita.

Tutkimuksen eettisyyteen liittyy myös tutkimuksen laatu. Kun tutkimus on eettisestä kestävästä ja laadukasta, tutkimussuunnitelma on hyvä, tutkimusasetelma on sopiva ja raportointi on hyvin tehty. Eettisyys kietoutuu tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikriteereihin. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 111.) Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida seuraavien seikkojen perusteella. Tutkimuksesta tulee käydä ilmi mitä ollaan tutkimassa ja miksi. Mikä on tutkijan oma sitoumus tutkijana, miksi aihe on hänestä tärkeä ja mitä hän on oletanut tutkimusta aloittaessaan. Tutkimuksessa tulisi käydä ilmi myös, kuinka aineisto on kerätty ja millaisia asioita keräysprosessiin on liittynyt.

Tutkimuksesta tulisi selvittää myös millaisella aikataululla tutkimus on tehty miten aineistoa on analysoitu. Näiden lisäksi tutkimuksessa tulisi myös arvioida sen luotettavuutta ja eettisyyttä. (Emt., 122.) Tämän tutkimuksen luotettavuutta kuvaa se, että olen ottanut huomioon nämä edellä mainitut seikat koko ajan tätä tutkimusta tehdessäni ja pyrkinyt kirjoittamaan niitä auki mahdollisimman hyvin.

5 TULOKSET

Tässä luvussa tarkastelen tutkimuksen tuloksia. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella millaista parisuhdeväkivalta on miesten kertomana sekä sitä, miten miehet suhteuttavat väkivaltaista parisuhdetta itseensä ja toisaalta yhteiskunnallisiin normeihin nähden. Parisuhdeväkivaltaa on hyvin monenlaista ja erilaiset normit vaikuttavat osaltaan siihen, miten ilmiötä käsitellään sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla (ks. luku 3). Aloitan tämän luvun tarkastelemalla millaisia eri parisuhdeväkivallan muotoja haastattelemani miehet olivat kokeneet ja miten he kertovat kokemuksistaan. Tämän jälkeen tarkastelen miten miehet selittävät väkivaltaisessa parisuhteessa elämistään. Tarkastelen ensin, miten miehet puhuvat itsestään suhteessa kokemaansa väkivaltaan ja tekevät sitä kautta kokemuksiaan ymmärrettäviksi. Tämän jälkeen tarkastelen, miten yhteiskunnalliset normit näkyvät miesten tarinoissa kokemastaan väkivallasta.

5.1 Parisuhdeväkivalta miesten kertomana

Kuten aiemmin todettu parisuhdeväkivallalla on useita erilaisia muotoja. Usein ne limittyvät toisiinsa ja esiintyvät yhdessä. Kaikki haastattelemani miehet olivat kokeneet parisuhteissaan henkistä väkivaltaa ja lähes kaikki myös fyysistä. Vain yksi miehistä kertoi, että suhteessa ei ollut fyysistä väkivaltaa. Henkisen väkivallan merkityksestä kertoo se, että useimmat miehet kertoivat siitä enemmän ja tarkemmin kuin fyysisestä väkivallasta. Usein henkisen väkivallan kuvaillaankin olevan fyysistä pahempaa (Bates 2020a). Lisäksi miehet kertoivat myös parisuhteiden seksuaalisista hankaluuksista ja taloudellisesta epätasa-arvosta. Miehistä yksi oli vastannut kokemaansa väkivaltaan käyttämällä väkivaltaa myös itse. Muut kertoivat, että eivät itse käyttäneet väkivaltaa.

5.1.1 Henkinen väkivalta

Henkisen väkivallan muodoista miehet olivat kokeneet kontrollointia, mitätöintiä ja vähättelyä, muista ihmisistä etäännyttämistä, mustasukkaisuutta, perättömiä syytöksiä ja yleistä tunnekylmyyttä. Lisäksi miehet kertovat tilanteista, joissa heitä on uhkailtu sekä tilanteista, joissa fyysisen väkivallan uhka on ollut läsnä. Nämä kaikki ovat hyvin tyypillisiä miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa (Bates 2020b; Corbally 2015; Dixon ym. 2020; Hines ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019; Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020). Erityisesti kontrollointi tuli vahvasti

esille miesten tarinoissa. Olen muodostanut sille oman kategorian, mutta sitä on nähtävissä myös muissa henkisen väkivallan tyypeissä ellei jopa kaikissa.

Kontrollointi voi olla selkeitä käskyjä ja kieltoja tai hienovaraisempaa vallankäyttöä (esim. Corbally 2015; Dixon ym. 2020; Hines ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019; Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020). Haastattelemieni miesten kokemaan kontrolliin kuului esimerkiksi pikkutarkkaa ohjeistusta, painostusta avioliittoon, vaatimuksia julkisista rakkaudenosoituksista jopa riitatilanteen aikana, arvostelua siitä, mitä kotona on tehty naisen ollessa poissa sekä miehen yleistä kontrollointia. Tähän kuului myös ”maalitolppien siirtelyä” eli sitä, että yhdessä oli päätetty jonkin asian hoitamisesta, mutta kun se oli tehty, naisen mielestä asia pitikin tehdä toisin. Myös miesten työnteke aiheutti ongelmia heidän kumppaneilleen. Näiden mielestä miehet tekivät joko liikaa tai liian vähän töitä.

Yksi kontrollikeino on myös toisen pitäminen varpaillaan, epävarmana siitä mitä on tulossa. Miesten tarinoissa tulee vahvasti esille pelko kumppanin suuttumisesta. Myös muiden tutkimusten mukaan tämä on tyypillistä miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa (Bates 2020b; Lien & Lorentzen 2019; Morgan & Welles 2016; Dixon ym. 2020). Haastatteleman miehet kertovat siitä, kuinka joutuivat jatkuvasti olemaan varuillaan ja epävarmoina siitä, millä tuulella puoliso milloinkin on. Miesten piti jatkuvasti miettiä sanojaan ja tekojaan. He kuvailevat kumppaneidensa olleen arvaamattomia ja riidanhaluisia. Naiset saattoivat suuttua kohtuuttomasti vähäpätöisistä asioista, kuten lasten vääristä karkeista tai miehen siscon pyytämisestä kylään. Aleksiksi kertoo, kuinka hänen vaimonsa raivokohtaukset saattoivat lähteä täysin merkityksettömistä asioista keskellä kivoimpia illanistujaisia heidän ollessa kahdestaan. Nämä raivokohtaukset olivat niin kamalia, että Aleksiksi alkoi tehdä kaikkensa, että niitä ei tulisi. Hän kertoo alkaneensa myönteilemään ja ottamaan vastuuta asioista, vaikka tiesi olevansa syytön niihin. Miesten varuillaan oleminen ja pyrkimykset välttää ärsyttämästä kumppania voivat olla osa selviytymisstrategiaa, jonka avulla väkivallan kokija pystyy elämään suhteessa (Bates 2020b; Lien & Lorentzen 2019).

Miehet kuvailevat myös mielipideasioiden olleen hankalia suhteessa. Heistä tuntui usein, että heidän piti olla samaa mieltä kumppaneidensa kanssa. Miehet kertovat, että oli hankalaa olla eri mieltä tai jos kumppani pakotti miehen vaihtamaan mielipidettään, tuli sanomista siitä, että miksi tämä ei pidä puoliaan. Petteri kertoo, että lopulta hän ei puhunut avovaimonsa kanssa mistään asiasta, joka olisi saattanut suututtaa tätä. Myös Hannu kertoo kokeneensa hyvin vahvaa kontrollia.

”Sanotaan, että vuosikymmenet ku ei uskaltanut nauraa, ei uskaltanut hymyillä, ei mitään. Et ajatellaan, että ollaan hiljaa ja paikallaan, niin se on kaikista paras. Kato

ku hänhän tiesi mitä mä ajattelin. Hän sano niin. Mä aloin uskomaan sen. Sitten kun ei uskaltanut liikahtakaan ollenkaan. Nii ei ollut hyvä, että oli paikallaan, mutta ei uskaltanut liikahtaa.” (Hannu)

Hannu kuvailee, kuinka hän ei uskaltanut olla oikein mitenkään, että ei suuttuttaisi kumppaniaan. Tämä kertoo Hannun kumppanin kontrolloineen häntä todella vahvasti. Tämä muistuttaa Panopticon vankilatyyppeä, jossa vankilan muodon vuoksi vangit eivät tiedä, koska heitä tarkkaillaan ja koska ei. Niinpä ulkoa päin alkanut tarkkailu sisäistyy heidän tarkkailuksi itseään kohtaan. Hannun kumppani sai hänet niin vahvasti valtansa alle, että Hannu itse alkoi tarkkailla omaa käytöstään.

Kontrollointiin liittyy läheisesti myös miesten kokema *mitätöinti ja vähättely*. Tähän kuului sitä, että mies ei saanut hoitaa perheen asioita eikä lapsia, koska kumppanin mielestä tämä ei osaa. Miehet saivat kuulla myös jatkuvaa huomauttelua siitä, että tämä ei järjestänyt tekemistä tai vienyt naista lomamatkoille. Myös miesten kodinhoito ja ostosten tekeminen tuottivat ongelmia näiden kumppaneille. Esimerkiksi miehen tekemät ostokset olivat aina vääränlaisia. Miehet kertovat kuulleensa paljon huomauttelua siitä, että joko tämä ei tarpeeksi kotitöitä tai ne on tehty väärin. Toisiaan naiset esimerkiksi imuroivat kodin uudestaan miehen imuroitua sen ensin. Tuomas kertoo kumppaninsa ihmetelleen kärkeäkseen sävyyn myös sitä, miten tämä jaksoi käydä salilla, mutta ei siivota kotona: *”Jotenkin sellainen, että kodin siivoaminen ois nyt ollut oleellisempaa kuin se, että mä teen nyt omalla elämälläni mitä mä tykkään.”*

Aleksi kertoo, että hänelle erityisen raskasta oli se, kun hän yritti tehdä parhaansa, mutta mikään ei koskaan riittänyt. Hän kertoo yrittäneensä olla hyvä isä, mutta sai tästäkin osakseen jatkuvaa mitätöintiä.

”Se mikä teki siitä ajasta niin raskaan, sit ku oli sitä mitätöintiä ja muuta ... Ei pysty niinku ymmärtämään, kaiken mä tein ja yritän olla hyvä isä niin silti, silti mua niinku mitätöidään koko ajan.” (Aleksi)

Parisuhdeväkivaltaa kokeneet miehet kuvailevat tyypillisesti, kuinka heidän kumppaninsa kohtelivat heitä alempiarvoisina ja saivat heidät tuntemaan itsensä huonoiksi ja kelvottomiksi (Gaman ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019; Walker ym. 2020). Tämä on osa parisuhdeväkivallan prosessia, jossa uhrin itsetunto jatkuvasti huononee ja lopulta hän ajattelee olevansa juuri niin huono kuin kumppani on väittänyt.

Haastatteleman miehet kertovat paljon kokemastaan kontrollista. Heidän kertomuksistaan voidaan huomata, kuinka epäreiluna ja raskaana he sitä pitivät. Kaikki nämä erilaiset kontrollointikeinot ovat tapoja pitää toinen epävarmana siitä, miten tämän tulisi olla tai toimia. Kun mikään asia ei koskaan ole hyvin eikä mies tiedä miten hänen pitäisi toimia, hän on kumppanin kontrollin ja vallan alaisena. Miesten kertomuksista voidaan huomata, kuinka kokemansa kontrollon myötä heillä oli yhä vähemmän valtaa päättää omasta elämästään.

Kontrolliin liittyy läheisesti myös miesten kokemukset siitä, että kumppanit yrittivät *etäännyttää heitä muista ihmisistä*. Haastattelemieni miesten kohdalla tähän kuului miehen estämistä tapaamasta ystäviään tai sukulaisiaan. Toisinaan kumppani väheksyi miehen kaveripiiriä, mikä johti miehen sosiaalisen elämän kaventumiseen. Välillä jopa miehen puhelimesta puhumista häirittiin niin, että hän joutui soittamaan puhelunsa salassa, jos halusi puhua rauhassa. Petteri sanoo, että hänen tyttöystävänsä suoraan kielsi tätä menemästä kavereilleen tai vanhemmilleen. Tyttöystävä myös kielsi osaa Petterin kavereista tulemasta heille. Tällaiset kokemukset ovat tavallisia parisuhdeväkivallassa. Uhrin eristäminen muista ihmisistä voi tapahtua joko fyysistä väkivaltaa tai hienovaraisempia keinoja käyttämällä. Väkivaltaa kokeneet miehet kertovat kuinka heidän kumppaninsa on rikkonut miehen ystävyys-suhteita tai yrittänyt eristää miehen sukulaisistaan. (Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020.)

Haastattelemieni miesten kumppanit olivat lisäksi usein hyvin *mustasukkaisia*. Kokemuksiin mustasukkaisuudesta kuului mustasukkaisuutta esimerkiksi lehden kannessa olevia naisia, miehen työkavereita, lasten päiväkodintyöntekijöitä, opettajia, serkkuja ja jopa miehen siskon miestä kohtaan. Myös miehen ohjaaman liikuntaryhmän asiakkaat olivat mustasukkaisuuden kohteena. Esimerkiksi Santeri kertoo entisen tyttöystävänsä olleen niin mustasukkainen, että Santeri ei voinut pitää edes naislaulajista. Sama päti myös tv-ohjelmiin ja kirjoihin. Santeri kertoo, että hän ei voinut edes puhua neutraalisti muista naisista, vaan kaikkia piti haukkua. Santeri vertaa kokemustaan osuvasti koirana kopissa olemiseen.

”Tuntuu, että ahdistettais johonkin koirankoppiin ja joutuu olee häkissä tavallaan vankina. Vähän niinku eläis kaksoiselämää, että työelämässä ja muuten koittaa olla normaali ihminen. Sitten kotona menee kiltisti sinne koppiin. Silmät ja korvat kiinni ettei kuule eikä nää mitään.” (Santeri)

Santeri kuvailee rankoin sanoin kokemuksiaan väkivallasta. Hän kertoo yrittäneensä elää normaalia elämää, mutta kotona hänestä tuntui kuin olisi vankina. Santerin kuvailun mukaan kuulostaa siltä, että kumppanilla oli hänestä henkisesti todella vahva ote eikä hänen ollut mahdollista rentoutua

kotona ollessaan. Lauri taas kertoo entisen vaimonsa saaneen mustasukkaisuusraivareita ilman oikeaa syytä. Hän kertoo, että lähes joka kerta, kun Laurilla oli omaa aikaa, vaimo onnistui pilaamaan hänen iltansa tai viikonloppunsa. Haastattelemani miehet vaikuttivat kokevan mustasukkaisuuden hyvin raskaana ja se selkeästi myös rajoitti heidän elämäänsä. Mustasukkaisuus on hyvin yleistä parisuhdeväkivallan yhteydessä (Husso 1995). Miesuhrit kertovat usein olevansa sairaalloisen mustasukkaisuuden kohteena (Morgan & Welles 2016).

Miehet kertovat usein kuulleen myös *perättömiä syytöksiä*. Näihin kuului syytöksiä esimerkiksi miesten isyyteen ja pettämiseen liittyen sekä yleisiä syytöksiä epämääräisistä asioista, joita mies ei ymmärtänyt. Miehet kuulivat syytöksiä esimerkiksi siitä, että tämä vakoilee naisen puhelinta sekä vihjailuja, että mies on pedofiili tai homo. Lisäksi syytöksiin kuului myös miehen leimaaminen mieleltään sairaaksi, syytökset siitä, että nainen ei koskaan päässyt ”ulos tuulettumaan”, vaikka juuri tähän mies koitti häntä kannustaa sekä syytöksiä siitä, että mies on tunnekylmä, välinpitämätön eikä häneltä koskaan saa apua. Toisinaan perättömät syytökset liittyivät läheisesti mustasukkaisuuteen. Miehet kertovat useasti kuulleen pettämissyytöksiä. Esimerkiksi Lauri sanoo, että aiheettomia pettämisepäilyjä kohdistui häneen ainakin noin 20 kertaa heidän suhteensa aikana. Oskari kertoo myös, että jos hän pukeutui töihin siististi, niin vaimo ajatteli sen olevan muita naisia varten. Jos hän tuli iloisena kotiin, niin tämä johtui vaimon mukaan siitä, että Oskari oli ollut jonkun toisen naisen kanssa. Oskari kertoo vaimon soittaneen hänelle töihin ja syyttäneen petttämisestä.

”Työpaikalla mä tulin portaat ylös mejän toimistoon huoneeseen, puhelin soi. Mä vastaan puhelimeen, hän tota, ensimmäisenä hän sanoo siellä, että mikäs nyt noin hengästyttää, että ootsä ollu pomoa panemassa taas.” (Oskari)

Tämä on esimerkki siitä, kuinka vähin perustein miehet saivat kuulla syytöksiä. Oskarin hengästyminen riitti siihen, että vaimo epäili tämän pettävän. Lauri puolestaan kertoo tapauksesta, jossa hän oli lähdössä kaupungille tapaamaan kaveriaan.

”Mä siinä laitoin vähän geeliä tukkaan ja kivat vaatteet ja lähin kaupungille autolla keskellä viikkoa tapaamaan mun kaverii. Sit se niinku yhtäkkii, että ”Jaha, että toivottavasti saat siellä sit pillua”...Se oli taas yks tyyppiesimerkki, että kyllä pystyy vetää niinku, mulla meni ihan fiilis siitä koko illasta.” (Lauri)

Laurin kuvauksesta voi huomata, kuinka epäoikeutettuna ja perättömänä hän vaimon syytöksiä piti. Hän joutui tällaisten syytösten kohteeksi, vaikka hänen tarkoituksenaan ei ollut lähteä juhlimaan tai käyttämään alkoholia, vain tapaamaan kaveriaan. Miesten kertomukset kontrollista,

mustasukkaisuudesta ja perättömistä syytöksistä kuulostavat kaikki hyvin samalla tavoin siltä, että ne ovat tuntuneet miehistä raskailta, epäoikeudenmukaisilta ja elämää rajoittavilta.

Aleksi, Lauri, Oskari ja Tuomas kertovat myös puolisoidensa *yleisestä tunnekyllmyydestä*, johon kuului monenlaisia asioita. Parisuhdeväkivallasta tekee erityisen haavoittavaa se, että se tapahtuu intiimissä parisuhteessa ja tekijänä on ihminen, jolta odotetaan rakkautta ja huolenpitoa (THL 2019b). Miesten kertomuksista käy ilmi, että he eivät tällaista huolenpitoa osakseen saaneet. He tuovat esille, kuinka edes sairaana ollessa heistä ei tuntunut, että kumppani olisi välittänyt. Lisäksi koettiin, että on itse aina antava osapuoli parisuhteessa eikä saa siitä mitään vastineeksi. Pari miehistä kertoo, kuinka he eivät kokeneet tullessa kuulluiksi suhteessa eikä naisia oikeastaan kiinnostanut heidän asiansa. Tuomas kertoo sairastaneensa masennusta ja yrittäneensä selittää huonoa oloaan kumppanilleen. Tuomaksen mukaan tämä ei kuitenkaan tuntunut ymmärtävän tilannetta tai osoittavan minkäänlaista empatiaa Tuomasta kohtaan: *”Mä nyt oon vaan niinku heikko tai kelvoton tai mitä ikinä sitten... et vähän se on nyt mun oma ongelma, kun sulla nyt on tollainen olo.”*

Miehistä Lauri ja Oskari kertovat kokeneensa *uhkailua*. Laurin vaimo uhkaili tätä itsemurhalla ja avioerolla. Lauri kuitenkin kertoo tästä vain vähän eikä vaikuta pitävän tällaista uhkailua vaarallisena. Oskari taas kertoo vaimonsa puhuneen hänen tappamisestaan pariin kertaa. Oskari sanoo, että toisinaan hän pelkäsi nukkua kotona, koska mietti voisiko tämä oikeasti toteuttaa uhkauksensa. Hän siis selkeästi piti näitä uhkauksia vaarallisempina. Oskarin vaimo uhkasi myös tämän menettävän lapset, jos he eroavat tai muuttavansa lasten kanssa pois, jos Oskari ei suostu muuttaman yhdessä. Tämänkaltaiset uhkaukset ovat hyvin tyypillisiä miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa. Väkivallan tekijät käyttävät erityisesti lapsia kontrollin keinona ja uhkailevat miehiä sillä, että nämä eivät koskaan näe lapsiaan jos he lähtevät suhteesta (Corbally 2015; Dixon ym. 2020; Hines ym. 2007; Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020).

Haastattelemani miehet kertovat myös tilanteista, joissa *fyysisen väkivallan uhka* on ollut läsnä. Tavaroiden rikkominen voidaan nähdä yhdeksi henkisen väkivallan muodoksi, vaikka sitä ei aina sellaiseksi mielletä. Usein tämä voi myös liittyä kumppanin pyrkimyksiin kontrolloida uhriaan kuten Petterin tapauksessa. Hän kertoo tapauksesta, jossa heillä oli erimielisyyksiä siitä, saako tämä lähteä ulos.

”Kerran mä olin kaverin kanssa lähdössä pelaamaan ja se tuli hakemaan autolla. Sitten meillä oli vähän erimielisyyksiä siinä, että saanko mä lähteä sinne vai enkö

saa.. Sit mä vaan olin, että jumalauta minähän menen. Lähin, nii hän lähtee saksien kanssa perään, että sä et mee mihinkään.” (Petteri)

Petterin tyttöystävä lähti saksien kanssa perään yrittääkseen estää tätä lähtemästä ulos. Tässä tapauksessa henkisen väkivallan muodoksi luettu kontrolli on saanut jo fyysisiä piirteitä. Petteri kuitenkin kertoo tästä lähes neutraaliin sävyyn eikä vaikuta pelänneensä tuossa tilanteessa.

Haastateltavat kertovat kumppaneidensa myös heitelleen tavaroita tai hajottaneen paikkoja. Esimerkiksi kirjoja oli heitetty lämmitysuuniin, kahveja seinille, partavesiä parvekkeelta ulos sekä tuoleja ja astioita hajotettu.

”Koivutuolista lähti jalat yhdellä iskulla. Semmonen pikkunen nainen se löi, että räsähti. Ei osunut minuun, mutta läheltä meni. Eli näitä läheltä piti.. Se on milloin lyönyt tiskipöydän kanteen ja milloin mihinkin” (Hannu)

Hannu kuvailee kumppaninsa toistuvasti kohdistaneen vihansa fyysisesti huonekaluihin. Kertoessaan asiasta Hannu ei vaikuta siltä, että hän olisi varsinaisesti pelännyt näissä tilanteissa. Hän vaikuttaa ennemmin vain toteavan, että näin kävi. Tähän voi vaikuttaa se, että Hannu kuvailee vaimoaan ”pikkuseksi naiseksi”. Voidaan olettaa, että vaimo ei ehkä ollut niin voimakas, että Hannu olisi kokenut hänet uhkaavana. Toisaalta tällainen näkemys on myös hyvin stereotyyppinen. Ei uskota, että kooltaan pienempi nainen voisi vahingoittaa miestä (Bates 2020a; Morgan & Welles 2016). Tämä ei kuitenkaan vastaa kaikkien miesten kokemuksia aiheesta ja myös miehet voivat kokea tällaisen väkivallan uhkaavana.

Parisuhdeväkivallan normalisoituminen ja paheneminen on tyypillistä miesuhrien kokemuksissa (Bates 2020a; Dixon ym. 2020). Tämä usein vaikeuttaa väkivallan huomaamista ja tilanteen ymmärtämistä. Miehet saattavat ajatella, että kumppanin käytös on normaalia ja kuuluu parisuhteeseen (Dixon ym. 2020). Esimerkiksi Petteri kertoo riidasta, jo hän vasta ymmärsi tilanteen vakavuuden. Riidan aikana Petterillä oli heidän kolmevuotias tytär sylissään. Tyttöystävä heitti Petteriä kohti juomalasin, joka kimposikin lattiasta ja osui tytärtä leukaan. Tyttärelle tuli hoitoa vaativa haava. Tuolloin Petteri ymmärsi, että heidän suhteensa ei voi enää jatkua. Petteri kertoo päättäneensä heidän suhteensa ja olleensa helpottunut, kun he viimein erosivat.

”Sen mä muistan varmaan aina, kun hän oli muuttanut pois ja mä tulin iltavuorosta kotiin ja tajusin, että se on nyt ohi. Se tuntui niin hyvältä. Siis oli oikeesti ku ois keventynyt, ihan ku ottais jonkun rinkan pois selästä ja lähtisit kävelemään, siihen voi verrata sitä tunnetta. Se oli ihan uskomatonta.” (Petteri)

Petteri kuvailee olleensa hyvin huojentunut heidän erostaan. Hänen kuvailustaan voidaan huomata, kuinka raskasta ja ikävää tuossa parisuhteessa eläminen on hänestä ollut. Suhteen jälkeen Petteri joutui vielä kokemaan eron jälkeistä vainoa. Entinen kumppani häiritsi Petteriä, Petterin äitiä sekä Petterin uusia naisystäviä tekstiviestein sekä levitti hänestä perättömiä huhuja. Petteri kertoo, että tilanne meni niin pahaksi, että hänen äitinsä joutui muuttamaan numeronsa salaiseksi. Petteri epäilee, että tämä kaikki oli kosta siitä, että hän pääsi irti suhteesta.

”No sitten mä rupesin vähän vakavammin seurustelemaan yhden naisen kanssa niin sille vasta sitten tulikin siitä. Se oli aikamoista. Minä tein rikosilmoituksen tällaisesta häirinnästä ja sit se loppui. Sitä kesti jonkun pari vuotta ainakin.” (Petteri)

Tutkimusten mukaan parisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille erotilanne on kaikkein vaarallisin ja usein henkirikokset tapahtuvat juuri silloin. Vaihe voi olla vaarallinen myös miehille, mutta tässä tutkimuksessa mukana olleille miehille näin ei vaikuttanut olevan. Petteri oli haastattelemistani miehistä ainut, joka kertoi kokeneensa eron jälkeistä vainoa. Hän vaikuttaa kokeneen sen ennemmin rasittavana kuin varsinaisesti vaarallisena. Petterin kokemuksen vakavuudesta kertoo kuitenkin se, että hän teki häirinnästä rikosilmoituksen.

Henkisen väkivallan tunnistaminen ja määrittäminen on usein hankalaa. Väkivallan erilaiset muodot limittyvät toisiinsa ja toimivat eri tavoin. Haastatteleman miehet olivat kokeneet monenlaista henkistä väkivaltaa ja tämä koettiin hyvin raskaana sekä epäoikeudenmukaisena. Erityisesti kontrolli henkisen väkivallan muotona nousi esille. Miehet kokivat yleistä kontrollointia sekä kontrollointia lapsiin liittyen. Tämä on linjassa aiempien tutkimuksien kanssa, joissa miehet ovat kertoneet vastaavista kokemuksista (Bates 2020b; Corbally 2015; Dixon ym. 2020; Hines ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019; Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020).

5.1.2 Fyysinen väkivalta

Henkisen väkivallan lisäksi haastattelemistani miehistä lähes kaikki olivat kokeneet myös fyysistä väkivaltaa. Oskari oli ainut, joka kertoi, että ei ole kokenut fyysistä väkivaltaa lainkaan. Lisäksi Tuomas ei ollut kokenut fyysistä väkivaltaa avioliitossaan, josta hän muuten kertoo koko haastattelun ajan. Hän oli kuitenkin kokenut fyysistä väkivaltaa aiemmassa suhteessaan. Miesten kokemaan fyysiseen väkivaltaan kuului puukolla uhkailua, miehen lukitsemista parvekkeelle, käden polttamista tupakalla, lyömistä esineillä ja ilman sekä potkimista.

Haastattelemieni miesten kuvailut heidän kokemastaan fyysisestä väkivallasta ovat hyvin vaihtelevia ja osa piti väkivaltaa pahempana kuin toiset. Petteri kertoo eräästä riidasta tyttöystävänsä kanssa. Hän kuvailee tilannetta vaaralliseksi ja ahdistavaksi.

”Mä sanoin, että nyt mä lähden, että mä en kestä olla täällä. Meillä oli joku riita. Mä lähin menemään, mut hän lähti perään. Huusi ja yritti väkisin saada mut tulemaan sinne. Se oli vielä vähän vaarallinen tilanne, koska me oikaistiin siinä ratapihan yli ja siinä keskellä ratapihaa tarttui kiinni, eikä päästänyt irti. Sit se oli jotenkin hirmu ahdistavaa se.”(Petteri)

Hän on aiemmin haastattelun aikana kertonut olevansa vahva ja isokokoinen. Siitä huolimatta hän oli kokenut tämän riitatilanteen hyvin ikäväksi ja kuvailee tilannetta ahdistavaksi. Pelkästään fyysisten ominaisuuksien tai sukupuolen perusteella ei voida tietää sitä, miten henkilö asiat kokee. Miesten kohdalla asiaan saattaa vaikuttaa se, että heidän voi olla vaikea puolustautua kokemaansa väkivaltaa vastaan, sillä monet ajattelevat, että naisiin ei saa käydä fyysisesti käsiksi.

Muutama miehistä puolestaan kertoo, että ei kokenut fyysistä väkivaltaa uhkaavana. Tällöin miehet toivat esille juuri sen, että naiset olivat heitä pienempikokoisia. He ajattelivat, että naiset eivät kuitenkaan pystyisi tuottamaan fyysistä vahinkoa heille. Lisäksi miehet kertovat oppineensa ennakoimaan tilanteita, jotta ne eivät enää eskaloituneet niin pahoiksi. Aleksi kertoo esimerkiksi, että hänen kohdallaan muutamat fyysisen väkivallan tapaukset johtuivat siitä, että hän lähti vastustamaan vaimoaan. Hän kertoo nopeasti oppineensa toimimaan niin, että tällaiselta väkivallalta vältyttiin. Tämänkaltaisten selviytymisstrategioiden kehittäminen on tyypillistä väkivaltaisessa suhteessa elämisessä. Uhri pyrkii esimerkiksi varautumaan kumppanin päähänpistoihin tai välttää ärsyttämästä tätä. (Allen-Collison 2009; Bates 2020b; Lien & Lorentzen 2019; Morgan & Welles 2016; Dixon ym. 2020.) Tuomas puolestaan kertoo, että ei kokenut fyysistä väkivaltaa avioliitossaan, mutta kertoo kokeneensa sitä aiemmassa 10 vuoden takaisessa suhteessaan. Hän kertoo tämän tyttöystävänsä suuttuessaan lyöneen, raapineen ja purren häntä. Tuomas kertoo, että ei kokenut tätä väkivaltaa vaarallisena.

Matti puolestaan kertoo, että tilanne, jossa hän koki fyysistä väkivaltaa ei sinänsä ollut hänen mielestään hengenvaarallinen. Hänen mukaansa tilanne oli kuitenkin ”kuumottava” ja hänelle siinä tuli pelkoreaktio. Matti sanoo tienneensä, että hänen hento tyttöystävänsä ei pysty häntä hengenvaarallisesti vahingoittamaan. Hän kertoo, että tilanne oli kuitenkin aika yllättävä, koska nyky-yhteiskunnassa on niin turvallista. Matin tuntemukset fyysisestä väkivallasta liittyvät lähinnä siis siihen, että joku ylipäättään käyttää väkivaltaa, ei niinkään siihen, että käyttäjänä on

naispuoleinen kumppani. Hän jatkaakin, että ”*kyllä se tuntui ihan roskamaiselta käytökseltä. Ihan sama kuka on ketä kohtaan väkivaltainen, ei se nyt oo mikään hyvä juttu.*” Matti ei siis kokenut fyysistä väkivaltaa varsinaisesti pelottavana, mutta hän ei selkeästi myöskään hyväksy väkivallan käyttöä keneltäkään. Lisäksi, vaikka Matti kuvailee, että tilanne ei hänen mielestään ollut hengenvaarallinen, se ei selvästikään ollut hänestä täysin turvallinenkaan, koska hän kertoo kuitenkin saaneensa siinä pelkoreaktion ja kokeneensa tilanteen ”kuumottavana”.

Kysyttäessä väkivaltaan vastaamisesta suurin osa haastattelemistani miehistä sanoo, että *eivät itse olleet väkivaltaisista* kumppaneitaan kohtaan. Vain Petteri kertoo itse käyttäneensä väkivaltaa tyttöystävänsä kohtaan. Tämä tapahtui hänen oltuaan useamman vuoden väkivaltaisessa parisuhteessa. Petteri kertoo kerran lyöneensä tyttöystävänsä sekä tapauksesta, jossa tyttöystävä oli ensin lyönyt häntä metallisella kynttilänjalalla, ja tämän jälkeen hän oli kuristanut tyttöystävänsä. Petteri kertoo olleensa järkyttynyt omasta toiminnastaan ja saaneensa siitä tunnontuskia. Muut haastattelemistani miehistä korostivat sitä, että he eivät itse käyttäneet väkivaltaa edes provosoituna. Esimerkiksi Aleksi kertoo, että vaikka vaimonsa ajoi hänet aivan äärirajoille henkisesti, Aleksi ei silti itse käyttänyt väkivaltaa. Hän on siitä hyvin tyytyväinen nyt ja sanoo, että hänen entinen vaimonsa olisi varmasti käyttänyt tätä häntä vastaan jälkeen päin. Miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa tyypillistä onkin, että mies ei itse vastaa väkivaltaan väkivallalla (Dixon ym. 2020; Lien & Lorentzen 2019). Tämä voi olla myös tärkeä osa miesten tarinaa, jossa he rakentavat omaa identiteettiään. He ovat joutuneet kokemaan ikäviä asioita ja tapahtumat ovat väistämättä vaikuttaneet heihin. Luomalla itsestään kuvaa miehenä, joka ei käytä väkivaltaa naista kohtaan heidän on mahdollisuus säilyttää osa itsestään ja omanarvontunnonaan.

Kaiken kaikkiaan aineistoni miehet vähättelevät itseensä kohdistunutta väkivaltaa, mutta ovat hyvin kriittisiä kysyttäessä käyttivätkö he itse väkivaltaa naista kohtaan ja pohtivat, mikä on väkivaltaa. Miehet olivat esimerkiksi pitäneet naisia käsistä kiinni, että nämä eivät pääse lyömään heitä tai kaataneet sängylle ja pitäneet paikoillaan. Matti kertoo, että hän ei mielestään itse ollut koskaan suoranaisesti väkivaltainen. Hän sanoo kuitenkin huutaneensa tyttöystävälleen ja puolustautuneensa, kun tämä löi häntä. Matti pohtii oliko tämä hänen puoleltaan henkistä väkivaltaa vai ei.

”Emmä koskaan ryhtynyt fyysisesti väkivaltaiseksi, mut mä saatoin huutaa täysillä vaikka et vitun ämmä, mitä helvettiä. Silleen mä kyl huusin kerran pari. Sit tää kerta, ku hän rupes mua tälleen mäiskimään, siitä tuli sit ihan haavakin, siinä vaiheessa mä tietysti pistän kädet niinku puolustaudun, yritän suojata itseni. Mut emmä nää, se on niinku puolustautumista. Kai sekin on henkistä väkivaltaa, ku huutaa ja sanoo toista

vitun ämmäks, mut sekin oli vähän niinku reaktio semmosessa todella tulisessa tilanteessa.” (Matti)

Tämän tutkimuksen miesten kokemukset fyysisestä väkivallasta ovat samankaltaisia kuin aiemmassakin tutkimuksessa (esim. Bates 2020b; Cho & Wilke 2010; Corbally 2015; Hines ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019). Miehet olivat kokeneet erityyppistä fyysistä väkivaltaa esineillä ja ilman. Miesten tunteet ja reaktiot fyysiseen väkivaltaan vaihtelivat. Pääosin niissä korostui se, että tällaista väkivaltaa ei pidetty kovin vakavana tai vaarallisena sekä se, että ei itse haluttu käyttää väkivaltaa puolustautumiseen.

5.1.3 Seksuaalinen väkivalta

Myös miehet voivat kokea seksuaalista väkivaltaa (Walker ym. 2020). Useampi haastatteleistani miehistä mainitsee ainakin hankaluuksia seksiin liittyen. Tähän kuului seksistä ja läheisyydestä kieltäytymistä miesten mielestä ikävällä tavalla. Suhteessa saattoi olla vuosiakin ilman läheisempää kanssakäymistä. Hannu on miehistä ainut, joka kertoo naisen suoraan hyväksikäyttäneen häntä. Hän kertoo tämän tapahtuneen kerran sen jälkeen, kun vaimo oli ensin pettänyt häntä.

”Sillon ku se tuli sieltä vieraista, niin sinä aamuna se raiskasi minut. Se tuli kimppuun... Hän niinku lakasi mut käytännössä ihan kokonaan nurin. Sen verran raotti paikkoja, että antoi oikein kunnon kyydit. Minä olin alimmaisena. Mä olin aivan sekaisin.. Se oli muutamassa hetkessä ohi kaikki. Niin sit ku mä lähin siitä alakerrasta, nii mä oksensin pihalla. Mä oksensin ihan loputtomasti.” (Hannu)

Hannun kokemuksen mukaan myös miehen voi raiskata. Hänen kuvauksensa tapauksesta kuulostaa hyvin ikävältä ja hän vaikuttaa kokeneen sen hyvin raskaana.

Tuomas puolestaan kertoo, että seksi Annan kanssa oli hankalaa koko suhteen ajan. Hänen mukaansa Annasta tuntui, että häntä käytetään hyväksi, ellei ensin järjestetty jotakin erityistä treffi-iltaa. Tuomas kuvailee, että seksistä tuli kauppatavara, joka oli ikään kuin palkintona, jos käyttäytyi hyvin. Hän sanoo, että tämä on yksi esimerkki siitä, miten hyväksyntää ja läheisyyttä joutui tavallaan ostamaan. Hän ei tiedä oliko tämä Annan suoranainen ajatus vai muodostuiko se vain sellaiseksi. Lopulta Tuomas ja Anna erosivat kahdeksan vuoden yhdessäolon jälkeen Annan aloitteesta. Tuomas ei alun perin halunnut erota, mutta on sittemmin huomannut, että se oli oikea

päätös. Hän kertoo, että eron jälkeen hänen masennustuntemuksensa ovat hävinneet ja elämänilo on löytynyt uudella tavalla.

”Ne masennusoireet oli tosiaan niiden testien perusteella kadonneet melkein tyystin. Se ero siihen vuoden takaiseen oli aivan valtava. Sikäli, kaikin puolin tai no mun henkisen kunnon kannalta aina vaan parempi, että tilanne on nyt mikä tää on.”
(Tuomas)

Haastattelemani miehet puhuivat vain vähän seksuaalisesta väkivallasta. Tällaisista asioista pääosin mainittiin vain ohimennen. Tämä voi johtua siitä, että he eivät kokeneet näitä asioita niin huomionarvoisina tai he eivät halunneet puhua niistä. Yleisesti ottaen miehet puhuivat kokemuksistaan hyvin avoimesti ja luottavaisesti, mutta seksuaalisuudesta voi kuitenkin olla vaikeampi puhua. Uskon silti, että jos seksuaaliset hankaluudet olisivat olleet keskeisellä sijalla miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa, he olisivat tuoneet niitä enemmän esille.

5.1.4 Taloudellinen väkivalta

Taloudellinen väkivalta esiintyy usein yhdessä muiden väkivallan muotojen kanssa (Kaittila & Nyqvist 2014). Haastattelemani miehet eivät puhuneet kokeneensa suoranaista taloudellisesta väkivaltaa. Taloudellista epätasa-arvoa ja rahaan liittyvää kontrollointia on kuitenkin nähtävissä.

Aleksi kertoo esimerkiksi, että alun perin hän oli vaimoaan suurituloisempi. Silloin Aleksi maksoi suuremman osan heidän menoistaan. Vaimon alkaessa tienata enemmän kuin Aleksi, tämä ei kuitenkaan osallistunut talouden hoitoon sen tasapuolisemmin kuin ennenkään. Tällainen toiminta vaikuttaa taloudellista hyväksikäyttöä. Aleksi ei kuitenkaan kokenut sitä tällaisena tai ei ainakaan kertonut. Aleksi kertoo rakentaneensa ja remontoineensa heidän mökkejään ja talojaan yhdessä isänsä kanssa. Hän sanoo, että se hyöty mikä hänestä oli, oli tämä suuri työmäärä.

Oskari puolestaan kertoo, että hänen parisuhteessaan oli taloudellista rajoittamista alusta alkaen. Tämän vaimo keräsi itse rahaa säästöön Oskarin jäädessä jatkuvasti miinuksien puolelle. Vaimo myös viivytteli laskujen maksamisen kanssa, jolloin Oskari maksoi ne. Tämä myös suoraan kielsi Oskaria ostamasta mitään itselleen tai heidän lapsilleen. Oskarin kokemuksissa taloudellinen väkivalta yhdistyy vahvasti kontrolliin. Osana kontrollia pyritään kontrolloimaan toista myös taloudellisesti.

Santeri taas kokee, että hänen tyttöystävänsä hyväksikäytti häntä taloudellisesti siten, että heidän suhteensa aikana tämä opiskeli ja Santeri tuolloin ”maksoi katon pään päälle”.

”Siinäkin tulee niin paska olo kun tajuaa tulleensa hyväksikäytetyksi siinä suhteessa, kun hän opiskeli siihen aikaan, olihan se mukavaa ku joku maksoi katon pään päälle.”
(Santeri)

Haastattelemistani miehistä muutama oli siis kokenut jonkinlaista taloudellista hyväksikäyttöä. Osalla kokemukset olivat ikävämpiä, mutta pääosin näistä puhuttiin kuitenkin lähes neutraaliin sävyyn. Kuten seksuaalista väkivaltaa, taloudellistakaan väkivaltaa ei tuotu kovin vahvasti esille.

Haastatteleman miehet kertoivat niin mustasukkaisuudesta, perättömistä syytöksistä kuin fyysisistä päälle käymisistä. Eniten he toivat esille väkivallan henkistä puolta ja tuntuivat kokevan sen kaikkein raskaimmaksi. Miehet kertoivat kokemustensa ahdistavuudesta ja siitä epävarmuudesta, jossa he joutuivat elämään väkivaltaisen kumppanin kanssa. He toivat paljon esille kokemiaan erilaisia kontrollin muotoja. Myös mitätöinti ja vähättely koettiin raskaina. Toisaalta löydettiin myös jonkinlaista ymmärrystä kumppanin käytökselle ja tämän luonteelle. Pääosin miehet kuitenkin kuvailivat kumppaniensa olleen tunnekylmiä ja epäempaattisia. Fyysisen väkivallan suhteen miesten kuvailut kokemuksistaan olivat vaihtelevia. Miehet altistuivat parisuhdeväkivallalle useita vuosia ja syyt jäädä suhteeseen vaihtelivat.

5.2 Yksilön kokemus ja yhteiskunnalliset normit

Yhteiskunnassa vallitsevat normit vaikuttavat yksilöihin monin tavoin (ks. luku 3.2). Tässä luvussa tarkastelen sitä, kuinka haastattelemani miehet selittävät väkivaltaista parisuhdetta suhteessa itseensä ja yhteiskunnallisiin normeihin. Aloitan tarkastelun yksilötasosta. Siitä, miten miehet selittävät parisuhdeväkivaltaa omilla ja kumppanin luonteenpiirteillä. Samalla tarkastelen myös sitä, kuinka miehet puhuvat väkivallan kokemuksistaan ja tekevät niitä ymmärrettäviksi. Miesten parisuhteet kestivät kolmesta vuodesta 25 vuoteen. Miehistä viisi teki itse aloitteen eroon ja kolmessa tapauksessa nainen halusi erota. Syitä suhteeseen jäämiseen oli monia. Väkivallan kokija joutuu selittämään jäämistään muille ja itselleen. Väkivaltaisesta suhteesta lähteminen harvemmin on kuitenkaan helppoa (ks. luku 2.3).

Tämän jälkeen tarkastelen, miten yhteiskunnalliset normit näkyvät miesten tarinoissa väkivallasta. Tutkin sitä, kuinka normit näkyvät miesten tarinoissa väkivallan tunnistamisessa, väkivaltaisessa suhteessa olemisessa, siitä puhumisesta ja avun hakemisesta.

5.2.1 Parisuhdeväkivallan tekeminen ymmärrettäväksi yksilötasolla

Haastattelemini miesten mukaan *tietyt luonteenpiirteet* altistavat parisuhdeväkivallalle. Näitä piirteitä olivat empaattisuus, kiltteys, joustavuus ja halu olla hyvä ihminen. Nämä ovat ominaisuuksia, joita yleensä pidetään positiivisina, mutta miesten tarinoissa ne näyttäytyvät negatiivisessa valossa. Esimerkiksi Oskari vertaa itseään muihin ihmisiin sanomalla, että joku muu olisi voinut pystyä eroamaan aiemmin, mutta hän ei. Santeri puolestaan sanoo nauraen, että kai hän vain oli niin nyhverö, että ei lähtenyt suhteesta. Miehet puhuvat kuin suhteesta lähteminen olisi ollut oikea teko, mutta he eivät pystyneet sitä tekemään. Tyypillisesti itsesyytökset ovat yleisiä parisuhdeväkivaltaa kokeneilla (Husso 1994, 137; Ojuri 2004, 133). Näin on myös miesten kohdalla (Bates 2020a; Nybergh ym. 2016). He kokevat esimerkiksi, että väkivalta johtui osittain heidän omasta käytöksestään tai että, heidän olisi pitänyt ymmärtää lähteä suhteesta aiemmin. (Bates 2020a.)

Haastattelemillani miehillä väkivaltaiseen suhteeseen jäämiseen vaikutti myös miesten kärsivällisyys, keinot kannustaa itseään jatkamaan ja kyky keskittyä hyvään. Nämä voidaan nähdä selviytymisstrategioina, joita väkivallan kokija kehittää pystyäkseen elämään suhteessa (Allen-

Collison 2009). Väkivallan uhri voi esimerkiksi kehittää erilaisia keinoja oman vihansa hallitsemiseksi kuten meditoinnin (Allen-Collison 2009).

Toisaalta nämä haastattelemieni miesten luonteenpiirteet auttoivat heitä jaksamaan suhteessa, mutta toisaalta ne myös pitkittivät eroamista väkivaltaisesta kumppanista. Eron jälkeen Tuomas kertoo keskustelleensa väkivaltaisesta suhteestaan kahden ystävänsä kanssa.

”Olemme tunnistaneet paljon samanlaisia elementtejä, kun on semmonen kiltti ja haluaisi hyvää. Toisaalta myöskin olla mieliksi ja tulla hyväksytyksi.. Joustaa tavallaan liian pitkälle ja sit alkaa ilmetä tällaisia juttuja entistä enemmän. Sitten joustaa vaan pidemmälle ja se kierre vaan syvenee siitä” (Tuomas)

Tuomaksen ystävillä oli yllättävän samanlaisia kokemuksia. Yhdessä he tunnistivat omaavansa samanlaisia luonteenpiirteitä, joihin kuului juuri kiltteys, hyvää tarkoittavuus, halu tulla hyväksytyksi ja joustavuus. Tuomas pohtii tarkkanäköisesti myös parisuhdeväkivallan logiikkaa. Hän on havainnut, että väkivallan kierre on syventynyt väkivaltaisessa suhteessa. Tämä on hyvin tyypillistä, sillä parisuhdeväkivallassa on usein kyse pitkäaikaisesta prosessista ja ajan kuluessa väkivalta muuttuu rajummaksi (STM 2006; THL 2019b).

Haastatteleman miehet hakivat selitystä väkivaltaiselle suhteelle myös *kumppaneidensa luonteenpiirteistä*. Näihin piirteisiin kuului esimerkiksi se, että nainen oli hyvä syyllistämään miestä ja perustelemaan kantansa tätä paremmin sekä naisen temperamenttinen luonne. Myös persoonallisuushäiriö narsismi tuli esille, joka johtuu varmastikin siitä, että kolme haastateltavista tuli tutkimukseen Narsistien uhrien tuki ry:n kautta. Näiden lisäksi muillakin miehillä on epäilyksiä entisen kumppaninsa narsismin suhteen. Erityisesti kuitenkin Aleksin tarinassa tämä on hyvin selkeää ja hän tuo aihetta vahvasti esille. Aleksi sanoo, että narsismin kohdalla *”fikсутkin ihmiset menee vipuun”*. Hänen mukaansa todella älykkäätkin miehet jäävät silloin *”nalkkiin”* ja syyttävät itseään toisen käyttäytymisestä. Hänen mukaansa narsistien kykyä toimia ja manipuloida toisia ei pidä vähätellä, sillä he kykenevät olemaan hyvin vaikutusvaltaisia. Aleksi sanoo, että narsistit ovat taitavia manipuloimaan ja saamaan uhrinsa *”psykologiseen vankilaan”*. Hänen mukaansa monet kokevat varmasti häpeää siitä, että joutuivat tällaiseen parisuhteeseen. Näiden ominaisuuksiensa avulla miesten väkivaltaiset kumppanit onnistuivat luomaan sellaisen henkisen vankilan, josta miehen oli vaikea päästä pois.

”Monet varmasti kokee sen, siitä tulee se valtava niinku häpeän tunne, miksi ei tajunnu sitä, miksi ei välttänyt sitä. Mutta se psykologinen vankila mikä siihen muodostetaan, ne on niin taitavia siinä.” (Aleksi)

Aleksin puhuessa siitä, kuinka fiksutkin joutuvat parisuhdeväkivallan kohteeksi ja kuinka ovelia väkivallantekijät ovat, hän ikään kuin luo hyväksyntää väkivaltaisessa suhteessa olemiselle tehden sitä samalla ymmärrettävämmäksi. Aleksin mainitsema psykologinen vankila on se, mikä osaltaan saa parisuhdeväkivallan kokijat jäämään suhteeseen. Tekijät saavat uhrinsa kiedottua verkkoon, josta on vaikea lähteä (ks. luku 2.3). Miesuhrien kohdalla asiaan voi vaikuttaa lisäksi maskuliinisuuden paine, joka osaltaan vaikuttaa siihen, että tällaista väkivaltaa on vaikea tunnistaa saati sitten hakea ja saada siihen apua (ks. luku 3.2).

Myös kumppanin temperamentista löydettiin syitä väkivallalle. Esimerkiksi Matti kertoo, kuinka hän pelkäsi joka päivä tyttöystävänsä suuttuvan jostakin: *”Mut niin, mä kyl tiedostan, että hän on äärimmäinen nainen. Se on ihan, sellanen se on. Se on niinku temperamenttihomma mä luulen.”* Matti kuitenkin tavallaan puolustaa tyttöystäväänsä ja jollakin tapaa vaikuttaa ymmärtävän tämän käytöstä, vaikka hän kertoo joka päivä joutuneensa pelkäävän tämän suuttuvan jostakin. Tuomas kertoo kokeneensa fyysistä väkivaltaa 10 vuoden takaisessa suhteessaan, mutta hän ei silloin ajatellut tätä väkivaltana, vaan tyttöystävää luonteeltaan temperamenttisena. Hän ei pitänyt tuota vakavana etenkään, koska hänelle ei jäänyt mustelmia tai muita näkyviä jälkiä. Tuomas pohtii, että tähän saattoi vaikuttaa hänen taustansa koulukiusattuna. Hän ajatteli, että *”joskus vaan tulee turpaan”* (naurua). Nyt jälkikäteen Tuomas sanoo tunnistavansa, että tuossa suhteessa oli ihan selvää väkivaltaa. Tämä on tyypillistä parisuhdeväkivallalle, jossa väkivalta saattaa normalisoitua osaksi suhteen arkea ja osapuolet sokeutua tilanteen vakavuudelle (Bates 2020a; Dixon ym. 2020; Lidman 2020). Tämä on osa myös sitä, että väkivallan kokija pyrkii selittämään ja ymmärtämään kumppaninsa käytöstä. Parisuhdeväkivaltaa kokeneet miehet pyrkivät keksimään syitä ymmärtääkseen tai oikeuttaakseen väkivaltaisen kumppanin toiminnan (Dixon ym. 2020).

Väkivallan tekijän ominaisuudet vaikuttivat myös miesten mahdollisuuksiin tunnistaa väkivaltaa. Hannu esimerkiksi kuvailee, että hänen kumppaninsa oli täysin erilainen muiden kuin hänen kanssaan. Niinpä Hannun oli vaikea uskoa itseään siitä millaisena hän kumppaninsa näkee. Tämä on ymmärrettävää sillä parisuhdeväkivallan tekijä saa usein uhrin tuntemaan itsensä huonoksi ja kelvottomaksi (Gaman ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019; Walker ym. 2020). Tällöin uhrin voi olla vaikea luottaa itseensä ja omiin tuntemuksiinsa.

Myös Tuomas kertoo, että suhteen aikana hän ei ymmärtänyt kokevansa henkistä väkivaltaa. Hän kuitenkin huomasi jossakin vaiheessa, että ei oikein viihdy kumppaninsa kanssa eikä hänellä ole hyvä olla tämän kanssa. Tuomas sanoo, että ei kuitenkaan osannut tehdä asialle mitään.

”Se nyt jotenkin on sellanen spiraali, se menee vaan niinku syvemmälle ja syvemmälle. Kun niinku jossain kohtaa joustaa eikä tajua, ettei tää oo ihan okei, niin sit niitä rajoja työnnetään vaan pidemmälle ja pidemmälle.” (Tuomas)

Tuomas pohtii jälleen parisuhdeväkivaltaa ja vertaa sitä spiraaliin, joka vain menee syvemmälle ja syvemmälle. Tuomas on selkeästi ajatellut asiaa ja hän on huomannut hyvin parisuhdeväkivallan toimintalogiikan. Tämä voidaan nähdä keinona tehdä vaikeasta tilanteesta ymmärrettävä ja looginen. Tämä voi auttaa väkivallan kokijaa ymmärtämään, miten hän joutui väkivaltaiseen suhteeseen.

Väkivaltaista parisuhdetta selittäessään Petteri ja Santeri ovat miehistä ainoat, jotka puhuvat *rakkaudesta ja välittämisestä*. Heidän kertomuksissaan suhteeseen jäämiseen vaikuttivat osittain myös rakkaus toiseen ja halu huolehtia tästä. Miehillä parisuhdeväkivallan kokijoina onkin naisuhreja korostuneempi tarve jäädä suhteeseen suojellakseen kumppaniaan (Eckstein 2011). Petteri ja Santeri kertovat toivoneensa, että kumppani ja sen myötä muutkin asiat paranevat. Usein parisuhdeväkivallan kokijat uskovat ja toivovat pitkään, että kumppani muuttuisi ja väkivalta loppuu (THL 2019b). Petterin tyttöystävä kävi terapiassa ja söi masennuslääkkeitä. Hän toivoi, että niiden myötä tämä paranisi ja suhteessa olisi kaikki taas hyvin.

”Sekin on aika voimakas tunne se rakkaus, ku sitä haluaa, että toinen nyt paranee tästä niin kyllähän sitä sit kestää kaikennäköistä.” (Petteri)

Petteri kuvailee kestäneensä väkivaltaisessa suhteessa elämisen rakkauden avulla. Rakkaus onkin miehillä yleinen syy jäädä väkivaltaiseen suhteeseen (Hines & Douglas 2010). Tämän voidaan nähdä myös keinona väkivallankokijalle tehdä itselleen ymmärrettäväksi sitä, miksi jäi parisuhteeseen.

Santeri kertoo, että he erosivat lopulta tyttöystävän aloitteesta, kun tämä oli ensin pettänyt Santeria. Vaikka Santeri puhuu rakkaudesta tyttöystävänsä kohtaan, niin tuo rakkaus oletettavasti hiipui suhteen aikana. Santeri nimittäin kertoo olevansa iloinen siitä, että asia ratkesi näin eikä hänen itse tarvinnut tehdä mitään. Hän kuvailee, että lopulta tyttöystävän pettäminen ei tuntunut hänestä pahalta.

”Se tuntui vaan hyvältä, että kun oot joutunut kuuntelee vuosikaudet kuvitellusta pettämisestä ja kaiken maailman paskaa päälles. Niin nyt se toinen onkin se huono ihminen siinä. Emmä osannut ees nähdä sitä millään lailla negatiivisena asiana, mikä on vähän outoa kyllä sekin.” (Santeri)

Muut haastatteleman miellet eivät puhuneet lainkaan rakkaudesta ja välittämisestä.

Väkivaltaisen parisuhteen jatkumiseen liittyen Lauri puolestaan kertoo siitä, kuinka hänen unelmansa ylipäättään ovat aina liittyneet juuri perheeseen, eikä hänellä ole ollut haaveita liittyen esimerkiksi uraan tai matkusteluun.

”Mulle itseasiassa perhe on ollut todella todella niinku.. arvokas asia. Se on ollu itelle semmonen unelma, oikeestaan suurin unelma, jos miettii elämänmittaisia unelmia. Joku miettii kansainvälistä elämää tai että hyvä ura ja muuta, nii mulle se on ollu perhe-elämä.” (Lauri)

Lauri sanoo, että ehkä nuo hänen haaveensa perhe-elämästä selittävät myös pitkää avioliittoa ja sitä ettei hän aiemmin eronnut. Laurille väkivaltaisen suhteen ymmärrettäväksi tekeminen löytyi perheeseen liittyvästä unelmasta. Hän kertoo sen avulla kestäneensä pitkään väkivaltaisessa suhteessa. Tyypillisiä syitä jäädä väkivaltaiseen suhteeseen ovatkin halu olla hyvä puoliso (Corbally 2015) ja ajatus siitä, että lapset tarvitsevat kumpaakin vanhempaa (Eckstein 2011). Laurikin kesti pitkään näiden avulla, kunnes ei lopulta enää pystynyt. Haastatteluhetkellä Laurin erosta oli vasta pari kuukautta. Hän kertoo pelänneensä ja torjuneensa ajatusta erosta kolmen vuoden ajan. Lasten takia hän oli valmis kestäämään paljon. Parisuhdeväkivallan kokijat kuvailevat, kuinka he vain jossain vaiheessa eivät enää kestäneet suhteessa olemista (Dixon ym. 2020). Niin myös Lauri: *”sitten kun tähän ilmiöön sinänsä pureutui ja tulin tietoiseksi siitä, että ei tähän oo luvassa minkäänlaista muutosta, niin mä tajusin, että eipä tässä oikeestaan niinkun oo muuta vaihtoehtoa.”* Lauri kertoo havahtuneensa siihen, että hän ei ansaitse huonoa kohtelua. Hän on mielestään ollut hyvä ja uskollinen puoliso. Lopulta Lauri haki avioeroa 19 avioliittovuoden jälkeen.

Toisaalta myös väkivaltaisesta suhteesta lähtemiseen vaikuttaa sen ymmärtäminen, mitä tällaisessa ympäristössä eläminen tekee lapsille (Dixon ym. 2020). Esimerkiksi Hannu kertoo, että hän ajatteli lasten voivan paremmin jos he eroavat.

”Mä koin sen, että silloin kun se pahoinpiteli minua, nii jos mä oon siinä huushollissa, niin se lasten olo huononee huononemistaan.” (Hannu)

Hannu halusi itse erota vaimostaan ja lopulta se onnistui, kun hän hankki itselleen uuden asunnon ja lähti sinne ”yön selkään”. Hän kertoo olevansa sillä reissulla edelleen. Hannu kertoo entisen vaimonsa yrittäneen saada häntä takaisin sanoen, että asiat muuttuvat, mutta Hannu sanoo tietävänsä, että kun hän astuu oven sisäpuolelle kaikki on niin kuin ennenkin. Hannun tarinassa selitys eroamiselle löytyy lasten olon paranemisesta eron myötä. Luomalla tällaista narratiivia,

Hannu voi luopua syyllisyydestä suhteesta lähtemisestä ja nähdä itsensä hyvänä isänä, joka ajattelee lastensa parasta.

Taulukko 1. Parisuhdeväkivallan tekeminen ymmärrettäväksi yksilötasolla.

Väkivallan kokija	Väkivaltainen kumppani
Kiltteys, empaattisuus, joustavuus	Temperamentti
Keinot kannustaa itseään	Syyllistävyys
Parisuhdeväkivallan logiikan huomaaminen	Narsismi
Rakkaus ja välittäminen	Erilaisuus muiden ihmisten seurassa
Unelma perheestä/ lasten edun ajatteleva	

Olen muodostanut yksilötason selitysten narratiiveille pääkategoriat väkivallan kokija ja väkivaltainen kumppani. Väkivallan kokijan kategoriassa parisuhdeväkivallalle löytyy syitä ja sitä tehdään ymmärrettäväksi uhrin omilla ominaisuuksilla. Näihin kuuluu luonteenpiirteet kuten kiltteys, empaattisuus, joustavuus ja keinot kannustaa itseään. Väkivaltaa tehtiin ymmärrettäväksi myös pohtimalla parisuhdeväkivallan logiikkaa. Myös rakkaus ja välittäminen sekä unelma perheestä ja lasten edun ajatteleva olivat keinoja tehdä väkivaltaista suhdetta ymmärrettäväksi. Väkivallan tekijän kategoriassa syitä väkivallalle haettiin väkivaltaisesta kumppanista. Tähän kuului kumppanin temperamenttisuus, syyllistävyys, narsismi ja erilaisuus muiden ihmisten seurassa.

Huomioitavaa on, että väkivallan kokijat löysivät enemmän syitä väkivallan mahdollisuuteen ja suhteeseen jäämiseen itsestään kuin kumppanistaan. Itsesyytökset ovat tyypillisiä parisuhdeväkivallassa (Bates 2020a; Nybergh ym. 2016). Tilanne saattaa myös tuntua niin käsittämättömältä, että väkivallan kokija etsii itsestään syitä väkivallalle, koska muuten koko tilanne vaikuttaa niin järjettömältä. (Husso 1994, 137.) Myös parisuhdeväkivaltaa kokeneet naiset ovat löytäneet itsestään vikoja ja puutteita, joilla syyllistävät itseään väkivallasta. Henkilökohtaisista ominaisuuksista ja toiminnasta haetaan syitä väkivallalle ja kumppanin syytökset vahvistavat syyllisyyttä entisestään. (Ojuri 2004, 127.)

Kaikki nämä voidaan nähdä keinoina ymmärtää tilanteita ja tapahtumia. Tällaisten narratiivien avulla voidaan pyrkiä ymmärtämään ja selittämään väkivaltaa. Väkivallan kokija voi pyrkiä

luomaan itsestään ja kokemuksistaan ehjän tarinan. Narratiivithan rakentavat ihmisten todellisuutta ja olemista (Sparkes & Smith 2008). Kertomuksen keinoin ihmiset myös jäsentävät ja ilmaisevat omaa identiteettiään (Hyvärinen 2017b). Näin väkivallan kokemukset tulevat ymmärrettäviksi ennen kaikkea väkivallan kokijalle itselleen ja muodostuvat osaksi hänen identiteettiään.

5.2.2 Parisuhdeväkivallan tekeminen ymmärrettäväksi yhteiskuntatasolla

Yksilötason lisäksi miesten tarinoissa parisuhdeväkivaltaa selitetään myös yleisemmällä yhteiskunnan tasolla. Yhteiskunnan rakenteet ja normit ohjaavat ihmisten toimintaa (ks. luku 3.2). Miesten tarinoissa yhteiskuntatason selityksiin liittyi ydinperheen ihanne, sukupuolten kasvatuserot, väkivallasta puhuminen, sen tunnistaminen ja avun hakeminen. Tähän liittyy vahvasti sukupuoliin liitetyt normit, jotka osaltaan vaikuttavat ihmisten ajatuksiin heidän toimintamahdollisuuksistaan. Nämä normit vaikuttavat myös suoraan siihen millainen toiminta on mahdollista ihmisille ja miten muut heidät näkevät.

Normit näkyvät haastattelemieni miesten tarinoissa *ydinperheen ihanteessa*, joka on heidän tarinoissaan yksi syistä jäädä väkivaltaiseen suhteeseen. Kuudella miehistä on lapsia. Heillä perhe-elämän vaikutus kokemuksiin suhteesta ja siihen jäämisestä oli merkittävä. Perheellisten miesten tarinoissa syyt jäädä väkivaltaiseen suhteeseen löytyivät lapsista, ydinperheen ihanteesta sekä järjestelmästä. Haastatteleman miehet kertovat, että eivät halunneet rikkoa lapsilta perhettä ja lasten takia he olivat valmiita jatkamaan suhteessa, vaikka olo muuten oli toivoton. Avioero näyttäytyi heille epäempaattisena tekona, joka rikkoisi lasten perheen. Tällöin voidaan ymmärtää, että miehet erityisen vahvasti halusivat välttää eron. Sama todettiin myös Ecksteinin (2011) tutkimuksessa, jossa suurin syy miehillä jäädä väkivaltaiseen suhteeseen oli se, että ajateltiin lapsen tarvitsevan kumpaakin vanhempaansa. Myös muissa tutkimuksissa on todettu, että miesväkivallan kokijoilla lapset vaikuttavat merkitsevästi suhteeseen jäämiseen (Bates 2020a; Hines & Douglas 2010).

Esimerkiksi Matti kertoo, kuinka hänellä toisinaan oli toivoton olo parisuhteessaan. Hän yritti olla hyvä perheenisä ja puoliso, mutta koki silti saavansa osakseen vain halveksuntaa. Matti kertoo ajatelleensa, että hän ei voi muuta kuin vain yrittää parhaansa *”ja niin mä yritin, loppuun asti.”* Välillä oli hankalaa, mutta hän sanoo ajatelleensa, että lasten takia hän kuitenkin jatkaa vielä.

”Mä muistan esimerkiksi yhden kohdan, missä mä mietin, että jos mä vuoden vielä jatkan, niin sit toinen lapsi on vuoden ikäinen.” (Matti)

Matin tarinasta käy hyvin ilmi se, kuinka tärkeänä hän piti perhettä ja rooliaan perheenisänä. Perheen takia hän oli ollut valmis kestämään jopa väkivaltaa. Matti kertoo, että hänelle oli liikaa vasta se, kun tämän kumppani petti häntä ja tämä johti heidän eroonsa. Tällaisen hyvä isä-narratiivin kautta Matti myös pystyi selittämään itselleen, että oli yrittänyt kaikkensa ja lopulta ero oli väistämätön.

Miesten tarinoissa normien vaikutus näkyy myös heidän tavassaan kuvata *eri sukupuolten kasvatusta*. Näissä korostui näkemykset siitä, kuinka poikia kasvatetaan maskuliinisuuden ihanteiden mukaisesti. Tutkimusten mukaan vanhemmat kohtelevat usein tyttöjä ja poikia eri tavoin, myös tiedostamattaan. Lisäksi sukupuolen sosialisointiin vaikuttavat esimerkiksi leikit, lelut, ikätoverit, koulut ja media. (Corrado 2009; Giddens 2006; Huntoon 2009.) Tämä vaikutti myös miesten käsityksiin normaalista parisuhteesta.

Tuomas esimerkiksi pohtii sitä, että tyttöjä saatetaan kehottaa selkeämmin olemaan varovaisia ja kertomaan heti, jos joku on tehnyt jotakin, joka tuntuu ikävältä. Kun taas poikia kasvatetaan niin, että joko näihin asioihin ei kiinnitetä mitään huomiota tai sitten suoraan niin, että miehen kuuluu vain kestää. Tuomaksen mukaan miehen malli on hyvin kapea. Myös Santeri on samoilla linjoilla ja kertoo saaneensa kasvatuksen, jonka mukaan mies ei puhu asioistaan kenellekään. Myöskään Petterin mukaan miehet ”eivät todellakaan” puhu tällaisista asioista. Näiden miesten kokemukset ovat selkeästi linjassa maskuliinisuuteen liitettyjen ominaisuuksien kanssa. Perinteinen maskuliinisuuden mukaan miehet ovat vahvoja, hallitsevia, itsenäisiä ja aggressiivisia (esim. Connell & Messerschmidt 2005; Gilbert 2002). Miesten odotetaan kontrolloivan ja piilottavan tunteitaan eikä näyttävän merkkejä haavoittuvuudesta (Leaper ym. 2019).

”Kokenut semmosen kasvatuksen, että mies on yksin ongelmiensa kanssa. Eihän sitä nyt herran jumala saa omista asioistaan kellekään puhua. Just nää periklassiset suomalaisen kulttuurin piirteet.” (Santeri)

Santeri tuo esille myös suomalaisen kulttuurin, jossa hänen mukaansa omista asioista ei puhuta muille. Santeri sanoo myös, että kyllään hänen lähipiiristään ei ollut mitään epäilyksiä, että hän kokisi väkivaltaa parisuhteessaan tai ainakaan kukaan ei sanonut mitään. Tuomas sanoo nyt toivovansa, että joku tuttava olisi sanonut jotakin. Hän kertoo, että moni hänen tuttavansa oli huomannut, että jotakin on vialla. Tuomas epäilee, että kukaan ei kuitenkaan kehdannut sanoa mitään aiemmin. Hän sanoo ymmärtävänsä näitä tuttujaan, sillä muiden ihmisten elämään on vaikea puuttua. Tuomas sanoo, että olisi kuitenkin mukavaa, jos näitä asioita olisi helpompi ottaa puheeksi. Pohtimalla erilaisia vaihtoehtoja väkivallan mahdollisuudelle, voidaan käsitellä väkivaltaista

suhdetta ja ymmärtää sitä. Tällaisilla laajempaan yhteiskuntaan ulottuvilla selitystavoilla miesten on mahdollista ulkoistaa väkivaltaiseen suhteeseen vaikuttavia asioita itsensä ulkopuolelle ja rakentaa omaa tarinaansa sen kautta.

Petteri kertoo myös, että hänen omat vanhempansa eivät riidelleet ja tämän takia Petteri ei tiennyt millainen riitely parisuhteessa oli normaalia. Hän kertoo pitäneensä omaa parisuhdettaan normaalina. Toisaalta hän sanoo kuitenkin olleensa kauhuissaan siitä, millainen heidän suhteensa on. Petterin on ollut vaikea tunnistaa väkivaltaa, koska hänen perhetaustansa ei tarjonnut siihen mahdollisuutta eikä hän suhteen aikana kokenut voivansa keskustella aiheesta kenenkään kanssa. Petteri vaikuttaa oppineensa maskuliinisuuteen niin vahvasti, että se on sisäistynyt häneen. Petteri sanookin, että hänet kasvatettiin juuri siihen, että miehet eivät itke, vaan ovat hiljaa ja kestävätkä kaiken. Nyt jälkeen päin hän miettii, kuinka väärässä onkaan ollut.

”Jännä nyt sitten tajuta, että on ollut kyllä aika väärässä. Et se, että joku ois vaan jossain sanonut, että mitenkähän tän nyt pitäis olla, että ei tuo nyt normaali.. emminäkään tietysti kenellekään ammattilaiselle puhunut, että ois varmaan pitänyt, mutta eipä sitä silloin niinku.. tuntuu, että sen kanssa on aika yksin.” (Petteri)

Petteri kertoo olleensa asian kanssa yksin eikä hän ollut ymmärtänyt tilannetta kunnolla. Hän vaikuttaa kärsineen maskuliinisiin ihanteisiin nojaavasta kasvatuksestaan. Kuten Tuomas myös Petteri pohtii nyt jälkeensä, että olisi voinut auttaa jos joku olisi aiemmin puuttanut suhteeseen. Väkivallan normalisoituminen on hyvin tyypillistä parisuhdeväkivallassa ja tämä vaikeuttaa tilanteen ymmärtämistä (Bates 2020a; Dixon ym. 2020). Etenkin miesuhrit saattavat myös ajatella, että kumppanin käytös on normaalia ja kuuluu parisuhteeseen (Dixon ym. 2020).

Miesten tarinoissa normien vaikutus näkyy myös siinä, kuinka miehet *kokivat parisuhdeväkivallasta puhumisen*. Suurin osa heistä koki muille aiheesta puhumisen vaikeaksi eivätkä he olleet suhteena aikana puhuneet kokemuksistaan kenellekään.

Tuomas esimerkiksi sanoo, että oli vaikea puhua väkivallan kokemuksista miespuolisten kavereiden kanssa varsinkin suhteen aikana, vaikka hän sanoo, että ei varsinaisesti kokenut maskuliinisuuden painetta. Tämä on hyvä esimerkki siitä, kuinka maskuliinisuuden normi voi kuitenkin vaikuttaa, vaikka mies ei välttämättä sitä itse tiedostaisi. Tämän lisäksi sukupuolesta riippumatta parisuhdeväkivallan kokijat tuntevat usein häpeää ja tämä vaikeuttaa asiasta puhumista (STM 2006). Tuomas kertoo, että erityisen hankalaa oli puhua asiasta juuri miespuolisten ystävien kanssa. Hannu puolestaan kertoo yrittäneensä puhua asiasta, mutta hänestä tuntuu, että muut eivät ymmärrä häntä, joten hän on kokenut paremmaksi olla puhumatta. Santeri kertoo, että hän ei suhteen aikana

puhunut kokemastaan väkivallasta kellekään. Hän kertoo, kuinka suhteen loppumisen jälkeen hänen vanhempansa halusivat tietää syyn suhteen loppumiseen, mutta Santeri mukaan tuo keskustelu ei johtanut kovin pitkälle. Hänestä alkoi tuntua, että hänen vanhempansa eivät usko häntä. Nyt Santeri sanoo, että tuosta suhteesta on kulunut jo 20 vuotta ja hän luuli hyväksyneensä asian. Kuitenkin, kun hän oli tulossa haastateltavaksi, hän sanoo, että ei kehdannut töissä kertoa mihin oli menossa. Edelleenkin aiheesta kertominen muille ei siis ole hänelle helppoa. Aleksi kertoo olleensa väkivaltakokemustensa kanssa yksin koko avioliittonsa ajan. Hän kuvailee myös sitä, kuinka vaikea muiden on ymmärtää mistä on kyse. Hän sanoo esimerkiksi, että jos mies puhuu kaveripiirissä henkisestä väkivallasta saattaa saada osakseen naureskelua.

”Jossain kaveripiirissä sehän on vaan semmosta naureskelua ”mitä sä.. eihän tommosta”. Niinku mullakin kävi, ku mä aloin puhua jostain henkisestä väkivallasta, nii ”älä ny viittii”. Ku toinen ei yhtään oikeesti tiedä mistä puhutaan. Se ei oo kokenut sitä ite ja sitä ei voi käsittää, niinku sitä mitä se on.” (Aleksi)

Aleksi tuo esille sitä, kuinka ulkopuoliset eivät pysty käsittämään mistä on kyse. Tässä voi olla osittain kyse myös siitä, että ei edes haluta ymmärtää, sillä tällaisten asioiden ei ajatella kuuluvan mieheyteen. Tällaiset kommentit ovat hyvin ikäviä ja varmasti lannistavat parisuhdeväkivallan kokijaa entisestään.

Haastattelemieni miesten kokemukset parisuhdeväkivallasta puhumisesta ovat tyypillisiä miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa. Miehet usein kokevat, että heitä ei oteta tosissaan väkivallan kokijoina (Drijber ym. 2013; Dutton & White 2013; Morgan & Welles 2016). Tähän liittyy vahvasti myös se, että mieheyteen ei yleensä liitetä uhriutta, sillä miesten odotetaan olevan vahvoja ja aggressiivisia (Connell & Messerschmidt 2005; Gilbert 2002). Naisia ei myöskään haluta nähdä väkivallan käyttäjinä (Gilbert 2002; Goffman 1977).

Osa miehistä koki väkivallan kokemuksistaan puhumisen vaikeaksi, mutta eivät kaikki. Matti esimerkiksi ei ollut juurikaan puhunut väkivallasta muille. Hän sanoo kuitenkin, että ei koe asiasta puhumista vaikeana ja jatkaa, että hän voisi helposti puhua asiasta kavereilleen. Matin mukaan tämä riippuu toki kaverista ja tilanteesta. Miehistä Oskarille ja Laurille puhuminen vaikuttaa olleen suhteellisen helppoa. Lauri kertoo puhuneensa kokemuksistaan juuri sen verran, kun hänestä on tuntunut hyvältä. Puhuminen aiheesta vaikuttaa Laurille helpolta.

”Siitä fyysisestä tapauksesta kyllä ja kyllä mä niinku.. oon puhunut sillein omiksi tarpeikseni, mutta pyrkinyt aika vähän. Just sen verran, ku tuntuu, että nyt ois hyvä jutella jonkun kanssa, sit mä oon jutellut.” (Lauri)

Lauri kertoo jutulleensa jonkin verran aiheesta muille. Hän vaikuttaa siltä, että on lähinnä pyrkinyt välttämästä kuormittamasta muita ihmisiä omilla asioillaan. Kaikki miehistä eivät siis tuntuneet kärsivän maskuliinisuuden paineista samoin.

Miesten tarinoissa yhteiskunnalliset normit näkyivät myös siinä, kuinka he puhuivat *väkivallan tunnistamisesta, tietoisuuden lisäämisestä ja avun hakemisesta*. Tuomalla tällaisia asioita esille voidaan myös pyrkiä vaikuttamaan vallitseviin normeihin ja muuttamaan niitä.

Miehet puhuvat siitä, kuinka miehiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa ei ole tunnistettu kunnolla yhteiskunnassa. Lienee selvää, että parisuhdeväkivallan ajatellaan yleensä kohdistuvan naisiin. Tuomas sanookin vallitsevan ilmapiirin olevan sellainen, jossa miehet nähdään pahantekijöinä. Santeri puolestaan kertoo erään riidan päättyneen siihen, että heidän oven takana oli naapuri ja talonmies, jotka katsoivat häntä syyttävästi. Santeri epäilee, että ulkopuolisesta tilanne kuulosti varmaankin siltä, että hän pahoinpitelee tyttöystäväänsä.

”Että miten tollasessa tilanteessa voit enää olla siinä samassa talossa täysin syyttömänä osapuolena, mutta syyllisenä kuitenkin.” (Santeri)

Santeri koki, että riitatilanteessa ulkopuoliset näkivät hänet väkivallan tekijänä. Tämän takia hänen oli vaikea edelleen asua samassa talossa. Miehillä on parisuhdeväkivallan kokijoina ikään kuin kaksoistaakka. Sen lisäksi, että heidän voi olla vaikea kertoa kokemastaan väkivallasta muille, myös muut saattavat pitää heitä väkivallan tekijöinä. Sukupuolesta riippumatta parisuhdeväkivaltaan liittyy paljon häpeää, joka johtaa helposti asian salaamiseen (ks. luku 2.1). Miesuhreilla tämä voi olla vielä hankalampaa aiheen tabumaisuuden takia. Myös Aleksi tuo esille sitä, että kaikkialla pitäisi olla ymmärrystä siitä, että mieskin voi kokea parisuhdeväkivaltaa. Hän puhuu jälleen siitä, kuinka tätä aihetta halutaan aina vähän nauraa.

”Et jos mä menet perheväkivaltatilanteeseen, ei se välttämättä oo se mies, joka siellä on mäiskinyt sitä naista. Siellä voi olla aivan täysin raivohullu nainen, joka puukottaa kohta sen äijän kuoliaaksi. Siinä ei oo niinku mitään nauramista siinä tilanteessa. Totahan halutaan vähän nauraa, on mainoksii mis nainen lyö miestä ja sitä pidetään jotenkin hauskana. No ihan varmasti, kukaan joka ite on kokenut jotain vastaavaa ei pidä sitä niinku millään tavalla hauskana.” (Aleksi)

Avun hakemiseen liittyen miehet puhuvat siitä, kuinka tietoisuutta miehiin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta pitäisi lisätä kaikkialla aina peruskoulusta ammattilaisiin asti. He sanovat, että aiheesta pitäisi olla tietoa jo ennen seurustelun aloittamista. Aleksi, Tuomas ja Petteri pohtivat sitä,

että aihetta voitaisiin kenties käsitellä jo koulussa. He sanovat, että heidän aikana koulussa ei opetettu mitään aiheeseen liittyvää. Heidän mukaansa koulussa voitaisiin käsitellä sitä, millainen on terve parisuhde. Miehet puhuvat siitä, kuinka väkivaltainen suhde syvenee vaivihkaa ja tämän takia varoitusmerkeistä olisi hyvä tietää jo etukäteen.

”Jotkut voi olla semmosia ujoja ja hiljaisia eikä sit tiedä noista jutuista ja ne on ehkä vähän semmosia, että niitä on helpompi alistaa” (Petteri)

Aleksikin puhuu siitä, kuinka kaikilla perheeseen liittyvillä auttavilla tahoilla tulisi olla tietoa myös miehiin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta. Hän kertoo, että ne ammattilaiset, joille hän puhui eivät ymmärtäneet asiaa. Hänen lisäksi myös Lauri puhuu siitä, kuinka ammattilaisten tulisi tunnistaa hoidettavat ongelmat niistä, joita ei voi hoitaa. He olivat kumpikin käyneet terapeuteilla, jotka eivät olleet ymmärtäneet kunnolla mistä on heidän kohdallaan kyse. Aleksi puhuu esimerkiksi siitä, kuinka narsismia ei voi hoitaa vaan ainoa ratkaisu on etäisyys kyseiseen henkilöön. Myös Hannu kokee, että yleisesti ottaen avuntarjoavat eivät ole riittävän perehtyneitä ongelmaan.

Puhuttaessa avunhakemisesta useampi miehistä mainitsee poliisin. Miehet eivät pitäneet poliisia varteenotettavana avuntarjoajana kokemassaan väkivallassa. Petteri esimerkiksi epäilee, että hänen väkivaltaisen suhteensa aikoihin poliisit olisivat vain nauraneet hänelle. Santerikin sanoo pahinta koko asiassa olleen sen, että tällaista väkivaltaa ei ole tunnistettu. Hän sanoo kokeneensa kuitenkin väkivaltaa, jossa oli pahoinpitelysyytteen arvoisia asioita, mutta hänelle ei tullut mieleenkään, että hän olisi mennyt puhumaan poliisille.

”Joskus leikitellyt sillä ajatuksella, että oltaiskohan sieltä (poliisiasemalta) naurettu pihalle. Kuitenkin aina tuntuu, että ihmiset vetoo siihen, että oot noin iso ja pelottavan näköinen, niin ei tämmöstä ongelmaa voi olla. Häiritsevää. Ja tänä päivänäkin vielä jonkunlainen tabu, et oon oikeestaan ollut tyytyväinen kun on ollut juttuja uutisissa ja mediassa, että tämmöinenkin ongelma on olemassa” (Santeri)

Samoin Mattikin puhuu siitä, kuinka piilossa miehiin kohdistuva parisuhdeväkivalta on. Hän uskoo, että miehet voisivat korkeintaan puhua asiasta läheiselle ystävälle, mutta ei poliisille.

Matti ei itse hakenut apua kokemaansa väkivaltaan ja sanoo, että hänen on vaikea nähdä itsensä hakemassa apua. Hän pohtii, että ehkä vertaistukitoiminta voisi olla hyvä miehille. Hän sanoo, että asia on hankala miehille, koska siinä myönnetään oma haavoittuvaisuus ja miesten kuuluu olla haavoittumattomia. Tämä on hyvin vahvasti linjassa hegemonisen maskuliinisuuden kanssa, jossa maskuliinisuuden ihanteeseen kuuluu juuri tällainen haavoittumattomuus (ks. luku 3.2). Myös

muissa tutkimuksissa on tullut esille, että yhteiskunnassa vallitsevat maskuliinisuuteen liitetyt stereotyyptit vaikeuttavat avun hakemista (esim. Morgan & Welles 2016). Jos miehet pääsevätkin avun äärelle, he usein kokevat, että heitä vähätellään eikä oteta tosissaan tai heidät nähdään pahoinpitelijöinä (Bates 2020a; Drijber ym. 2013; Dutton & White 2013).

Taulukko 2. Parisuhdeväkivallan tekeminen ymmärrettäväksi yhteiskuntatasolla.

Ympäröivä yhteiskunta
Ydinperheen ihanne
Eri sukupuolten kasvatusta
Väkivallasta puhuminen
Väkivallan tunnistaminen ja avun hakeminen

Olen muodostanut parisuhdeväkivallan ymmärrettäväksi tekemiselle yhteiskuntatasolla kategorian ympäröivä yhteiskunta. Tähän kategoriaan kuuluvat ydinperheen ihanne, eri sukupuolten kasvatusta, väkivallasta puhuminen sekä väkivallan tunnistaminen ja avun hakeminen. Nämä ovat haastattelemieni miesten kertomia asioita, jotka vaikuttivat heidän väkivaltaiseen suhteeseen ympäröivästä yhteiskunnasta käsin. Väkivaltaiseen suhteeseen jäämistä selitettiin esimerkiksi ydinperheen ihanteella. Parisuhdeväkivalta vaikuttaa usein myös uhrin läheisiin, jotka joutuvat todistamaan läheisensä kokemaan väkivaltaa ja sen seurauksia. Erityisesti lapset ovat hyvin haavoittuvassa asemassa. (Riski 2009.) Lapset ovatkin usein merkittävä syy miesten suhteeseen jäämiseen (Bates 2020a; Eckstein 2011; Hines & Douglas 2010).

Maskuliinisuuden normit ovat sisällä näissä kategorioissa. Ne vaikuttavat siihen, miksi miehet jäivät suhteeseen, miten heidän on mahdollista puhua aiheesta ja hakea apua kokemaansa väkivaltaan. Monien miesten mielestä kokemasta väkivallasta oli vaikea puhua ulkopuoliselle. Tähän vaikuttivat mieheyteen liitetyt normit kuten vahvuus ja itsenäisyys (Connell & Messerschmidt 2005; Gilbert 2002). Miehet pohtivat myös eri sukupuolten kasvatusta, jossa myös on taustalla sukupuoleen liitetyt ihanteet. Miesten kokemuksissa korostui se, että muut eivät uskoneet tällaisen väkivallan olemassaoloa. Myös muissa tutkimuksissa miehillä on ollut vastaavia

kokemuksia (Bates 2020a; Drijber ym. 2013; Dutton & White 2013; Morgan & Welles 2016). Myös avun hakeminen parisuhdeväkivaltaan on usein hankalaa miehille. Parisuhdeväkivallasta puhuminen viranomaisille voi olla hankalaa myös naisille. Naisetkin ovat kokeneet vähättelyä kokemaansa parisuhdeväkivaltaa kohtaan. Esimerkiksi Husson (1995) tutkimuksessa nainen oli kertonut poliiseille kokemastaan väkivallasta, mutta nämä olivat vain kysyneet, oliko mies humalassa ja oliko hänellä lupa aseeseensa. Tämän jälkeen naista oli kehoitettu palaamaan kotiin ja käyttäytymään ystävällisesti.

Tarinoidensa kautta haastatteleman miehet myös luovat omaa identiteettiään. Identiteetissä on pohjimmiltaan kyse ihmisen sisäisestä vuoropuhelusta, mutta toisaalta identiteetti kuitenkin rakentuu suhteissa muihin ihmisiin ja yhteiskuntaa (Lieblich & Josselson 2012). Narratiivit ovat rakennusainetta sille, mitä me olemme ja mitä me mahdollisesti voimme tehdä ja mitä emme. (Sparkes & Smith 2008.) Näin ollen narratiivien voidaan ajatella olevan lähellä myös normeja, jotka puolestaan eri näkökulmasta vaikuttavat siihen, mitä voimme tehdä ja tuntea ja mitä emme. Miesten kertomuksissa osa heidän tarinaansa ovat ulkoapäin vaikuttavat normit tai asenteet. Luomalla tällaista tarinaa he voivat osaltaan tehdä kokemuksiaan ymmärrettävämmiksi ja toisaalta pyrkiä myös tuomaan esille asioita, joita pitäisi muuttaa tai kehittää paremmiksi. Useimmat narratiivit eivät vain raportoi tapahtumia vaan kertovat tarinan kertojan perspektiivistä asioiden merkityksestä ja tärkeydestä (Cortazzi 2001).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaista parisuhdeväkivalta on miesten kertomana, mitä eri väkivallan muotoja he ovat kokeneet ja miten he niistä kertovat. Lisäksi tavoitteena oli tarkastella, miten parisuhdeväkivaltaa kokeneet miehet selittävät väkivaltaista suhdetta suhteessa itsestään ja yhteiskunnallisiin normeihin. Aineistona oli kahdeksan parisuhdeväkivaltaa kokeneen miehen haastatteluaineisto ja analyysiin käytettiin narratiivianalyysiä.

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että miehet kokevat monimuotoista parisuhdeväkivaltaa (esim. Drijber ym. 2013; Lien & Lorentzen 2019; Machado ym. 2020). Näin on myös tämän tutkimuksen perusteella, sillä kaikki haastatteleman miehet olivat kokeneet parisuhteissaan henkistä väkivaltaa ja lähes kaikki myös fyysistä. Vain yksi miehistä kertoi, että suhteessa ei ollut fyysistä väkivaltaa. Miehet kertoivat myös parisuhteiden seksuaalisista haasteista ja taloudellisesta epätasa-arvosta.

Haastatteleman miehet kertoivat paljon kokemastaan henkisestä väkivallasta ja varsinkin kontrolloinnista. He olivat kokeneet monenlaista henkistä väkivaltaa ja pitivät sitä fyysistä väkivaltaa pahempana. Vastaavaa on havaittu myös muissa tutkimuksissa, joiden perusteella miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa korostuu henkinen väkivalta ja etenkin kontrollointi (Bates 2020b; Corbally 2015; Dixon ym. 2020; Hines ym. 2007; Morgan & Welles 2016; Walker ym. 2020). Haastattelemieni miesten kertomukset kontrollista, mustasukkaisuudesta ja perättömistä syytöksistä vaikuttivat tuntuneen miehistä raskailta ja epäoikeudenmukaisilta sekä elämää rajoittavilta. Miesten kertomassa henkisessä väkivallassa korostui pääosin se, että se koettiin ennemmin raskaana ja epäoikeudenmukaisena kuin pelottavana tai uhkaavana.

Myös miesten kokemukset fyysisestä väkivallasta ovat samankaltaisia kuin aiemmassa tutkimuksessa (esim. Bates 2020b; Cho & Wilke 2010; Corbally 2015; Hines ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019). Miehet olivat kokeneet erityyppistä fyysistä väkivaltaa esineillä ja ilman. Miesten tunteet ja reaktiot fyysiseen väkivaltaan vaihtelivat. Pääosin niissä korostui se, että tällaista väkivaltaa ei pidetty kovin vakavana tai vaarallisena sekä se, että ei itse haluttu käyttää väkivaltaa puolustautumiseen.

Aineistossa oli nähtävissä myös taloudellista epätasa-arvoa ja rahaan liittyvää kontrollointia, vaikka suoranaista puhetta taloudellisesta väkivallasta ei ollut. Miehet kuitenkin puhuivat taloudellisesta puolesta vain kysyttäessä ja vain vähän, joten se ei vaikuttanut kovin merkitykselliseltä heidän kokemassaan väkivallassa.

Myös miehet voivat kokea seksuaalista väkivaltaa (Walker ym. 2020). Tässäkin tutkimuksessa osalla miehistä oli siitä kokemuksia. Pääosin seksuaalisesta väkivallasta kerrottiin kuitenkin vain ohimennen. Tämä voi johtua siitä, että haastattelemani miehet eivät kokeneet näitä asioita niin huomionarvoisina tai he eivät muutoin halunneet puhua niistä. Seksuaalisuuteen liittyvistä asioista voi olla vaikea puhua, yleisesti ottaen miehet kuitenkin puhuivat kokemuksistaan hyvin avoimesti ja luottavaisesti. Niinpä uskon, että jos seksuaaliset hankaluudet olisivat olleet keskeisellä sijalla miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa, he olisivat tuoneet niitä enemmän esille.

Kaiken kaikkiaan haastattelemini miesten kertomuksissa korostui se, että väkivaltaa ei yleisesti ottaen pidetty vaarallisena vaan todella vääränä, epäoikeudenmukaisena ja raskaana. Miehet kertoivat, kuinka yrittivät parhaansa, mutta mikään ei riittänyt. He kokivat kumppaneidensa jatkuvasti vähättelevän ja mitätöivän heitä. Tämä on tyypillistä miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa, jossa kumppanit kohtelevat heitä alempiarvoisina ja saavat heidät tuntemaan itsensä huonoiksi ja kelvottomiksi (Gaman ym. 2007; Lien & Lorentzen 2019; Walker ym. 2020).

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli myös tarkastella, miten miehet pyrkivät tekemään ymmärrettäväksi väkivaltaisessa parisuhteessa elämistä. Tutkin, kuinka miehet suhteuttavat väkivaltaista parisuhdetta itseensä ja toisaalta yhteiskunnallisiin normeihin nähden.

Yksilötasolla selitystä ja ymmärrystä väkivaltaiselle parisuhteelle haettiin väkivallan kokijan omien ominaisuuksien ja väkivaltaisen kumppanin ominaisuuksien perusteella. Väkivallan kokijan kategoriassa parisuhdeväkivallalle löytyy syitä ja sitä tehdään ymmärrettäväksi uhrin omilla ominaisuuksilla. Näihin kuuluu luonteenpiirteet kuten kiltteys, empaattisuus, joustavuus ja keinot kannustaa itseään. Nämä vaikuttivat siihen miksi väkivaltaiseen suhteeseen jäätin ja miten siitä pystyttiin elämään. Väkivaltaa tehtiin ymmärrettäväksi myös pohtimalla parisuhdeväkivallan logiikkaa. Miehet kertoivat väkivallan syntyneen hiljalleen ja että, sitä oli vaikea tunnistaa. Myös rakkaus ja välittäminen sekä unelma perheestä ja lasten edun ajatteleva olivat keinoja tehdä väkivaltaa ymmärrettäväksi. Väkivallan tekijän kategoriassa syitä väkivallalle haettiin väkivaltaisesta kumppanista. Tähän kuului kumppanin temperamenttisuus, syyllistävyys, narsismi ja erilaisuus muiden ihmisten seurassa.

Huomioitavaa on, että väkivallan kokijat löysivät enemmän syitä itsestään väkivallan mahdollisuuteen ja suhteeseen jäämiseen kuin kumppanistaan. Myös aiempien tutkimusten mukaan itsesyytökset ovat tyypillisiä parisuhdeväkivallassa (esim. Bates 2020a; Nybergh ym. 2016). Tilanne saattaa myös tuntua niin käsittämättömältä, että väkivallan kokija etsii itsestään syitä väkivallalle, koska muuten koko tilanne vaikuttaa niin järjettömältä (Husso 1994, 137). Tämä on

todettu myös parisuhdeväkivaltaa kokeneita naisia käsittelevässä tutkimuksessa, jossa naiset ovat löytäneet itsestään vikoja ja puutteita, joilla syyllistävät itseään väkivallasta. Henkilökohtaisista ominaisuuksista ja toiminnasta haetaan syitä väkivallalle ja kumppanin syytökset vahvistavat syyllisyyttä entisestään. (Ojuri 2004, 127.) Tämä tuli selkeästi esille myös haastattelemieni miesten kokemuksissa.

Aiemman tutkimuksen perusteella väkivaltaisesta suhteesta pois pääseminen on usein hankalaa (Husso 1994; Lidman 2020; THL 2019b). Myös haastattelemani miehet kertoivat suhteiden lopettamisen olleen vaikeaa. Tähän vaikuttivat esimerkiksi juuri itsesyytökset ja parisuhdeväkivallalle tyypillinen prosessi, jossa väkivalta pahenee huomaamatta. Haastatteluhetkellä kukaan miehistä ei enää ollut väkivaltaisessa suhteessa. Lopullista eroamista miehet kuvailevat hyvin huojentavana.

Erilaiset narratiivit rakentavat ihmisten olemista ja todellisuutta (Sparkes & Smith 2008). Haastattelemieni miesten kertomukset voidaan nähdä keinoina ymmärtää tilanteita ja tapahtumia. Tällaisten narratiivien avulla voidaan pyrkiä ymmärtämään ja selittämään väkivaltaa. Väkivallan kokija voi pyrkiä luomaan itsestään ja kokemuksistaan ehjän tarinan. Kertomuksen keinoin ihmiset myös jäsentävät ja ilmaisevat omaa identiteettiään (Hyvärinen 2017b). Näin väkivallan kokemukset tulevat ymmärrettäviksi ennen kaikkea väkivallan kokijalle itselleen ja muodostuvat osaksi hänen identiteettiään.

Tässä tutkimuksessa yksilötason lisäksi miesten tarinoissa parisuhdeväkivaltaa selitettiin myös yleisemmällä yhteiskunnan tasolla. Muodostin parisuhdeväkivallan ymmärrettäväksi tekemiselle kategorian ympäröivä yhteiskunta. Tähän kuului haastattelemieni miesten kertomia asioita, jotka vaikuttivat heidän väkivaltaiseen suhteeseen ympäröivästä yhteiskunnasta käsin. Näitä olivat ydinperheen ihanne, eri sukupuolten kasvatusta, väkivallasta puhuminen sekä väkivallan tunnistaminen ja avun hakeminen.

Haastattelemistani miehistä kuudella oli lapsia ja näillä oli erilaisia vaikutuksia miehiin. Miehiin kohdistuvassa parisuhdeväkivallassa erityistä on naisten mahdollisuus hyödyntää etulyöntiasemaansa lasten ensisijaisena vanhempana miestä vastaan. Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että naiset ovat esimerkiksi kertoneet lapsille valheita miehestä ja tehneet virheellisiä ilmoituksia perheväkivallasta saadakseen lasten huoltajuuden (Walker ym. 2020). Naiset ovat myös kontrolloineet miehiä lasten avulla (Bates 2020b) ja uhkailleet miehiään sillä, että jos nämä lähtevät, he eivät enää koskaan näe lapsiaan (Corbally 2015). Niinpä lasten mahdollinen menettäminen on saanut miehet tuntemaan olevansa loukussa väkivaltaisessa suhteessa (Morgan &

Welles 2016). Myös tässä tutkimuksessa oli kokemuksia siitä, että lapset vaikuttivat suhteeseen jäämiseen tai siitä lähtemiseen. Miehet kertoivat, että eivät halunneet rikkoa lapsilta perhettä ja lasten takia he olivat valmiita jatkamaan suhteessa. Sama todettiin myös Ecksteinin (2011) tutkimuksessa, jossa suurin syy miehillä jäädä väkivaltaiseen suhteeseen oli se, että ajateltiin lapsen tarvitsevan kumpaakin vanhempaansa. Myös muissa tutkimuksissa on todettu, että miesväkivallan kokijoilla lapset vaikuttavat merkitsevästi suhteeseen jäämiseen (Bates 2020a; Hines & Douglas 2010). Haastattelemistani miehistä osa oli suhteen aikana kokenut uhkailua sillä, että ei saisi nähdä lapsiaan. Suhteen päättymisen jälkeen osa joutui taistelemaan lasten tapaamisoikeudesta.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin myös sukupuoleen liittyviä normeja ja ihanteita suhteessa parisuhdeväkivaltaan. Luonnollisuuden sijaan sukupuoleessa on kyse yhteiskunnallisesta konstruktista (esim. Connell & Pearse 2014; Goffman 1977; Juvonen 2016). Maskuliinisuuteen kuuluu se, että miehet nähdään vahvoina, hallitsevina, itsenäisinä ja aggressiivisinä (esim. Connell & Messerschmidt 2005; Gilbert 2002). Miesten odotetaan kontrolloivan ja piilottavan tunteitaan eikä näyttävän merkkejä haavoittuvuudesta (Leaper ym. 2019). Näiden normien oppiminen alkaa lapsuudessa sosialisoinnin myötä (Corrado 2009). Normit sisäistetään lapsuudessa yleensä niin, että myöhemmin niiden rikkomisesta seuraa katumusta tai omantunnontuskia ilman, että kukaan olisi valvomassa niiden noudattamista (Allardt 1983,59). Tässä tutkimuksessa miehet pohtivatkin eroja tyttöjen ja poikien kasvatuksessa. Osa heistä kertoi myös omasta kasvatuksestaan, joka oli selkeästi nojautunut maskuliinisuuden ihanteisiin. Tällöin voidaan hyvin ymmärtää, kuinka vaikeaa parisuhdeväkivallan kokemisen käsitteleminen voi heille olla. Perheessä esiintyvät normit vaikuttivat myös siihen, millaista parisuhdetta miehet pitivät normaalina. Myös aiemmassa tutkimuksessa on todettu, että etenkin miesuhrit saattavat myös ajatella, että kumppanin käytös on normaalia ja kuuluu parisuhteeseen (Dixon ym. 2020).

Haastattelemini miesten tarinoissa maskuliinisuuden normit vaikuttivat myös siihen, miksi miehet jäivät suhteeseen, miten heidän on mahdollista puhua aiheesta ja hakea apua kokemaansa väkivaltaan. Monien miesten mielestä kokemasta väkivallasta oli vaikea puhua ulkopuoliselle. Suurin osa heistä koki muille aiheesta puhumisen vaikeaksi eivätkä he olleet suhteena aikana puhuneet kokemuksistaan kellekään. Käsitykset maskuliinisuudesta ja feminiinisyydestä vaikuttavat väkivallan kokijoihin itseensä sekä siihen, miten ulkopuoliset suhtautuvat miehiin parisuhdeväkivallan kokijoina. Aiempien tutkimuksien mukaan miehillä on kokemuksia esimerkiksi siitä, miten heitä ei oteta tosissaan, vähätellään tai heidät nähdään pahoinpitelijöinä (Drijber ym. 2013; Dutton & White 2013; Morgan & Welles 2016). Naisia ei myöskään yleensä haluta nähdä väkivallan käyttäjinä, sillä se on ristiriidassa feminiinisyyteen liitettyjen normien kanssa (esim.

Gavin & Porter 2014; Gilbert 2002). Myös tämän tutkimuksen tulosten perusteella avun hakeminen koettiin vaikeaksi eivätkä miehet nähneet esimerkiksi poliisia puhumista potentiaalisena auttajana.

Parisuhdeväkivaltaa kokeneet miehet näkevät tärkeänä sen, että tietoisuutta miesten kokemuksista väkivallan kokijoina lisätään (Dixon ym. 2020). Myös haastattelemieni miesten kokemuksissa korostui myös se, että muut eivät ylipäättään uskoneet tällaisen väkivallan olemassaoloa eikä miesten kokemaa parisuhdeväkivaltaa ole tunnistettu riittävän hyvin. Moni heistä toi esille sen, miten aiheesta voitaisiin puhua jo koulussa, jotta tietoisuus siitä lisääntyisi. Lisäksi tuotiin esille sitä, että erilaisten auttavien tahojen tulisi paremmin tunnistaa se, että parisuhdeväkivalta voi kohdistua myös miehiin.

Tällä tutkimuksella olen pyrkinyt laajentamaan kuvaa parisuhdeväkivallasta ja tuomaan esille miesten kokemuksia aiheesta. Kyseessä on edelleen kiistanalainen aihe, vaikka kansainväliset tutkimukset ovat jo vuosia sitten osoittaneet tällaisen väkivallan olemassaolon. Suomessa aihetta on tutkittu vain vähän, joten tämä tutkimus tarjoaa aiheesta tärkeää lisätietoa. Lisäksi parisuhdeväkivallan tutkimuksessa huomio kiinnittyy usein väkivallan fyysiseen puoleen jättäen väkivallan muut muodot huomiotta. Esimerkiksi uhritutkimuksissa ja tilastoissa ei huomioida henkistä väkivaltaa. Suurin osa parisuhdeväkivaltatutkimuksista on koskenut vain naisia väkivallan kokijoina ja miehiä tekijöinä. Tämä tutkimus on tuonut esille parisuhdeväkivallan monimuotoisuutta, etenkin juuri henkistä väkivaltaa, joka korostuu miesten kokemuksissa.

Metodologisesti tutkimuksen narratiivinen ote ja laadullinen haastatteluaineisto sopivat erittäin hyvin tutkimuksen tavoitteisiin. Haastatteleman miehet kertoivat avoimesti kokemuksistaan, joten haastatteluaineiston avulla päästiin hyvin käsiksi miesten kokemuksiin ja saatiin tärkeää tietoa miesten kokemasta parisuhdeväkivallasta. Narratiivinen tutkimusote ohjasi tutkimuksen fokusta erityisesti kohti sitä millä tavalla miehet kokemuksistaan kertoivat ja miten he ottivat väkivallan osaksi omaa identiteettiään ja elämäntarinaansa. Se ohjasi analyysiä entistä syvemmäksi ja mielenkiintoisemmaksi.

Tässä tutkimuksessa tutkittiin myös yhteiskunnan vaikutusta parisuhdeväkivallan käsittelemiseen ja keskityttiin erityisesti sukupuoleen liittyviin normeihin ja ihanteisiin. Aiheen tarkastelu tällaisesta sosiologisesta näkökulmasta on tärkeää, jotta saadaan selville, miten ympäröivä yhteiskunta vaikuttaa yksilöiden mahdollisuuksiin ymmärtää ja käsitellä kokemuksiaan. Näin voidaan saada laajempi kokonaiskuva parisuhdeväkivallasta. Parisuhdeväkivaltaa leimaa tabumaisuus ja sukupuoleen liittyvien normien takia etenkin miesten voi olla vaikea käsitellä kokemuksiaan aiheesta.

Tämä tutkimus on tuonut esille myös sitä, miten vakavasta ongelmasta on kyse miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa. On tärkeää ymmärtää, miten vaikea aiheesta voi olla puhua ja kuinka sitä ei tunnisteta riittävän hyvin. Parisuhdeväkivallassa on aina kyse vakavasta ongelmasta oli uhrina kuka tahansa. Parisuhdeväkivaltaa koskevassa keskustelussa kiistellään siitä, kumpi on yleisempää ja tuhoisampaa uhriaan kohtaan miesten vai naisten tekemä parisuhdeväkivalta. Tämänkin tutkiminen on tärkeää, mutta hedelmällistä on pohtia parisuhdeväkivaltaa sinänsä. Kiistelyn sijaan voitaisiin keskittyä tarkastelemaan millaista miesten ja naisten kokema parisuhdeväkivalta on, mitä eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä niistä löytyy. Tämä tutkimus on osittain pyrkinyt myös tähän tuomalla ilmi, millaista miesten kokema parisuhdeväkivalta on. Mielenkiintoista olisi myös tarkastella samassa tutkimuksessa sekä naisia että miehiä parisuhdeväkivallan kokijoina. Laaja-alaisempi tutkimus sekä miesten että naisten kokemasta väkivallasta ja näiden tarkastelu ja vertailu olisivat tarpeellisia.

Rajallisen tilan vuoksi tässä tutkimuksessa oli mahdollista keskittyä vain pieneen osaan miesten kokemuksista. Tutkimuksessa ei tarkasteltu esimerkiksi miehiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan dynamiikka tarkemmin eikä väkivallan seurauksia miehille. Nämä kumpikin ovat ehdottoman tärkeitä jatkotutkimusaiheita. Parisuhdeväkivallan seurauksia miehille vähätellään, vaikka tutkimusten mukaan parisuhdeväkivallalla on hyvin vakavia seurauksia myös miehille. Kiintoisaa olisi myös tarkastella tarkemmin miehiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan dynamiikkaa. Sitä, millaista tällaisen väkivallan toimintalogiikka on ja ilmeneekö esimerkiksi väkivallan syklisyyttä myös miesten kokemassa väkivallassa. Tärkeää olisi myös tutkia miehiä parisuhdeväkivallan kokijoina laajalla kvantitatiivisella aineistolla, jotta saataisiin laajempi käsitys siitä, millainen ongelma on kyseessä ja miten siihen voitaisiin puuttua. Mielenkiintoista olisi myös tutkia järjestötyöntekijöiden näkemyksiä aiheesta.

Parisuhdeväkivalta on yhteiskunnallisesti merkittävä ilmiö, joka koskettaa ihmisiä monin tavoin. Yksilötasolla parisuhdeväkivalta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti ihmisten hyvinvointiin. Se myös työllistää runsaasti esimerkiksi poliisia ja oikeuslaitosta sekä sosiaali- ja terveysalan sektoreita. Vallitseva näkemys parisuhdeväkivallasta vaikuttaa sosiaalipolitiikkaan, julkiseen mielipiteeseen sekä siihen miten ongelmiin puututaan. Tämä tutkimus on entisestään korostanut sitä, että parisuhdeväkivallan tunnistamista ja auttamiskeinoja tulee parantaa. Apua on toki tarjolla, mutta se on jossakin määrin hajanaista (ks. liite 4). Väkivallan kokijoiden kannalta olisi tärkeää, että aiheesta puhuttaisiin esimerkiksi jo peruskoulussa. Tärkeää on lisätä myös viranomaisten ja erilaisten auttavien tahojen tietoisuutta aiheesta. Ajan myötä parisuhdeväkivallasta on onneksi tullut yhä julkisempi ongelma ja on tärkeää, että työtä tämän puolesta jatketaan.

Lähteet

- Allardt, Erik. 1983. *Sosiologia I*. Helsinki: WSOY.
- Allen, Christopher T., Suzanne C. Swan & Chitra Raghavan. 2009. "Gender Symmetry, Sexism, and Intimate Partner Violence." *Journal of Interpersonal Violence* 24:11, 1816–1834.
- Allen, Mary. 2013. *Social Work and Intimate Partner Violence*. London: Routledge.
- Allen-Collinson, Jacquelyn. 2009. "A Marked Man: Female-Perpetrated Intimate Partner Abuse." *International Journal of Men's Health* 8:1, 22–40.
- Archer, John. 2000. "Sex Differences in Aggression Between Heterosexual Partners: A Meta-Analytic Review." *Psychological Bulletin* 126:5, 651–680.
- Babcock, Julia C., Alexandra Snead, Victoria Bennet & Nicholas A. Armenti. 2019. "Distinguishing Subtypes of Mutual Violence in the Context of Self-Defense: Classifying Types of Partner Violent Couples Using a Modified Conflict Tactics Scale." *Journal of Family Violence* 34:7, 687–96.
- Bates, Elizabet A. 2020a. "No one would ever believe me: An exploration of the impact of intimate partner violence victimization on men." *Psychology of Men & Masculinities* 21:4, 497–507.
- Bates, Elizabet A. 2020b. "Walking on egg shells: A qualitative examination of men's experiences of intimate partner violence." *Psychology of Men & Masculinities* 21:1, 13–24.
- Cho, Hyunkag & Dina J. Wilke. 2010. "Gender Differences in the Nature of the Intimate Partner Violence and Effects of Perpetrator Arrest on Revictimization." *Journal of Family Violence* 25/2010, 393–400.
- Conley, Dalton. 2017. *You May Ask Yourself: An Introduction to Thinking Like a Sociologist*. New York: W.W. Norton.
- Connell, R. W. & James Messerschmidt. 2005. "Hegemonic Masculinity. Rethinking the Concept." *Gender & Society* 19:6, 829–859.
- Connell, R. W. & Rebecca Pearse. 2014. *Gender: In World Perspective*. Oxford: Polity Press.
- Connell, R. W. 1987. *Gender and power: Society, the Person and Sexual Politics*. Cambridge: Polity Press.
- Connell, R. W. 2001. "Understanding Men: Gender Sociology and the New International Research on Masculinities." *Social Thought & Research* 24:1, 13–31.
- Corbally, Melissa. 2015. "Accounting for Intimate Partner Violence: A Biographical Analysis of Narrative Strategies Used by Men Experiencing IPV From Their Female Partners." *Journal of Interpersonal Violence* 30:17, 3112–3132.
- Corrado, Carolyn. 2009. "Gender Identities and Socialization." Teoksessa *Encyclopedia of Gender and Society*, toim. Jodi O'Brien. Thousand Oaks: SAGE, 357–364.
- Cortazzi, Martin. 2001. "Narrative Analysis in Ethnography." Teoksessa *Handbook of Ethnography*, toim. Paul Atkinson, Amanda Coffey, Sara Delamont, John Lofland & Lyn Lofland. London: SAGE, 384–394.

- Danielsson, Petri & Venla Salmi. 2013. *Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta- Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkokatsauksia 34/2013. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152609/34_parisuhdevakivalta.pdf (Luettu 30.09.2019)
- Davis, Kathy, Mary Evans & Judith Lorber. 2006. "Introduction." Teoksessa *Handbook of Gender and Women's Studies*, toim. Kathy Davis, Mary Evans & Judith Lorber. London: SAGE.
- De Boise, Sam & Jeff Hearn. 2017. "Are Men Getting More Emotional? Critical Sociological Perspectives on Men, Masculinities and Emotions." *The Sociological Review* 65:4, 779–796.
- Dixon, Louise, Gareth J. Treharne, Elizabeth M. Celi, Denise A. Hines, Alexandra V. Lysova & Emily M. Douglas. 2020. "Examining Men's Experiences of Abuse from a Female Intimate Partner in Four English-Speaking Countries." *Journal of Interpersonal Violence*.
- Dobash, R. Emerson, Russell P. Dobash, Kate Cavanagh & Ruth Lewis. 2004. "Not an Ordinary Killer– Just an Ordinary Guy. When Men Murder an Intimate Woman Partner." *Violence Against Women* 10:6, 577–605.
- Dobash, Russell P. & R. Emerson Dobash. 2004. "Women's Violence to Men in Intimate Relationships. Working on a Puzzle." *The British Journal of Criminology* 44:3, 324–349.
- Drijber, Babette C., Udo J. L. Reijnders & Manon Ceelen. 2013. "Male Victims of Domestic Violence." *Journal of Family Violence* 28/2013, 173–178.
- Dutton, Donald G. & Katherine R. White. 2013. "Male Victims of Domestic Violence." *New Male Studies: An international journal* 2:1, 5–17.
- Eckstein, Jessica J. 2011. "Reasons for Staying in Intimately Violent Relationships: Comparisons of Men and Women and Messages Communicated to Self and Others." *Journal of Family Violence* 26/2011, 21–30.
- Eskola, Jari. 2018. "Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta." Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*, toim. Raine Valli. Jyväskylä: PS-kustannus, 209–231.
- Fagerlund, Monica. 2016. *Lähisuhdeväkivalta poliisin perheväkivaltatehtävillä*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 123. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Flinck, Aune, Päivi Åsted-Kurki & Eija Paavilainen. 2008. "Intimate Partner Violence as Experienced by Men." *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* 15:4, 322–327.
- FRA. European Union Agency for Fundamental rights. 2015. *Violence Against Women: An EU-Wide Survey*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Gaman, Alexandru, Scot McAfee, Peter Homel & Theresa Jacob. 2017. "Understanding Patterns of Intimate Partner Abuse in Male–Male, Male–Female, and Female–Female Couples." *Psychiatric Quarterly* 88/2017, 335–347.
- Gavin, Helen & Theresa Porter. 2014. *Female Aggression*. Wiley Blackwell.
- Gelles, Richard J. & Åke W. Edfeldt. 1986. "Violence Towards Children in The United States and Sweden." *Child Abuse & Neglect* 10:4, 501–510.

- Gibbons, Judith L., Beverly A. Hamby & Wanda D. Dennis. 1997. "Researching Gender-Role Ideologies Internationally and Cross-Culturally." *Psychology of Women Quarterly* 21:1, 151–170.
- Giddens, Anthony. 2006. *Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Gilbert, Paula Ruth. 2002. "Discourses of Female Violence and Societal Gender Stereotypes." *Violence Against Women* 8:11, 1271–1300.
- Goffman, Erving. 1977. "The Arrangement Between the Sexes." *Theory & Society*. 4:3, 301–332.
- Haapakangas, Kimmo. 2020. Parisuhdeväkivallasta tehdyt ilmoitukset lisääntyivät kevään aikana <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/parisuhdevakivallasta-tehdyt-ilmoitukset-lisaantyvivat-kevaan-aikana/> (Luettu 24.10.2020).
- Haikonen, Kari, Persephone Doupi, Emma Honkala, Suvi Nipuli, Martta October & Anne Lounamaa. 2017. *Suomalaiset tapaturmien uhreina 2017. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia*. Työpäperi 45/2017. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Hearn, Jeff & Michael S. Kimmel. 2006. "Changing Studies on Men and Masculinities." Teoksessa *Handbook of Gender and Women's Studies*, toim. Kathy Davis, Mary Evans & Judith Lorber London: SAGE.
- Heiskanen, Markku & Elina Ruuskanen. 2010. *Tuhansien iskujen maa- Miesten kokema väkivalta Suomessa*. Helsinki. European Institute for Crime Prevention and Control, Affiliated with the United Nations (Heuni). Report nro 66. Verkkojulkaisu http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/6KHnLcUwR/Full_report_66.pdf (Luettu 15.10.2019).
- Heiskanen, Markku & Minna Piispa. 1998. *Usko, toivo, hakkaus: kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Heiskanen, Markku & Minna Piispa. 2006. "Tulosten pohdintaa." Teoksessa *Naisiin kohdistunut väkivalta 2005*, toim. Minna Piispa, Markku Heiskanen, Juha Kääriäinen & Reino Sirén. Helsinki. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipoliittikan Instituutti (HEUNI). Publication Series No. 51, 135-149 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152455/225_Piispa_Heiskanen_Kaariainen_Siren_2006.pdf?sequence=2 (Luettu 30.12.2020).
- Hines, Denise & Emily Douglas, Emily. 2010. "A Closer Look at Men Who Sustain Intimate Terrorism by Women." *Partner Abuse* 1:3, 286–313.
- Hines, Denise A. & Emily M. Douglas. 2009. "Women's Use of Intimate Partner Violence against Men: Prevalence, Implications, and Consequences." *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma* 18:6, 572–586.
- Hines, Denise, Jan Brown & Edward Dunning. 2007. "Characteristics of Callers to the Domestic Abuse Helpline for Men." *Journal of Family Violence* 22/2007, 63–72.
- Hinshaw, Lana M. & Gordon B. Forbes. 1993. "Attitudes Toward Women and Approaches to Conflict Resolution in College Students in Spain and the United States." *The Journal of Social Psychology* 133:6, 865–867.
- Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme. 2015. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.

- Holma, Juha & Terhi Partanen. 2008 "Lähisuhdeväkivalta tutkimuskohteena." Teoksessa *Perhesuhteet puntarissa*, toim. Eija Sevón & Marianne Notko. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press, 274–291.
- Huntoon, Alishia. 2009. "Gender Stereotypes." Teoksessa *Encyclopedia of Gender and Society*, toim. Jodi O'Brien. Thousand Oaks: SAGE, 379–382.
- Husso, Marita. 1994 "Parisuhdeväkivalta ja pahoinpidelty ruumis." Teoksessa *Pahan tyttäret. Sukupuolitettu pelko, viha ja valta*, toim. Sara Heinämaa & Sari Näre. Gaudeamus, 130–144.
- Husso, Marita. 1995. "Mustasukkaisuus ja masokismi intiimin väkivallan selittäjinä." *Naistutkimus* 8:3, 34–47.
- Husso, Marita. 2003a. "Parisuhdeväkivalta, inhimillinen kärsimys ja kerroksellinen subjektius." *Naistutkimus* 16:2, 62–66.
- Husso, Marita. 2003b. *Parisuhdeväkivalta: Lyötyjen aika ja tila*. Tampere: Vastapaino.
- Husso, Marita. 2005. "Perhe- ja parisuhdeväkivalta yhteiskunnallisena ongelmana." Teoksessa *Perheväkivalta*. Eduskunnan Naiskansanedustajien verkoston julkaisu 5. Helsinki: Kustannusliike Susi.
- Hydén, Margareta. 2013. "Narrating Sensitive Topics." Teoksessa *Doing Narrative Research*, toim. Molly Andrews, Corinne Squire & Maria Tamboukou. London: SAGE, 223–240.
- Hyvärinen, Matti & Varpu Löyttyniemi. 2005. "Kerronnallinen haastattelu." Teoksessa *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, toim. Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula. Tampere: Vastapaino, 189–222.
- Hyvärinen, Matti. 2017a. "Haastattelun maailma." Teoksessa *Tutkimushaastattelun käsikirja*, toim. Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander ja Johanna Ruusuvuori. Tampere: Vastapaino, 9–38.
- Hyvärinen, Matti. 2017b. "Kertomushaastattelu." Teoksessa *Tutkimushaastattelun käsikirja*, toim. Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori. Tampere: Vastapaino, 145–162.
- Israel, Mark & Lain Hay. 2006. *Research Ethics for Social Scientists*. London: Sage.
- Jæger, Mads Meier. 2019. "Hello Beautiful? The Effect of Interviewer Physical Attractiveness on Cooperation Rates and Survey Responses." *Sociological Methods & Research* 48:1, 156–184.
- Jewkes, Rachel, Robert Morrell, Jeff Hearn, Emma Lundqvist, David Blackbeard, Graham Lindegger, Michael Quayle, Yandisa Sikweyiya & Lucas Gottzén. 2015. "Hegemonic Masculinity: Combining Theory and Practice in Gender Interventions." *Culture, Health & Sexuality* 17:2, 112–127.
- Johnson, Michael P. & Janel M. Leone. 2005. "The Differential Effects of Intimate Terrorism and Situational Couple Violence: Findings from the National Violence Against Women Survey." *Journal of Family Issues* 26:3, 322–349.
- Johnson, Michael. 1995. "Patriarchal Terrorism and Common Couple Violence: Two Forms of Violence Against Women." *Journal of Marriage and the Family* 57:2, 283–294.
- Johnson, Michael. 2006. "Conflict and Control: Gender Symmetry and Asymmetry in Domestic Violence." *Violence Against Women* 12:11, 1003–1018.

- Jokinen, Arto. 2000. *Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri*. Tampere: Tampere University Press.
- Jokinen, Arto. 2010. ”Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus.” Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*, toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen. Tampere: Vastapaino, 128–139.
- Juvonen, Tuula. 2016. ”Irtiottoja sukupuolen luonnollisuudesta.” Teoksessa *Sukupuolikysymys*, toim. Marita Husso & Risto Heiskala. Gaudeamus, 30–50.
- Järvisilta, Kiira, Mikko Niemelä, Katri Aaltonen, Merja Merikoski, Katri Hämeen-Anttila & Hannes Enlund. 2018. Lääkebarometri 2015. Kyselytutkimusten aineistonkeruu ja tutkimusseloste. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 8/2018. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea: Kuopio.
- Kaittila, Anniina & Leo Nyqvist. 2014. ”Taloudellinen väkivalta parisuhteessa – kirjallisuuskatsaus.” *Janus* 22:3, 262–278.
- Kaitue, Sanna, Tanja Noponen & Anne Släen. 2007. *Yleistä muttei yksityistä – Oikeudelliset keinot lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Kelly, Joan & Michael Johnson. 2008. ”Differentiation Among Types of Intimate Partner Violence: Research Update and Implications for Interventions.” *Family Court Review* 46:3, 476–499.
- Kelmendi, Kaltrina, Zamira Hyseni Duraku & Liridona Jemini-Gashi. 2019. ”Coexistence of Intimate Partner Violence and Child Maltreatment among Adolescents in Kosovo.” *Journal of Family Violence* 34:5, 411–421.
- Keskinen, Suvi. 2010. ”Sukupuolittunut väkivalta.” Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*, toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen. Tampere: Vastapaino, 243–257.
- Koivunen, Tuija & Hanna Ylöstalo. 2017. ”Tutkimushaastattelu ruumiillisena kohtaamisena.” *Janus* 25:3, 240–247.
- Krug, Etienne, Linda Dahlberg, James Mercy, Anthony Zwi & Rafael Lozano. 2002. *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization.
- Kuusinen, Saara. 2012. ”Väkivaltajaosto: Naisiin kohdistuvan väkivallan vastustamistyötä 1990–1998.” Teoksessa *TANE:n aiheet ja vaiheet. Tasa-arvoasiainneuvottelukunta 40 vuotta*, toim. Saara Kuusinen, Ritva Reinboth, Hannele Varsa & Tuuli Vuori. TANEn julkaisuja 14, Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 52–60.
- Leaper, Campbell, Timea Farkas, and Christy R. Starr. 2019. ”Traditional Masculinity, Help Avoidance, and Intrinsic Interest in Relation to High School Students’ English and Math Performance.” *Psychology of Men & Masculinities* 20:4, 603–611.
- Lidman, Satu. 2020. *Taivas ja syli. Kertomus parisuhdeväkivallasta vanhoillislestadiolaisessa perheessä*. Gaudeamus.
- Liebllich, Amia & Ruthellen Josselson. 2012. ”Identity and Narrative as Root Metaphors of Personhood.” Teoksessa *The Psychology of Personhood: Philosophical, Historical, Social-Developmental, and Narrative Perspectives*, toim. Jack Martin and Mark H. Bickhard. Cambridge University Press, 203–222.

- Lien, Marianne Inéz & Jørgen Lorentzen. 2019. *Men's Experiences of Violence in Intimate Relationships*. Palgrave Macmillan.
- Lindholm, Tiina. 2008. *Kaikki se kärsii? Parisuhdeväkivalta, kärsimys ja sen lievittäminen naisten ja miesten näkökulmasta*. Turun yliopisto: Akateeminen väitöskirja.
- Lindqvist, Raija. 2009. *Parisuhdeväkivallan kohtaaminen maaseudun sosiaalityössä*. Jyväskylä yliopisto: Akateeminen väitöskirja.
- Liukkonen, Marja. 1994. ”Miksi Mirja murhattiin? Intohimorikoksen dynamiikkaa.” Teoksessa *Pahan tyttäret. Sukupuolitettu pelko, viha ja valta*, toim. Sara Heinämaa & Sari Näre. Gaudeamus, 121–129.
- Lundy, Marta & Susan Grossman. 2001. “Clinical Research and Practice with Battered Women: What we know, what we need to know.” *Trauma, Violence, & Abuse* 2:2, 120–141.
- Luomanen, Jari & Pirjo Nikander. 2017. ”Haavoittuvat haastateltavat?” Teoksessa *Tutkimushaastattelun käsikirja*, toim. Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori. Tampere: Vastapaino.
- Lynch, Ami. 2009. ”Hegemonic Masculinity.” Teoksessa *Encyclopedia of Gender and Society*, toim. Jodi O'Brien. Thousand Oaks: SAGE, 412–413.
- Machado, Andreia, Denise Hines & Emily M. Douglas. 2020. “Male Victims of Female-Perpetrated Partner Violence: A Qualitative Analysis of Men’s Experiences, The Impact of Violence, And Perceptions of Their Worth.” *Psychology of Men & Masculinities* 21:4, 612–621.
- Marttala, Pia. 2011. ”Parisuhdeväkivallan monet muodot.” Teoksessa *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13, 37–50.
- Messner, Michael A. 2000. “Barbie Girls Versus Sea Monsters. Children Constructing Gender.” *Gender & Society* 14:6, 765–784.
- Moffitt, Terrie E., Richard W. Robins & Avshalom Caspi. 2001. “A Couples Analysis of Partner Abuse with Implications for Abuse-Prevention Policy.” *Criminology & Public Policy* 1:1, 5–36.
- Moreira, Diana Nadine & Mariana Pinto da Costa. 2020. “The impact of the Covid-19 pandemic in the precipitation of intimate partner violence.” *International Journal of Law and Psychiatry* 71/2020.
- Morse, Barbara. 1995. “Beyond the Conflict Tactics Scale: Assessing Gender Differences in Partner Violence.” *Violence and Victims* 10:4, 251–72.
- Nazroo, James. 1995. “Uncovering Gender Differences in the Use of Marital Violence: The Effect of Methodology.” *Sociology* 29:3, 475–494.
- Nicolaidis, Christina & Anuradha Paranjape. 2009. “Defining Intimate Partner Violence: Controversies and Implications.” Teoksessa *Intimate Partner Violence: A Health-Based Perspective*, toim. Connie Mitchell & Deirdre Anglin. New York: Oxford University Press, 19–30.
- Niemi-Kiesiläinen, Johanna. 2004. *Rikosprosessi ja parisuhdeväkivalta*. Helsinki: WSOY.
- Notko, Marianne & Marita Husso. 2019. ”Lähisuhdeväkivalta ilmiönä.” Teoksessa *Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen ja ammattilaisten koulutus sosiaali- ja terveydenhuollossa ja poliisissa. EPRAS-hankkeen arviointi*, toim. Elina Niklander, Marianne Notko ja Marita Husso. THL- Raportti nro 13/2019 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-369-4> (Luettu 11.01.2021).

Nybergh, Lotta, Viveka Enander & Gunilla Krantz. 2016. "Theoretical Considerations on Men's Experiences of Intimate Partner Violence: An Interview-Based Study." *Journal of Family Violence* 31/2016, 191–202.

Nyqvist, Leo. 2001. *Väkivaltainen parisuhde, asiakuus ja muutos: Prosessiarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä*. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

October, Martta. 2018. "Johdanto." Teoksessa *Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kysely- ja väestötutkimusten tuloksia*, toim. Martta October. THL työpaperi 28/2018 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-160-7> (Luettu 29.8.2019).

Oikeusasiamies. 2010. Hätäkeskuspäivystäjä käyttäytyi asiattomasti hätäpuhelun aikana - Ratkaisut ja tiedotteet. <https://www.oikeusasiamies.fi/fi/-/hatakeskuspäivystaja-kayttaytyi-asiattomasti-hatapuhelun-aikana> (Luettu 16.2.2020).

Ojuri, Auli. 2004. *Väkivalta naisen elämän varjona. Tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämänselämästä ja selviytymisestä*. Lapin yliopisto. Akateeminen väitöskirja.

Pennington, Suzanne. 2009. "Gender Performance." Teoksessa *Encyclopedia of Gender and Society*, toim. Jodi O'Brien. Thousand Oaks: SAGE, 367–369.

Piippo, Sisko, Leo Nyqvist & Mari Suonio. 2019. "Lähisuhdeväkivallasta oppimisen reflektiot sosiaalityön opiskelijoiden oppimispäiväkirjoissa." *Janus* 27:2, 164–180.

Piispa, Minna & Markku Heiskanen. 2006. "Johdanto: Tausta". Teoksessa *Naisiin kohdistunut väkivalta 2005*, toim. Minna Piispa, Markku Heiskanen, Juha Kääriäinen & Reino Sirén. Helsinki. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipoliitiikan Instituutti (HEUNI). Publication Series No. 51, 1–2. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152455/225_Piispa_Heiskanen_Kaariainen_Siren_2006.pdf?sequence=2 (Luettu 30.12.2020).

Piispa, Minna, Markku Heiskanen, Juha Kääriäinen & Reino Sirén. 2006. *Naisiin kohdistunut väkivalta 2005*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipoliitiikan Instituutti (HEUNI). Publication Series No. 51 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152455/225_Piispa_Heiskanen_Kaariainen_Siren_2006.pdf?sequence=2 (Luettu 30.12.2020).

Piispa, Minna, Mia Tuominen & Helena Ewalds. 2012. MARAK – kokemuksia parisuhdeväkivallan riskiarvioinnin menetelmän kokeilusta Suomessa. THL Raportteja 10/2012. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90818/URN_ISBN_978-952-245-601-4.pdf?sequence=1 (Luettu 17.2.2020).

Piispa, Minna. 2011. "Parisuhdeväkivallan todellisuus." Teoksessa *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13, 15–36.

Randle, Anna A. & Cynthia A. Graham. 2011. "Review of the Evidence on the Effects of Intimate Partner violence on Men." *Psychology of Men & Masculinity* 12:2, 97–111.

Rantala, Kati, Mirka Smolej, Jussi Leppälä & Anniina Jokinen. 2008. *Kaltevalla pinnalla – Perheen sisäisen lähestymiskiellon arviointitutkimus*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 239.

- Rantala, Kati. 2010. ”Perheen sisäinen lähestymiskielto ja oikeus oikeuksiin.” *Sosiologia* 47:2, 112–128.
- Riski, Taina. 2009. *Naisiin kohdistuva väkivalta ja tasa-arvopolitiikka*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 50/2009. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2931-9> (Luettu 07.10.2019).
- Rossi, Leena-Maija. 2010. ”Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin.” Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*, toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen. Tampere: Vastapaino, 21–39.
- Ruusuvuori, Johanna & Liisa Tiittula. 2005. ”Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus.” Teoksessa *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, toim. Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula. Tampere: Vastapaino.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus> (Luettu 11.01.2021).
- Santore, Daniel M. 2009. ”Gender Role Ideology and Intimacy.” Teoksessa *Encyclopedia of Gender and Society*, toim. Jodi O'Brien. Thousand Oaks: SAGE, 372–374.
- Schippers, Mimi. 2007. ”Recovering the Feminine Other: Masculinity, Femininity, And Gender Hegemony.” *Theory and Society* 36/2007, 85–102.
- Sepponen, Hannu T. 2007. ”Vihollinen vuoteessasi?” Teoksessa *Mies vailla tasa-arvoa*, toim. Arno Kotro & Hannu T. Sepponen. Helsinki: Tammi.
- Siltala, Heli, Juha Holma & Maria Hallman-Keiskoski. 2014. ”Henkisen, fyysisen ja seksuaalisen lähisuhdeväkivallan vaikutukset psykososiaaliseen hyvinvointiin”. *Psykologia* 49:2, 113–120.
- Sparkes, Andrew C. & Brett Smith. 2008. ”Narrative Constructionist Inquiry.” Teoksessa *Handbook of Constructionist Research*, toim. Jaber F. Gubrium & James A. Holstein. New York: The Guilford Press, 295–314.
- Speed, Ana, Callum Thomson & Kayliegh Richardson. 2020. ”Stay Home, Stay Safe, Save Lives? An Analysis of the Impact of COVID-19 on the Ability of Victims of Gender-Based Violence to Access Justice.” *The Journal of Criminal Law*, 1–36.
- Squire, Corinne, Molly Andrews & Maria Tamboukou. 2013. ”Introduction What is Narrative Research?” Teoksessa *Doing Narrative Research*, toim. Molly Andrews, Corinne Squire & Maria Tamboukou, London: SAGE Publications, 1–26.
- Steinmetz, Suzanne K. 1978. ”The Battered Husband Syndrome.” *Victimology: An International Journal* 2:3-4, 499–509.
- STM. Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön koordinointi ja osaamisen keskittäminen. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:82. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504224222> (Luettu 11.01.2021).
- STM. Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:5. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3031-5> (Luettu 08.10.2019).

- STM. Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:16. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3970-7> (Luettu 13.9.2019)
- Straus, Murray A. & Gelles, Richard J. (toim.). 1990. *Physical Violence in American Families*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Straus, Murray A. 1979. "Measuring Intrafamily Conflict and Violence: The Conflict Tactics Scales." *Journal of Marriage and the Family* 41/1979, 75–88.
- Straus, Murray A., Sherry L. Hamby, Sue Boney-McCoy & David B. Sugarman. 1996. "The Revised Conflict Tactics Scales (CTS2): Development and Preliminary Psychometric Data." *Journal of Family Issues* 17:3, 283–316.
- SVT. 2019. Suomen virallinen tilasto. Perhe- ja Lähisuhdeväkivalta 2018. Helsinki: Tilastokeskus http://www.stat.fi/til/rpk/2018/15/rpk_2018_15_2019-06-06_tie_001_fi.html (Luettu 25.5.20).
- SVT. 2020. Suomen virallinen tilasto: Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus http://www.stat.fi/til/rpk/2019/15/rpk_2019_15_2020-06-02_tie_001_fi.html (Luettu 23.10.20).
- Tang, Catherine So-kum. 1994. "Prevalence of Spouse Aggression in Hong Kong." *Journal of Family Violence* 9/1994, 347–356.
- TENK. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf (Luettu 13.02.2020).
- THL. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2017. Lähisuhdeväkivalta 2017. Tilastoraportti 40/2018 <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018112949455> (Luettu 03.07.2019).
- THL. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Lähisuhdeväkivalta. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta (luettu 20.8.2019).
- THL. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 2019a. Meistä jokainen tuntee lähisuhdeväkivallan kokijan tai tekijän – lähisuhdeväkivallan merkkien tunnistamisessa kuitenkin puutteita. <https://blogi.thl.fi/meista-jokainen-tuntee-lahisuhdevakivallan-kokijan-tai-tekijan-lahisuhdevakivallan-merkkien-tunnistamisessa-kuitenkin-puutteita/> (Luettu 16.2.2020).
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Walker, Arlene, Kimina Lyall, Dilkie Silva, Georgia Craigie, Richelle Mayshak, Beth Costa, Shannon Hyder & Ashley Bentley. 2020. "Male Victims of Female-Perpetrated Intimate Partner Violence, Help-Seeking, and Reporting Behaviors: A Qualitative Study." *Psychology of Men & Masculinities* 21:2, 213–223.
- Walker, Lenore. 1979. Battered Woman. (Abstrakti) <https://www.ncjrs.gov/App/Publications/abstract.aspx?ID=54451> (luettu 17.12.2020).
- Walker, Lenore. 2007. *The Battered Woman Syndrome*. Third Edition. New York: Springer.
- WEF. World Economic Forum. 2017. *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017*. Geneva: World Economic Forum.

- Wendy Morgan and Michelle Wells. 2016. 'It's Deemed Unmanly': Men's Experiences of Intimate Partner Violence (IPV). *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology* 27:3, 404–418.
- Venäläinen, Satu. 2016. "What Are True Women Not Made of? Agency and Identities of "Violent" Women in Tabloids in Finland." *Feminist Media Studies* 16:2, 261–275.
- West Candace & Don H. Zimmerman. 2009. "Accounting for Doing Gender." *Gender & Society* 23:1, 112–122.
- West, Candace & Don H. Zimmerman. 1987. "Doing gender." *Gender & Society* 1:2, 125–15.
- WHO. World Health Organization. 2012. Understanding and addressing violence against women. Information sheet http://www.who.int/reproductivehealth/topics/violence/vaw_series/en/ (Luettu 29.12.2016).
- Wilson, Margo I. & Martin Daly. 1992. "Who Kills Whom in Spouse Killings? On the Exceptional Sex Ratio of Spousal Homicides in the United States." *Criminology* 30:2, 189–216.

MIES,

oletko kokenut väkivaltaa parisuhteessasi?

Opiskelen Turun yliopistossa sosiologiaa ja teen pro gradu- tutkielmaa heteromiesten kokemasta parisuhdeväkivallasta. Olen kiinnostunut siitä, millaisia kokemuksia miehillä on heihin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta.

Etsin haastateltavaksi miehiä, jotka ovat kokeneet henkistä ja/ tai fyysistä väkivaltaa parisuhteessaan. **Jos koet, että sinuun on kohdistunut väkivaltaa parisuhteessasi ja olisit valmis keskustelemaan aiheesta, olet etsimäni henkilö.**

Tutkimus toteutetaan ehdottoman luotettavasti ja vastauksia käsitellään anonymisti, niin että ketään ei voi niistä tunnistaa. Haastattelut äänitetään analysointia varten ja tämän jälkeen kerätty materiaali hävitetään. Haastattelut on mahdollista toteuttaa tämän vuoden lopulta ainakin ensi vuoden kesään asti, haastateltavalle mieleisessä paikassa.

Jos kiinnostuit, ota yhteyttä niin sovitaan jatkosta!

Ystävällisin terveisin,

Mari Karvinen

Sosiologian opiskelija, Turun yliopisto

(puhelinnumero, sähköpostiosoite)

Liite 2. Haastattelurunko

Miehiin kohdistuva parisuhdeväkivalta pro gradu- tutkielma

Haastattelu

Parisuhteessaan häneen kohdistuvaa väkivaltaa kokenut

1. Mistä sait tietää tästä tutkimuksesta?
2. Millaista kokemasi parisuhdeväkivalta oli?
3. Miten reagoit kokemaasi väkivaltaan?
4. Kerro väkivallasta puhumisesta muille ihmisille
5. Haitko apua kokemaasi väkivaltaan, mistä ja miten?
6. Kerro nykytilanteestasi
7. Onko jotakin mitä haluaisit vielä sanoa?

Liite 3. Suostumuslomake

Kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi

Miehiin kohdistuva parisuhdeväkivalta

Tutkijan yhteystiedot

(puhelinnumero, sähköpostiosoite)

Tutkimuksen taustatiedot

Tutkimus on pro gradu- tutkielma, joka tehdään Turun yliopistossa sosiologian oppiaineeseen

Tutkimusaineiston käsittely ja säilyttäminen

Tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja vain tutkijalla on pääsy siihen. Kerättyjä tietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille ja kaikki kerätty tieto tuhoetaan lopuksi. Haastattelut nauhoitetaan analysointia varten, jonka jälkeen ne tuhoetaan. Tutkimuksessa voidaan käyttää suoria lainauksia haastattelusta, mutta niin, että ketään ei voi niistä tunnistaa.

Tutkittavien oikeudet

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja tutkittavalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa. Tutkimuksesta ei voi tunnistaa ketään yksittäistä henkilöä. Tämän erityisvarmistamiseksi tutkittavat saavat sähköpostilla valmiin tutkielman ja voivat halutessaan ehdottaa siihen muutoksia, jos kokevat sen tarpeelliseksi anonymiteettinsa suojaamiseksi.

Tutkittavan suostumus

Olen lukenut ja hyväksynyt tässä lomakkeessa esitetyt tiedot. Olen saanut vastauksen kaikkiin kysymyksiini koskien tätä tutkimusta. Allekirjoituksellani suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän tutkimukseen ja annan luvan haastattelun nauhoitukselle.

Tätä suostumuslomaketta on tehty kaksi kappaletta, joista toinen on annettu tutkittavalle ja toinen jää tutkijalle.

Paikka ja aika _____

Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

Liite 4. Lisätietoa ja apua lähisuhdeväkivaltaan

Nollalinja on lähisuhteissa väkivaltaa kohtaaville, heidän läheisilleen ja ammattilaisille tarkoitettu valtakunnallinen auttava puhelin. Nollalinja on auki 24/7. Soittaminen maksutonta ja puhelusta ei jää jälkeä laskuun. Nollalinjaan voi soittaa nimettömänä. Keskustella voi suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Miessakit ry pitää huolta miesten elämää tukevien yksilöllisten, yhteisöllisten ja yhteiskunnallisten rakenteiden vahvistamisesta parantaakseen miesten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen lapsi- ja perhejärjestö, joka auttaa vaikeissa ja turvattomissa oloissa eläviä lapsia ja perheitä sekä tekee perheväkivaltaa ehkäisevää työtä.

Perheväkivalta (Poliisi) Perheväkivalta on rikos. Uhkatilanteissa on mahdollista hakea lähestymiskieltoa.

Rikosuhripäivystys pyrkii parantamaan rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla tukipalveluita. RIKU tarjoaa käytännön neuvoja ja henkistä tukea rikoksen tai rikosyrityksen kohteeksi joutuneille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa todistaville. RIKU auttaa rikoksen uhria toimimaan oikeuksiensa mukaisesti ja tuemme hänen selviytymistään rikoskokemuksesta

Parisuhdeväkivalta (Väestöliitto) Tietoja ja neuvontaa perheväkivallan uhreille.

Naisten Linja on valtakunnallinen ja maksuton neuvonta- ja tukipuhelin väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille naisille ja tytöille sekä heidän läheisilleen.

Väkivaltaisille naisille

Maria Akatemialla maksuton avoin linja väkivaltaisille naisille (myös naisille, jotka pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa tulevaisuudessa). Avoimeen linjaan soittamisen jälkeen asiakkaalle sovitaan kolme maksutonta tapaamista väkivaltatyöntekijän kanssa ja sen jälkeen asiakkaalla on mahdollisuus osallistua maksuttomaan ammatillisesti ohjattuun vertaistukiryhmään. Maria Akatemialla on toimipisteet Helsingissä ja Tampereella, mutta avoin linja on valtakunnallinen.

Väkivaltaisille miehille

Jussityö tarjoaa väkivallantekijöille tukea ja ongelmanratkaisukeinoja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi tai lopettamiseksi.

Lyömätön linja on lähisuhde- ja perheväkivaltaan erikoistunut toimintamuoto miehille. Asiakkaaksi voivat hakeutua kaikki henkistä tai fyysistä väkivaltaa seurustelukumppaniaan, puolisoaan, lastaan tai muuta läheistään kohtaan käyttäneet miehet, sekä myös miehet, jotka pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa tai haluavat arvioida omaa ja perheensä avun tarvetta.

Muuta

Mielenterveystalo on psyykkistä hyvinvointia edistävä nettipalveluiden kokoelma, joka kokoaa kansalaisten saataville tietoa ja välineitä hyvinvoinnistaan huolehtimiseen. Nuorten ja aikuisten mielenterveystalot tarjoavat tietoa psyykkisistä vaikeuksista ja mielenterveyspalveluista. Ne sisältävät myös itsehoitomenetelmiä. Nettiterapiat tarjoavat kohdennettua etähoitoa mielenterveyden häiriöihin ja niihin ohjaututaan lääkärin läheteellä.

Traumat terapiakeskus on traumapsykologian asiantuntijakeskus, joka tarjoaa koulutusta, konsultaatiota ja hoitoa traumasta tai traumaattisesta surusta kärsiville henkilöille, perheille, ryhmille ja yhteisöille. Traumat terapiakeskuksen toimipisteet sijaitsevat Helsingissä ja Oulussa.